

Almanya 2016 ◆ Hak ve Özgürlükler

ALMANYA 2016

Hak ve Özgürlükler

ALMANYA 2016
Hak ve Özgürlükler

Sakarya Üniversitesi
2017

Kitabın Adı: Almanya 2016 Raporu
-Hak ve Özgürlükler-

Yayın Yılı: 2017

Yazarlar: Bünyamin Bezci, Soner Tauscher, Kazım Keskin, Eli Madakbaş Gülenler, Zeynel Abidin Kılıncı,
Serdar Gülenler, Hüseyin Aydoğan

Katkı Sağlayanlar: Fikret Topal, Zehra Hopyar, Büşra Kepenek, Osman Erdoğan, Şebnem Korkmaz, Atilla
Kurnaz, Buğra Kadir Koçer

ISBN: 978-605-4735-86-0

Yayıncı Kurum: Sakarya Üniversitesi Yayınları

Sakarya Üniversitesi
Diaspora Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (DİAM)
54187 Serdivan/Sakarya

İçindekiler

KİŞİ ÖZGÜRLÜKLERİNE DAİR HAK İHLALLERİ VE SORUNLARI.....	2
NSU Cinayetleri Aydınlatılmayı Bekliyor	2
Almanya Kolluk Güçlerinin Kişisel Hak İhlallerindeki Rolü	3
Sığınmacıların Kişisel Haklarına Dair İhlaller ve Sorunlar.....	7
Mültecilerin İade Edilmeleri Sırasında Yaşanan Hak İhlalleri ve Sorunlar	13
SİYASAL ÖZGÜRLÜKLERE DAİR HAK İHLALLERİ VE SORUNLARI.....	18
Aşırı Sağ ve Nefret Söyleminin Yaygınlaşması.....	18
Aşırı Sağ Parti İddiasıyla Nasyonal Demokrat Parti'nin Kapatılma Davası	19
Almanya'da Siyasi Hakların Kötüye Kullanılması ve PEGİDA.....	20
Siyasal Seçimlerde Aşırı Sağın Yükselişi ve Çokkültürlülüğe Yönelik Tehditler	24
Türkiye Cumhurbaşkanı Hakaret ve Karşıtlık Üzerinden Yaşanan Hak İhlalleri	33
Seçimler ve Yabancıların Oy Kullanma Özgürlüğüne Dair Hak İhlalleri ve Sorunları	37
Örgütlenme Özgürlüğüne Dair Hak İhlalleri ve Sorunları	39
DİNİ ÖZGÜRLÜKLERE DAİR HAK İHLALLERİ VE SORUNLAR.....	41
Alman Yasal Sisteminde Dini Haklar ve Sorun Alanları.....	43
Çokkültürlülük ve Dini Haklar.....	45
Dini Eğitim Özgürlüğüne Dair Hak İhlalleri ve Sorunlar	47
Dini Hakların Kullanılması Sorunları	49
Almanya'da İslam Yasası	54
AİLE BÜTÜNLÜĞÜNÜN KORUNMASI ÖZGÜRLÜĞÜNE DAİR HAK İHLALLERİ VE SORUNLARI.....	55
Aile Bütünlüğünü Koruma Hakkı ve Genç Yaşta Evlilik Sorunları	57
Aile Bütünlüğünü Koruma Hakkı ve Aile Birleşimleri Sorunu	58
Aile Bütünlüğünü Koruma Hakkı ve Aile Birleşiminde Ayrımcılık.....	58
EĞİTİM ÖZGÜRLÜĞÜNE DAİR HAK İHLALLERİ VE SORUNLARI.....	59
Eğitim Hakkı Bağlamında Ayrımcılık.....	62
Türkçe Konuşma ve Türkçe Dil Dersi Bağlamında Hak İhlalleri	65
ÇALIŞMA ÖZGÜRLÜĞÜNE DAİR HAK İHLALLERİ VE SORUNLAR.....	66
Alman Ekonomisinin Göçmenlere İhtiyacı ve Çalışma Hayatındaki Hak İhlalleri.....	67
Yatırım-Masraf-Sorumluluk Üçgeninde Göçmenlerin Çalışma Hayatındaki Hak Sorunları.....	70
Göçmenlerin Çalışma Yaşamına Entegrasyonuna Yönelik Politikalar ve Hak İhlalleri	71
Göçmenlerin Çalışma Hayatına Entegrasyonunu Zorlaştıran Nedenler.....	78

KİŞİ ÖZGÜRLÜKLERİNE DAİR HAK İHLALLERİ VE SORUNLARI

Kişisel özgürlük alanları birçok anayasal metinde farklı düzenlenmiştir. Genel olarak negatif hak klasöründe yer alan bu tür haklar yaşam hakkından başlayarak genişlemektedir. Bu başlık altında Almanya özelinde hak ihlallerinden örnekler ve sorun alanları ele alınacaktır.

NSU Cinayetleri Aydınlatılmayı Bekliyor

Yaşam hakkının ağır ihlalini içeren Almanya yakın tarihinin en karanlık örgütünün 2000-2007 arasında işlemiş olduğu seri cinayetlerin görüldüğü ve yeni skandalların ortaya çıktığı davada (NSU davası) herhangi bir ilerleme kaydedilemedi. 2013 yılında başlayan Nasyonal Sosyalist Yeraltı Örgütü (NSU) davasında bugüne kadar 500'e yakın tanık dinlendi. Bavyera Eyalet Yüksek Mahkemesi tarafından görülen davanın daha önce Eylül ayında bitmesi planlanırken, yeni gelişmeler ışığında davanın 2017 yılının Ocak ayına uzayacağı ifade edildi. Davaların uzamasında zanlı avukatlarının sıkça değişmesi ve redd-i hâkim dilekçeleri önemli rol oynamıştır.¹Örneğin davanın baş sanığı Beate Zschäpe'nin avukatı Wolfgang Heer, müvekkiliyle ilgili hazırlanan psikiyatrik bilirkişi raporuna itiraz ederek davanın bir kez daha uzamasına neden olmuştur.² Önceki aylarda da tartışmaya neden olan NSU davasında, baş sanık bilirkişi raporunun kendisiyle bir kere bile görüşmeden hazırlandığını ve bu nedenle geçersiz olduğunu iddia etmektedir. Avukatları da raporun yeniden hazırlanmasını talep etmiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'nin adil yargılanma hakkının düzenlendiği 6. maddesinin en önemli unsurlarından birisi; 'yargılamanın makul süre içerisinde bitirilmesi' ilkesidir. Bir yargılamanın adil olabilmesi, her şeyden önce yargılamanın makul sürede bitirilmesini gerektirir.

Fakat bu davadaki asıl sorun makul süre aşımının ötesindedir. Federal Meclis NSU Araştırma Komisyonu üyesi ve Sol Parti milletvekili Petra Pau'nun "(...) bizler Anayasayı Koruma Dairesinin ilgili dosyaları veri koruma kuralları ve aşırı belge yoğunluğu nedeniyle yok ettiğine inandırılmaya çalışıldık. Edindiğimiz son bilgiler ise bunun doğru olmadığı, bu belgeleri kamuoyu ve milletvekillerinden saklamak hedefiyle yok ettikleri yönündedir. Bunu, devlet kurumlarının aşırı sağcı terör örgütlerine ne denli yakın olduklarını gizlemek için yaptılar"³ şeklindeki ifadesiyle Alman devlet organlarını işaret etmesi bu davanın bir gün sonuçlanacağını fakat bu sonucun kamu vicdanını tatmin etmekten uzak olacağını göstermektedir. NSU cinayetlerinin soruşturulmasında dönemin Baden-Württemberg Eyalet

¹ "NSU davasında yeni gelişme", *Hürriyet*, 10 Mart 2016.

² "NSU davasında bilirkişi raporuna itiraz", *Deutsche Welle*, 20 Aralık 2016.

³ "Mahkeme Neonazi ağlarının üstünü örtüyor", 5 Kasım 2016, www.timeturk.com Erişim Tarihi: 1 Aralık 2016.

Polis İdaresi analistleri o dönemde kullanılan ifadesiyle „Döner-Cinayetleri“nin neden yurt dışından gelen failler tarafından işlenmiş olması gerektiğini, öldürme eyleminin „(Alman) kültürü için büyük bir tabu olduğu“ şeklinde açıklıyorlardı.⁴ İnsan hakları kuruluşlarının da dikkat çektiği üzere her dört olaydan ancak birini aydınlatabilen Alman yargısının⁵bu dava çerçevesinde adaleti geç tecelli ettirme sorunu oluşmuştur. NSU cinayetleri davasının beş yılı aşkın bir süre geçmiş olmasına rağmen hala karara bağlanamamış olması Almanya’da hukuk sürecinin çok ağır işlediği yorumları yapılmasına neden olmaktadır.

Almanya Kolluk Güçlerinin Kişisel Hak İhlallerindeki Rolü

Almanya’da 2016 yılı boyunca mültecilere yönelik aşırı sağcı şiddetin artarak devam ettiği gözlemlendi. Polisin olayları önlemek için yeterli önlem almaması ve hatta çok zaman kurbanları suçlayıcı tutum takınması ülkedeki insan hakları kuruluşlarının eleştiri noktalarından biri olmuştur. 18 Şubat 2016 tarihinde Saksonya Eyaletine bağlı *Clausnitz* kentinde 150 aşırı sağcının sığınmacı yurduna yerleşmek için otobüslerle getirilen sığınmacı kafilesine korkulu anlar yaşatması örneğinde de görüldüğü gibi polisler mültecilerin can güvenliğini sağlamaya yönelik çaba harcamak yerine mültecileri kaba kuvvet kullanarak yurda yerleştirmeye çalışmıştır. Cep telefonları aracılığıyla çekilen görüntülerin sosyal medya ortamında paylaşılması ile özellikle polisin küçük yaşta bir çocuğa yönelik şiddet içeren davranışı bütün dünyada tepki ile karşılanmıştır.⁶ Olayların akabinde polis yetkilileri davranışlarını açıklarken “mültecilerin otobüslerden hızlı inmeyerek göstericileri tahrik ettiklerini” söylemişlerdir.⁷

Göçmenlerin artık günlük olarak maruz kaldıkları ırkçılık ve nefret söylemleri *Clausnitz* şehrinde başka bir boyuta ulaşmıştır. Mültecileri taşıyan otobüsün önü kesilirken “Biz halkız” diye bağırarak ve hareketleriyle sığınmacılara linç havası yaşatmak isteyen bu grupla baş etmekte polis yetersiz ve isteksiz kalmıştır. İnternette yayınlanan iki videoda sığınmacıların dışarı çıkıp kalacakları yerlere gitmeye korktukları gözükmektedir. Korkudan koltuğuna çakılı kalan bir çocuk mülteciyi polisin sert bir müdahale ile zor kullanarak yerinden ite kaka kaldırması ise manidardır.⁸ Polisin ırkçılık ve nefret gösterisi haline gelen protestoya ve kalabalığa müdahale etmekten ziyade sığınmacılara müdahale etmesi de polisin bu durumlara ne kadar hazırlıksız olduğu ve iyi eğitilmediğini göstermektedir. Polisin Almanya genelinde

⁴ „Polizei ist sich keiner Schuld bewusst“, 11 Nisan 2016, www.migazin.de Erişim Tarihi: 8 Mayıs 2016.

⁵ „Rassistische Vorurteile treten immer offener zu Tage“, 18 Mart 2016, www.amnesty.de Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2016.

⁶ „Die Schande von Clausnitz“, 20 Şubat 2016, www.tagesspiegel.de Erişim Tarihi: 2 Mart 2016.

⁷ „Aşırı sağcı saldırılara tepki büyük“, 21 Şubat 2016, www.dw.com Erişim Tarihi: 3 Mart 2016.

⁸ Fremdenfeindlichkeit: Grüne machen Seehofer mitverantwortlich für Mob von Clausnitz, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/clausnitz-gruene-machen-seehofer-mitverantwortlich-fuer-mob-a-1078443.html>, Erişim Tarihi 22.02.2016.

aşırı sağ gösteri ve göstericilere düşünce, sanat ve gösteri özgürlüğü adı altında takındığı etkisiz tavır ayrıca incelenmesi gereken bir durumdur. Her gün yaşanan bu olaylar Alman polislerinin iş yükünü arttırmakla beraber polislerin bu durumlar için daha iyi eğitilmeleri ve varsa polis içindeki nefret söylemine yakın kişilerin de ayıklanması gerekmektedir.

Bautzen kentine bağlı *Arnsdorf*'ta 21 Mayıs tarihinde cereyan eden ancak aşırı sağcıların propaganda amaçlı çektikleri videoyu internette paylaşmaları sonucu iki ay sonra kamuoyunun dikkatini çeken bir olayda siyah kıyafetli üç kişi süpermarkette alışveriş yapmakta olan yirmi bir yaşında psikolojik rahatsızlığı bulunan Iraklı bir mülteciye yönelerek onu tartaklamaya başlıyor ve süpermarketten dışarı çıkararak bir ağaca bağlıyorlar. Iraklı mülteci, bazı kaynaklara göre dört kişi oldukları söylenen ve hatta içlerinden birinin iktidardaki Hristiyan Demokrat Birlik Partisi'nden (CDU) yerel bir politikacı olduğu ortaya çıkan bu 'milis' kuvveti tarafından dövülmesine rağmen polis faillerin kaçmalarına göz yummuştur. Yerel polis müdürü olay sonrasında Iraklı mülteciye yapılanın doğru olduğunu savunmuş, CDU'lu meclis üyesi de 'medeni cesaret gösterdik' açıklamasında bulunmuştur. Daha sonra savcılığa olayla ilgili anonim bir suç duyurusu ulaşması sonucu *Gorlitz* polis müdürü hakkında halkı kin ve nefrete kışkırttığı gerekçesiyle soruşturma başlatıldı. Ayrıca daha önceleri sabıka kayıtları olmayan diğer üç kişi hakkında da soruşturma başlatılması kararı alındığı bilgisi kamuoyuyla paylaşılmıştır.⁹Kasım ayında yine *Bautzen*'de cereyan eden bir başka olayda da kolluk kuvvetleri hem saldırganların sayılarını az göstermeye gayret etmişler hem de arka plandaki motivasyonu gizlemeye çalışmışlardır. Tesadüfen olay mahallinde bulunan *Zeit* gazetesi muhabirinin aktarımına göre sayıları 40-50 kadar olan aşırı sağcılar şehirde iki mülteciyi kovalayıp saldırmışlardır. Bilgisine başvuru alan polis yetkilileri ise hem sayının en fazla 15 kadar olduğu bilgisini verirken hem de olayın arkasındaki motivasyonun siyasi olduğunu kabul etmemişlerdir.¹⁰

Görevleri suçluların yakalanıp adalete teslim edilmesi olan polislerin *Amnesty International*'in (Uluslararası Af Örgütü) Almanya Seksiyonunun 2016 yılı raporunda da dile getirdiği üzere ülkede hak ihlallerinin kovuşturulmasındaki isteksizlik ve irade eksikliği insan hakları ihlallerinin üzerine gidilmesini zorlaştırmaktadır. Daha önceleri de eleştiri konusu olan söz konusu hak ihlallerini araştırarak bağımsız mercilerin hala tesis edilememiş olması Almanya'nın konuyla alakalı sorununun yapısal olduğunu göstermektedir.¹¹Amnesty'nin

⁹„Gefesselter Asylwerber“, 30 Haziran 2016, www.migazin.de Erişim Tarihi: 9 Temmuz 2016.

¹⁰„Rechtstextreme jagen Flüchtlinge und Polizei sieht keine politische Motivation“, 3 Kasım 2016, www.migazin.de Erişim Tarihi: 1 Aralık 2016.

¹¹„Amnesty Report 2016 Deutschland“, www.amnesty.de Erişim Tarihi: 5 Mayıs 2016.

yayınladığı “Güvensizlik İçinde Yaşamak: Almanya, İrkçi Şiddetten Hayatta Kalanları Yüzüstü Bırakıyor”(Living In Insecurity How Germany Is Failing Victims Of Racist Violence) adlı raporda, II. Dünya Savaşı’ndan bu yana ırkçı saldırıların hiç bu kadar yüksek olmadığı ve Alman yetkililerin de bu saldırıları yeterince soruşturmadığı ya da ceza vermediği ifade edilmektedir. Almanya verilerine göre ırk, etnik ve dini azınlıklara yönelik ırkçı suçlarda son iki yılda yüzde 87’lik bir artış olmuştur. Yine aynı dönemde mülteci barınaklarına yönelik saldırılarda da 16 katlık bir artışla karşılaşmıştır. Yine raporda bir bölüm olarak bahsedilen 2000-2007 yılları arasında sekizi Türk on kişinin öldürüldüğü NSU cinayetleri de örneklendirilerek ülkede kurumsal bir ırkçılığın (institutional racism) var olduğu, bu konuda yetkililerin harekete geçmesi yönünde uyarıldığı görülmektedir.

Alman yasalarında gösterilere katılanların kolluk kuvvetleri tarafından elektronik araçlarla video kayıt yoluyla tespit edilmesi ancak kamu güvenliği ve toplumsal düzen için olağanüstü bir tehlikenin mevcut olduğu durumlarda yasaldır. Konuyla ilgili olarak Münster Yüksek İdare Mahkemesi’nin 21 Ağustos 2009 tarihli ve Az. 1 K 1403/08 5 sayılı kararlı yasağın bulunmasına rağmen¹² uygulamada polis yetkilileri çok zaman bilerek yasaları çiğnemekten çekinmemektedirler. Almanya’da vuku bulan örnekten biri 24 Eylül 2016 tarihinde Dortmund’da Neo-Nazi çevrelerin saldırganlığına karşı birleşen kırk civarında sivil toplum kuruluşunun katılımıyla düzenlenen bir gösteride polislerin gayri hukuki olarak video kaydı yapmasıdır.

Geçtiğimiz yıl bir Alman polisinin yerde yatan bir Faslının kafasının üzerine bastığı bir fotoyu sosyal medyada paylaşması ile Alman karakollarında gözaltındakilere işkence mi yapılıyor sorusunun sorulmasına yol açan davada karara varıldı. Hannover Mahkemesi polis memurunu sadece yasa dışı silah bulundurmak ve çocuk pornografisi bulundurmak gibi konulardan suçlu bulmuştur. Mahkeme hakimi gerek yukarıda ifade edilen eylemden ve gerekse aynı polis memurunun söz konusu olaydan altı ay kadar önce Afganistanlı bir mültecinin karakolda dövülmesi, ayaklarının bağlanarak boğazının sıkılması gibi kötü muamele iddialarından da aklanmıştır. Her iki olayda

Almanya’nın Thüringen Eyaleti’nde görevli kolluk kuvvetlerinin 1999 yılından beri savcı, avukat, infaz memuru ve gazetecilere yönelik usulsüz telefon dinleme gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir.*

¹²„VG Münster Urteil vom 21 August 2009 Az. 1 K 1403/08“, 21 Ağustos 2009, www.openjur.de Erişim Tarihi: 11 Ekim 2016.

* „Berichte über Lauschangriff der Thüringer Polizei“, 3 Ağustos 2016, www.orf.at Erişim Tarihi: 7 Eylül 2016.

da kurbanların çelişkili ifadeleri neticesinde bu karara varıldığı ifade edilmiştir.¹³ Öte yandan mahkemenin konuyla ilgili bir başka kararı da, polis memurunun kendilerine işkence yaptığı iddia edilen kurbanlarından izin almadan fotoğraflarını paylaşması nedeniyle suçlu bulunması oldu.¹⁴ Kurbanların avukatının dava boyunca dosyalara bakma isteği savcılık tarafından yerine getirilmemiştir. Bir insan hakları kuruluşu olan *Pro Asyl*'den Bernd Mesevic ve Aşağı Saksonya Eyaleti İltica Konseyi Yönetim Kurulu Başkanı Kai Weber de dava sonucundan memnuniyetsizliklerini ifade etmiştir. Weber polisin kendi kendisini koruduğundan endişe ettiği şeklindeki düşüncesini basınla paylaşmıştır.¹⁵

Bir başka dava da Oury Jalloh isimli sığınmacının 2005 yılında Saksonya Eyaletine bağlı *Dessau* kentindeki bir nezarethanede gözaltında tutulduğu sırada yatağa bağlı bir vaziyette ölmesi hakkındaki hukuki süreçtir. Polis yetkililerinin alkollü olduğu belgelenen Jalloh'un intihar ettiği ve ortada bir öldürme bulunmadığı şeklindeki iddialarına karşı çok sayıda bilirkişi raporu aksini savunuyordu. Davada bir polis memuru hakkında yangın alarmını devre dışı bırakmak yoluyla ölüme sebebiyet vermektan 2014 yılında verilen 10.500 Avroluk para cezasını yetersiz bulan kurbanın destekçileri ve bazı STK temsilcileri, kurbanın yatağa kendini bağlamasının mantıken mümkün olmadığından hareketle yargı temsilcileri ve kolluk kuvvetlerine delillerin karartıldığı, soruşturmanın engellendiği suçlamalarında bulunmuşlardı. 11 yıl aradan sonra Federal Yargıtay'ın vermiş olduğu kararın bir skandal olarak değerlendirilmeye başlandığı dava¹⁶ uluslararası ilgiye de konu olarak NSU cinayetleri ile bağlantılandırılmış ve Alman polisinin siyahi ve diğer azınlık unsurların dahil olduğu davalarda izlediği yüzeysel soruşturma politığının bir tesadüf eseri olmadığı vurgulanmıştır.¹⁷ Son olarak 18 Ağustos 2016 tarihinde Dessau Savcılığınca yeniden bir yangın tatbikatı yaptırma kararı alınmış ve davaya bir tür şeffaflık kazandırılarak kamu vicdanının tatmin edilmesine çalışılmıştır.¹⁸

Yukarıda değinilen olayların tekrar etmemesi için *Almanya'da İşkenceyi Önlemek İçin Federal Büro (Nationale Stelle zur Verhütung von Folter)* adında bir kurum bulunmaktadır. Bilindiği üzere işkence ve kötü muamelenin önlenmesi için bağımsız denetçilerin programlı hapisane

¹³„Bundespolizist wegen Kinderpornographie verurteilt“, 19 Temmuz 2016, www.faz.de Erişim Tarihi: 6 Ağustos 2016.

¹⁴„Zehn Monate auf Bewährung für Bundespolizist“, 20 Temmuz 2016, www.nwzonline.de Erişim Tarihi: 6 Ağustos 2016.

¹⁵„Täter geschützt, Opfer entwürdigt“, 4 Temmuz 2016, www.taz.de Erişim Tarihi: 6 Ağustos 2016.

¹⁶„Karlsruhe bestätigt Urteil im Fall Oury Jalloh“, 4 Eylül 2014, www.faz.net Erişim Tarihi: 8 Eylül 2016.

¹⁷„German police urged to re-investigate asylum seeker's death in custody“, 12 Kasım 2013, www.theguardian.com Erişim Tarihi: 8 Eylül 2016.

¹⁸„Fall Oury Jalloh wird neu untersucht“, 4 Ağustos 2016, www.migazin.de Erişim Tarihi: 8 Eylül 2016.

ziyaretlerinin yanında çok daha etkili ve önemli olan hapisanelerde habersiz denetimler yapılmasıdır. Konuyla ilgili BM protokollerini imzalamış olan Almanya'nın, sözü edilen protokollerin getirdiği yükümlülüklerin yerine getirilmesi için gerekli bütçenin sağlanması noktasındaki gevşek tutumu eleştiriyi hak etmektedir.

Almanya'da Anayasa Mahkemesi, Federal Emniyet Teşkilatı (BKA) terörle mücadele düzenlemesinin kısmen anayasaya aykırı olduğuna hükmetti. Kanun'daki gizli gözetleme hakkının devletin eline verilmesi ve bu kapsamda kişilerin evlerine hatta banyo ve tuvaletlerine gizli kamera yerleştirilebilmesi oldukça ciddi tepkilere yol açtı. Temel hakların ihlal edildiği gerekçesi ile Yüksek Mahkeme hükümete yasayı değiştirmesi için 2018 Haziran ayına kadar süre tanıdı. Bu zamana kadar yasanın çok sıkı denetimlerle ve kötüye kullanılmayacak şekilde uygulanmasına karar verdi.¹⁹

Avrupa Adalet Divanı, Almanya'da yürürlükte olan iletişim verilerinin 10 hafta saklanabilmesini öngören uygulamayı durdurması üzerine, Almanya'nın yasayı karar doğrultusunda güncellemesi beklenmektedir.²⁰ Karara göre kişisel verilerin sebep olmaksızın saklanması yasa dışıdır. Söz konusu uygulamanın özel hayata saygı ve özel hayatın gizliliğine aykırı olduğu da belirtilmiş sadece somut durumlarda verilerin saklanabileceği ifade edilmiştir. İsveç ve İngiltere'nin başvurusuyla alınan karar sonucu Almanya'nın ilgili yasa maddesini güncelleme zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

Sığınmacıların Kişisel Haklarına Dair İhlaller ve Sorunlar

Sığınmacılardan kaynaklanan hukuksal sorunlara bakıldığında önemli bir kısmının uluslararası hukukun unsurlarından olan mülteci hukuku çerçevesinde yaşananlar olduğu, bunun dışında kalanların ise sığınmacıların ceza hukuku kapsamına giren eylemlerinden kaynaklandığı görülebilir. Mülteci hukuku çerçevesinde ne kadar sığınmacının Almanya topraklarında kalacağı, kimlerin sınırdışı edileceği gibi başlıkların öne çıktığı söylenebilir. Ancak yeni yılın ilk ayında yaşanan ve medyada “toplular taciz skandalı” biçimde yer bulan bir olay, mülteciler konusundaki hukuksal tartışmaları erken bir tarihte alevlendirmiştir. Olay, Köln kentinin ana tren istasyonunda yapılan yılbaşı kutlamaları sırasında yaklaşık 80 kadının cinsel saldırı ve gasp şikâyeti üzerine başlatılan hukuki süreç ile farklı bir aşamaya geçmiştir. Bu olayı sığınmacılarla ilişkili hale gelmesinde başta Köln Emniyet Müdür Wolfgang Albers olmak üzere çeşitli yetkililer tarafından yapılan açıklamaların etkili olduğu ifade edilebilir. Albers, saldırılara

¹⁹ “Terörle mücadele yasası yargıya takıldı”, *DeutscheWelle*, 20 Nisan 2016.

²⁰ “Avrupa Adalet Divanı'ndan veri güvenliği kararı”, *Deutsche Welle*, 21 Aralık 2016.

karişanların "Arap ya da Kuzey Afrikalı görünümlü" olduğunu belirtmiştir²¹ Olayın ardından Köln Belediye Başkanı da bir açıklama yapmış, “buranın kanunsuz bir yer olmasına izin veremeyiz” ifadesini kullanmıştır.²²

Söz konusu açıklamaların ardından “taciz olayı”nın örgütlü bir hareket olup olmadığı tartışmaları gündeme oturmuştur. Başta hükümet ve medya bu olayı gerçekleştirenlerin sığınmacı kimseler olduğu tespit edilirse bunların sınırdışı edilebileceğini gittikçe artan bir dozda seslendirmeye başlamıştır. Hükümet kanadından ilk tepki Adalet Bakanı Heiko Mass’ın açıklamasıyla ortaya çıkmıştır. Mass, bir medya organına verdiği demecinde "Kim şayet kendisini bizim düzenimiz ve kanunlarımızın üzerinde görüyorsa, nereden geldiğine bakılmaksızın cezalandırılmalı" demiştir.²³

Olayın ardından başlatılan polis soruşturmasında taciz olayına bine yakın kişinin kariştığı ve bunların da ağırlıklı olarak Arap ve Kuzey Afrika kökenlilerden oluştuğu ifade edilmiş, ayrıca bunlardan yirmibirinin kimliğinin tespit edildiği belirtilmiştir. Polis yetkilileri soruşturma kapsamında ilk gözaltına alınan kişinin 22 yaşında Cezayir asıllı bir sığınmacı olduğunu, bu kişinin üzerinden çıkan cep telefonlarından birinin Köln’de yaşanan olaylar sırasında çalınmış olabileceğine işaret etmiştir.²⁴ Köln olaylarına ve sonrasında sığınmacılara karşı gelişen olumsuz reaksiyonların ardından Suriyeli ve Pakistanlı sığınmacılar tarafından Başbakan Merkel’e hitaben bir mektup kaleme alınmış ve yaşanan olumsuz olayların tüm sığınmacılara mal edilemeyeceğini, ayrıca kendileri için erkekler ve kadınlar arasında insanlık onuru noktasında bir ayırım olmadığını da vurgulamışlardır.²⁵

Mülteciler üzerinden yapılan taciz tartışmalarından sonra temmuz ayı içinde "hayır demek, hayır demektir" yasası Alman Parlamentosu’ndan geçti.²⁶ Bu yasa ile tecavüz kurbanının mücadele edemese bile hayır demesinin sanıkların ceza alması için yeterli olacağı yorumları yapılmaktadır. Yasanın eski haline göre hayır demek yeterli değildi ve kurbanın mücadele etmesi gerekiyordu. Bu nedenle de birçok tecavüzcü serbest bırakılmak zorunda kalmıştı. 2014 yılında yapılan bir çalışmaya göre 107 vakanın bu durumda olduğu belirtilerek “kadın ve tecavüz destek kurumları”na başvurulmuştur.

²¹ “Köln'deki toplu taciz protesto edildi”, *BBC Türkçe*, 5 Ocak 2016.

²² “Köln’de yılbaşı gecesi toplu taciz krizi”, *BBC Türkçe*, 5 Ocak 2016.

²³ “Almanya'daki taciz skandalı "sınır dışı" tartışması başlattı”, *CNN TÜRK*, 7 Ocak 2016.

²⁴ “Cologne attacks: First suspect in custody accused of sexually assaulting woman on New Year's Eve”, *Independent*, 18 Ocak 2016.

²⁵ “Cologne sex attacks: Mob attacks group of migrants in 'manhunt' for suspects”, *The Telegraph*, 11 Ocak 2016.

²⁶ “Germany rape law: 'No means No' law passed”, *BBC*, 7 Temmuz 2016.

2016 yılının ilk ayında Almanya’da ortaya çıkan hukuksal tartışmalara damga vuran en önemli konunun Suriye’deki savaştan kaçarak Avrupa’ya gelen sığınmacılardan kaynaklanan tartışmalar olduğu görülmektedir. Aslında bu durum şaşırtıcı değildir. Çünkü Avrupa’nın genelindeki göçmen ve mülteci sayısından artıştan en fazla etkilenen ülke olarak dikkat çeken Almanya’ya 2015 yılı içinde toplam 1.091.894 kişinin giriş yaptığı belirtilmektedir.²⁷ Bu sayının önemli bir kısmını Suriyeli sığınmacılar (428.468) meydana getirmektedir. Bunları 154.064 ile Afgan, 121.662 ile Iraklı, 69.426 ile Arnavutluk ve 33.049 ile Kosovalı sığınmacılar izlemiştir.²⁸

Mültecilerin sığınma hakkı başvurularının uzun sürede sonuçlandırılması onların çalışma hayatına entegrasyonlarını da zorlaştırmaktadır. Schleswig Holstein eyaletindeki Yüksek İdare Mahkemesi, Federal Göç ve Mülteciler dairesinin (BAMF)’ın Suriyeli mültecilere verdiği “geçici koruma” statüsünü haklı bulan bir kararda olduğu gibi uzun süren bir geçicilik sözkonusu olmaktadır.

Karar, Suriyeli bir savaş mülteci olan bir kadının başvurusu üzerine alındı. Kadın, Şam’da yaşanan bir katliamdan, jandarma subayı olan eşi ile birlikte kaçtıklarını, Suriye’ye dönmesi halinde takibata uğrayacağını, bu nedenle, geçici statü yerine tam mülteci statüsü isteğinin BAMF tarafından reddedilmesi üzerine idare mahkemesine başvurmuş ve yerel mahkeme tarafından haklı bulunmuştu. Bunun üzerine BAMF, söz konusu karara itiraz ederek Yüksek İdare Mahkemesine temyize götürdü. Ancak Yüksek İdare Mahkemesi, başvuru henüz takibata uğramadığını, Almanya’da ikamet izninin bulunduğunu, sığınma başvurusu yaptığını bu nedenle tam sığınmacı statüsü verilemeyeceğini ifade ederek, yerel mahkemenin kararını bozmuştur.

Kararın diğer başvuru sahiplerine etkisi olumsuz olmuştur. Zira BAMF tarafından verilen “geçici koruma” statüsü, ikamet izninin bir yıl ile sınırlayan bir statüdür. Daha sonra başvuru üzerine yapılan değerlendirmeye bu süre iki yıl daha uzatılabiliyor. Bu kapsamda 2016 yılı içinde yaklaşık 94 bini Suriyeliler olmak üzere toplamda 113 bin 500 mültecinin geçici koruma statüsü alması söz konusu olmuş, bunların da 32 bini Mahkemeye başvurarak geçici statüye itirazda bulunmuştur. Bu rakamlar 2015 ile kıyaslandığında %100’e yakın bir artışa dikkat çekmektedir.

Almanya’da siyaset kurumu açısından Köln olayları önemli bir tartışmanın fitilini ateşlemiş gözükmektedir. Tartışmalar, “suça bulaşmış mültecilerin sınırdışı edilmesi” üzerine

²⁷ “Migration, asylum and refugees in Germany: Understanding the data”, http://iomgmdac.org/wp-content/uploads/2016/01/Data_Briefing_Migration_asylum_and_refugees_in_Germany.pdf (01.02.2016).

²⁸ “Almanya'daki taciz skandalı "sınır dışı" tartışması başladı”, *CNNTÜRK*, 7 Ocak 2016.

yoğunlaşmıştır. Bu çerçevede, Koalisyon ortaklarından SPD’li Federal Adalet Bakanı Heiko Mass ile CDU’lu Federal İçişleri Bakanı Thomas de Maiziere arasında yapılan görüşmeyle ilk adım atılmış ve suç işleyen mültecilerin cezaları ertelense bile geldikleri ülkelere gönderilmelerini düzenleyen bir yasa tasarının hazırlanması yönünde görüş birliğine varılmıştır.²⁹ Yasa tasarısına ilişkin hükümet ortakları arasında varılan bu uzlaşmaya rağmen, Almanya’ya kabul edilecek mültecilerin sayısı noktasında önemli bir görüş ayrılığının ortaya çıktığı görülmektedir. Koalisyon ortaklarından Hristiyan Sosyal Birlik Partisinin (CSU) Genel Başkanı ve Bavyera Eyaleti Başbakanı Horst Seehofer, Başbakan Merkel’e hitaben 2016 yılı içinde mülteci sayısında bir azaltmaya gidilmesi ve bunun için de hukuki bir sınır belirlenmesi gerektiğini ifade etmiş³⁰, bu sayının yıllık 200.000 sığınmacı ile sınırlandırılması gerektiğini belirtmiştir³¹. Seehofer yaptığı bu konuşmasından sonra Merkel’in mülteci politikasına karşı Anayasa Mahkemesine başvuru sinyalini vermiştir. Olası bir başvuruya ilişkin rapor hazırlattığı da ortaya çıkan Seehofer’in Merkel’i sıkı sınır kontrolleri gerçekleştirmeyerek bir “anayasa suçu” işlediği yönünde suçlayabileceği iddia edilmektedir.³²

Sığınmacılara karşı uygulanması gündeme gelen yaptırımların yalnızca sınırdışı etme ile sınırlı kalmayacağı söylenebilir. Ortak kamusal alanlarda da bazı yaptırımların uygulanması gündeme gelmektedir. Özellikle polisiye tedbirlerle sağlanması hedeflenen bu yaptırımlardan birini *Freiburg* Belediye Başkanı Dieter Salomon açıklamıştır. Diskotekler ve gece kulübü gibi mekânlarda yankesicilik ve hırsızlık olaylarındaki artışa dikkat çeken Salomon, bu tür eylemlerin ağırlıklı biçimde kavgaya hazır, silahlanmış ve şiddet eğilimi olan Kuzey Afrikalı sığınmacılar tarafından gerçekleştirildiğini, bunlara karşı tedbirler alınmasını ve sokaklarda güvenliğin artırılması için polislin güçlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir.³³

Alman hukuk sisteminin verdiği tepkilerin de sığınmacılara karşı olan olumsuz eğilimle uyumlu olduğu belirtilmelidir. Köln’de yaklaşık 3 Avro değerinde bir çift çorap çalan Iraklı bir sığınmacıya verilen ceza bunun kanıtlarından biri olarak gösterilebilir. 19 yaşındaki sığınmacıya altı ay hapis cezası veren hâkim, sığınmacıların Almanya’nın insani sorumluluğunu suiistimal ettiğini söylemiştir.³⁴

²⁹ “Sınırdışında anlaşılabilir”, *Hürriyet*, 13 Ocak 2016.

³⁰ “Koalisyonda ‘üst sınır’ çatlağı”, *Deutsche Welle Türkçe*, 06 Ocak 2016.

³¹ “Bavaria to Sue german Gov’t If fails to react to Document on Migration”, *Sputnik*, 25 Ocak 2016.

³² “Seehofer, Merkel’i dava mı edecek?”, *Hürriyet*, 13 Ocak 2016.

³³ “Sığınmacılara karşı 'sert' önlem”, *Deutsche Welle Türkçe*, 25 Ocak 2016.

³⁴ “Almanya’da çorap çalan mülteciye 6 ay hapis”, *Hürriyet*, 30 Ocak 2016.

2014 yılında Rostock'taki bir sığınmacı barınağına gerçekleştirilen saldırının şüphelilerinin yargılanması Şubat ayında Almanya'da yaşanan önemli hukuki gelişmelerin ilkinin meydana getirmiştir. Son yıllarda artan ırkçı saldırıların bir örneğini gösteren Rostock saldırılarının iki şüphelisi Groß Lüsewitz'de yer alan sığınmacıların kaldığı bir barınağa molotof kokteyli atmakla suçlanmışlardır.³⁵

Köln'ün yaklaşık 20 km kuzeyinde yer alan Bornheim'da da yılbaşı kutlamaları sırasında 100 kadar kadının, sığınmacı erkekler tarafından cinsel saldırıya uğradıklarını iddia ederek şikâyetle bulunmasından sonra belirli bir süre erkek sığınmacıların şehirdeki yüzme havuzuna girişi yasaklanmıştır.*

Zanlıların, savcılık iddianamesinde içeride yaşayan

insanların öleceklerini bildikleri halde saldırıyı düzenledikleri belirtilmiştir.

Avrupa'nın diğer ülkelerinde olduğu gibi Almanya da DAEŞ ile mücadelede radikal tedbirlere başvuran ülkelerden biri olarak dikkat çekmektedir. Bu çerçevede Şubat ayında istihbarat birimlerine gelen bir ihbar üzerine DAEŞ üyesi olduğundan şüphelenilen 35 yaşındaki Cezayirli bir kişi NRW (Kuzey Ren-Westfalya Eyaleti) eyaleti sınırları içinde bulunan Attendorn'da mülteci kampında yakalandı.³⁶ DAEŞ tehdidinde karşı Almanya'nın attığı bir diğer adım ay sonunda kamuoyu gündemine yansdı. İçişleri Bakanlığından yapılan bir açıklama ile gündeme

Alman Devlet Kanalı ARD'nin yaptığı bir haberde Anayasayı Koruma Teşkilatı'nın (*Verfassungsschutz*) uyarılarına rağmen 2014 yılı itibarıyla silah ruhsatına sahip, aralarında Neonazilerin de bulunduğu 400 aşırı sağcıdan çok azının silah ruhsatının iptal edilebileceği belirtildi.**

gelen bu gelişme DAEŞ'in kontrolündeki bölgelerden gelen sığınmacıların pasaportlarının geçerli kabul edilmeyeceğine işaret etmekteydi. Özellikle Suriye'nin Deyr ez Zor, Rakka ve Haseke kentleri ile Irak'ın Musul kenti ve Anbar bölgesinden gelen sığınmacıların etkileneceği anlaşılan Bakanlık açıklamasında, bu durumun söz konusu yerlerden Almanya'ya gelenlerin

ülkeye alınmayacağı anlamına gelmeyeceğini, ayrıca ek bazı belgelerin özellikle oturma iznine ilişkin başvurularda istenebileceği de ifade edilmiştir.³⁷

Güvenlik güçlerinin zaafına karşın aşırı sağın suça bulaşma oranındaki artış da Şubat ayı içinde Almanya'nın gündemini meşgul eden hukuki başlıklardan bir diğeri olmuştur. Bu tartışmalarda 2015 yılında aşırı sağ tarafından gerçekleştirilen suçlardaki %30'luk artışın önemli bir etkisi olmuştur. Almanya Sol Parti Federal Milletvekili Petra Pau'nun güvenlik güçlerine sorduğu soruya ilişkin cevapta 2015 yılında aşırı sağcılar tarafından işlenen 13.846 suçun olduğu

³⁵ "Almanya'da kundaklama davası", *Deutsche Welle*, 4 Şubat 2016.

*"Male asylum seekers banned from German swimming pool after Cologne attacks", *Independent*, 16 Ocak 2016.

³⁶ "Alman polisi terörist avına çıktı", *Hürriyet*, 4 Şubat 2016.

³⁷ "Almanya'dan IŞİD pasaportlarına önlem", *DeutscheWelle*, 27 Şubat 2016.

**",400 Rechtsextreme besitzen einen Waffenschein", *www.migazin.de* Erişim Tarihi: 15 Mart 2016.

belirtildi.³⁸

Mültecilerin kaldıkları kamplara yönelik saldırılar 2015 yılında binin üzerine çıkmış, 2016 yılında ise 921'i bulmuştur. Ancak sığınmacı kamplarına/yurtlarına yapılan saldırılar son dönemde yön değiştirmiştir. Irkçı gruplar “önleyici saldırı” denebilecek bir sistem geliştirmeye başlamıştır. Bu çerçevede yerel idareler tarafından mülteciler için kamp/yurt olarak organize edilen otel, okul vb. yerler daha mülteciler gelmeden ateşe verilerek yakılmakta, böylece mültecilerin gelmesinin önüne geçilmek istenmektedir. Bunun en çarpıcı örneklerinden birini Saksonya Eyaleti’ndeki *Bautzen* kentinde meydana gelen kundaklama olayı oluşturmaktadır. Kentte daha önce otel olarak hizmet veren bir bina Mart 2016’dan itibaren 300 mülteciye tahsis edilecekti. Ancak eski otel gece saatlerinde kundaklanmış ve oluşan ciddi hasar sonucunda bina mülteciler için de kullanılamaz hale gelmiştir.³⁹

Bürokratik yapının halkta varolan mülteci karşıtlığını besleyen söz konusu uygulamalarının haricinde birarada yaşama iklimini olumsuz etkileyen tavırların siyasi parti temsilcilerinden de sadır olduğu gözlemlenmektedir. Almanya için Alternatif Partisi (AfD) eşbaşkanı Frauke Petry’nin Ocak ayında yapmış olduğu ‘polis gerekirse sığınmacılara ateş açmalı’ ifadesi buna örnektir.⁴⁰

Bu konuda eksiklikler olduğu *Amnesty International*’in yapmış olduğu bir açıklamada da teyit edilmiştir. Açıklamada ırkçılığın Alman toplumunda sürekli zemin kazanmasına rağmen, hükümet ve diğer yetkililerin ırkçılığa karşı gerekli önlemleri almadığı uyarısında bulunularak aşırı sağcı şiddet eylemlerin faillerinin yakalanmaması da eleştirilmiştir. Örgütün açıklamasında aşırı sağcılık fenomeninin sadece Alman toplumunun marjinal kesimlerinde var olan bir sorun olarak değerlendirilmemesi gerektiği öne sürülerek bir an önce karşı stratejiler geliştirilmesi ve gerekirse yasal değişiklikler yapılmasının zorunlu olduğu ifade edilmiştir.⁴¹

Almanya’da sığınmacılara karşı oluşan olumsuz havanın aksine *Kiel* kentinde Emniyet güçlerine gönderilen talimatta küçük çaplı hırsızlıklara bulaşan ya da kamu malına zarar veren sığınmacılara karşı işlem yapılmaması istenmiştir.⁴² Ayrıca *Rostock* kentinde 2013 yılında Molotof kokteylleriyle mültecilerin kaldığı bir yurda saldıran iki saldırgan beşer yıl hapis

³⁸“Almanya’da aşırı sağ suçlarda önemli artış”, *Hürriyet*, 11 Şubat 2016.

³⁹“Künftige Flüchtlingsunterkunft brennt”, *Schaulustige klatschen*, <http://www.faz.net/aktuell/politik/fluechtlingskrise/bautzen-kuenftige-fluechtlingsunterkunft-brennt-schaulustige-klatschen-14082300.html>, Erişim Tarihi 22.02.2016.

⁴⁰„Alman siyasetçiden 'Polis gerekirse sığınmacılara ateş açmalı' çağırısı“, 31 Ocak 2016, www.bbc.com Erişim Tarihi: 7 Mart 2016.

⁴¹“Almanya’ya ‘ırkçılık’ eleştirisi”, 24 Şubat 2016, www.amerikaninsesi.com Erişim Tarihi: 5 Mart 2016.

⁴² “Almanya’da 'suça göz yumun' genelgesi”, *Hürriyet*, 28 Ocak 2016.

cezasına çarptırılmıştır. Faillere verilen cezalar, “öldürmeye teşebbüs ve kundaklama” suçlarından verilen en yüksek cezalardan olmuştur.⁴³

İslam karşıtı protestolar sonrası Merkel, yasaları çiğneyen göçmenlerin sınır dışı edileceğini ve bu işlemlerin daha hızlı yürütülebilmesi için yasada değişiklik yapılarak bu bağlamda telefon dinlemelerini kolaylaştıracak yasal düzenleme yapılmasının öngörüldüğünü açıklamıştır. Ayrıca yeni hat aboneliği açabilmek için daha önce öngörülmeyen şekilde kimlik ibraz etme zorunluluğu getirilmiştir.⁴⁴ Söz konusu düzenlemeler göçmenlerle ilgili politikaları şekillendirir niteliktedir. Merkel’in de etkisiyle yapılan yasal düzenlemede göçmenlere Almanca öğrenme zorunluluğu getirilmiş ve bunun hem bir hak hem de bir görev olduğu belirtilmiştir.

Mültecilerin İade Edilmeleri Sırasında Yaşanan Hak İhlalleri ve Sorunlar

Ocak ayında sınırdışı edilmeler konusundaki en önemli gelişmenin Avusturya üzerinden gelen sığınmacıların bu ülkeye geri gönderilmeleri olduğu söylenebilir. Almanya “Dublin Sözleşmesi”ne uygun olarak ilk ayak bastıkları Avrupa Birliği (AB) ülkesi Avusturya olan Almanya üzerinden İsviçre ve Danimarka’ya gitmek isteyen sığınmacıların tekrar Avusturya’ya geri gitmelerini sağlamıştır.⁴⁵ Bu iadelerin o güne kadar sığınmacılar konusunda “açık kapı” politikası izleyerek Dublin Sözleşmesi’ni askıya aldığı ilan eden Almanya açısından bir dönüm noktasını meydana getirdiği söylenebilir. Bilindiği üzere Dublin Sözleşmesi (Dublin II Yönetmeliği) sığınma başvurusu yapan bir sığınmacının başvurusunun giriş yaptığı AB üyesi ülke tarafından değerlendirilmesini düzenlemektedir.⁴⁶

Avrupa Birliği ile Türkiye arasında son yıllardaki en önemli ilişki başlıklarından biri olan mültecilerin geri iadesi konusu, Şubat ayının ilk günlerinde Almanya ile Türkiye arasındaki ilişkide dikkate değer bir ağırlık kazanmıştır. Bu kapsamda özellikle ağır suç işlemiş mültecilerin durumu da daha ciddi bir görüntü sergilemektedir. Almanya, artan sayının yanında ülkeye giren sığınmacıların işledikleri ağır suçlarla da mücadele etmek noktasında bazı tedbirleri gündeme getirmiştir. Bu önlemlerin başında suça bulaşanların Almanya’ya giriş yaptıkları üçüncü ülkelere iadelerinin gerçekleştirilmesi gelmektedir. Zira ülkelerindeki iç savaştan kaçanların tekrar ülkelerine dönmelerinin mümkün olmaması, Almanya’yı böyle bir önlem almaya itmektir. İadelerin gündeme geldiği ülkelerin en başında Türkiye yer almaktadır. 2014 yılından itibaren Sırbistan, Makedonya, Bosna-Hersek; 2015 yılından itibaren ise Karadağ, Arnavutluk ve Kosova Almanya tarafından güvenli ülke ilan edilmiş ve buralardan

⁴³ “Mülteci yurdu yakma girişimine 5 yıl hapis”, *Hürriyet*, 9 Mart 2016.

⁴⁴ “Migrants must learn German or lose benefits under new integration laws”, *The Telegraph*, 14 Nisan 2016.

⁴⁵ “Germany turning back more migrants, Austria says, after Scandinavian curbs”, *The Telegraph*, 12 Ocak 2016.

⁴⁶ Bkz. Regulation (EU) No 604/2013 of the European Parliament and of the Council of the 26 June 2013.

gelen ve Almanya’da suça bulaşarak sınır dışı edilen kişiler bu ülkelere geri gönderilmektedir. Yakın bir zaman önce ise Fas, Tunus ve Cezayir de güvenli ülkeler statüsüne sokulmuştur.⁴⁷

Şubat ayının son günlerinde Federal Meclis İltica Paketi II (*Asylpaket II*) adı altında bir yasa paketini kabul etti. Paket ile iltica ve mülteciler konusunda birçok yaptırım ve yeni uygulamalar geldi. Bunlardan öne çıkanlar ise; iltica başvuru süreçlerinin hızlandırılması, mülteciler için aile birleşiminin sınırlandırılması ve daha hızlı ve etkin sınır dışı uygulamalarının gerçekleştirilmesidir. Yasa paketi tartışmaları Kasım 2015’ten beri gündemde olmasına rağmen SPD tarafının pakette düzeltmeler istemesinden ötürü –özellikle aile birleşiminin yumuşatılması yönünde- yasal düzenlemenin yapılması Şubat 2016’yı bulmuştur. Yasa paketinin oylanması sırasında 30 SPD milletvekili ret oyu vermiştir. Meclisteki oylamadan birkaç gün önce de Hükümetin SPD’li İnsan Hakları Komiseri Christoph Strässer İltica Yasasının sertleştirilmesinden ötürü görevinden istifa etmiştir.

Tartışmalı paketin getirdiği en önemli yenilikler ise:

- Mültecilerin iltica başvuruları hızlandırılarak –mahkeme süreçleri dâhil- üç hafta içinde sonlandırılacaktır. Daha önce sadece başvuruların ortalama 7,2 ay içerisinde sonuçlandırıldığı düşünüldüğünde başarılması oldukça şüpheli bir durum ortaya çıkmaktadır. Ayrıca zamanın bu kadar kısıtlanması mültecilerin durumlarının hakkaniyete uygun değerlendirilmesi sorununu da beraberinde getirmektedir.
- Sığınmacılar ülkenin belli yerlerinde kurulacak kabul bürolarına başvurularını yapacaklar ve başvurularının bulunduğu bürolarının bölgeleri dışına çıkamayacaklardır. İki defa bu kuralı ihlal edenlerin başvuruları geri çekilmiş kabul edilecektir. Bu düzenleme hem Yeşiller ve Sol Parti hem de BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNCHR) tarafından eleştirilmektedir. Bir yandan istisnai durumda olan mülteciler için bir düzenleme yapılmamıştır, diğer taraftan da yabancılar bürosunun yetkili olduğu bölgenin dışına çıkmaları yasaklanan mültecilerin o bölgede erişemedikleri hukuki danışmanlıklar/avukatlar vb. durumlarda ne yapacakları bilinmemektedir.
- Daha önceleri sığınma hakkı olmayanların sınır dışı edilememesindeki en önemli sebeplerden birini sığınmacının sağlık durumu oluşturuyordu. Artık hayati tehlike arz etmeyen ya da ağır hasta olmayanların sınır dışı edilmesi kolaylaştırılmıştır. Ancak

⁴⁷ “İlticacılar Türkiye’ye mi gönderilecek?”, *DeutscheWelle*, 1 Şubat 2016.

tedavisi Almanya dışında yapılamayacak hastaların durumunun ne olacağı ise tartışmalıdır.

- Sığınmacıların kaçtıkları ülkede kendilerinin takip/işkence/zulüm altında olduklarını ispat edememeleri durumunda aile birleşimlerine iki yıl boyunca izin verilmeyecektir. Ancak hakları tanınmış mültecilerin ve iltica hak sahiplerinin Avrupa hukukundan ötürü aile birleşimi hakları kısıtlanamamaktadır. İki yıl kuralı 18 yaşından küçük çocukların ailelerini Almanya'ya getirmek istemesi durumunda da uygulanacaktır. Özellikle 16 yaşına gelmiş olan ve iki yıl bekleme süresi 18 yaşından sonra dolan bir sığınmacı artık reşit olduğu için ebeveynlerini getirme hakkından da mahrum kalma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Herhangi bir ebeveyni Almanya'da olmayan bir çocuğun ailesini kısa vadede getirme imkânını ortadan kaldıran bu düzenleme hem çocuk hakları hem aile birleşimi hakkı hem de insan hakları bakımından birçok sorunu barındırmaktadır.
- Mülteci çocuklarının kaldıkları kamplarda birçok sağlık problemine ve cinsel istismara maruz kaldıkları bilinmekle beraber Alman hükümeti bu konularda gerekli adımları atmamıştır. Bu yasa paketiyle beraber bu kamplarda çalıştırılacak personelden ayrıntılı temiz kâğıdı istenmesi uygulanmasına geç de olsa geçilmiştir.⁴⁸ Ancak burada kalan kadınlar ve özellikle çocukların dil yetersizliği, çoğu zaman koruyucu ebeveynlerinin olmaması onları istismara açık hale getirmektedir.

Zaten uluslararası hukuk bakımından sorunlu olan aile birleşimi hakkının iki yıl boyunca ertelenmesine ilişkin düzenlemenin çocukları da kapsamı birçok tartışmayı beraberinde getirmektedir. Yeşiller Partisi'nden iki milletvekili söz konusu olan düzenlemenin BM tarafından incelenmesini talep etmişlerdir. İltica Paketi II'nin ailenin korunması, çocukların ebeveynleriyle güvenli bir şekilde büyümeleri ve çocukların istekleri dışında aile fertlerinden mahrum bırakılmayacakları gibi birçok BM- Çocuk Hakları Konvansiyonun maddelerine aykırı düzenlemeler içermektedir.⁴⁹

2014'den bu yana yaşanan mülteci göçünü yavaşlatmak ve ülkede bulunan sığınmacıların geri gönderilmesini kolaylaştırmak adına Alman Hükümeti birçok önlem almaktadır. Bunlardan bir tanesi Mağrip ülkelerinden gelen sığınmacıların geldikleri ülkelere geri gönderilmelerini kapsamaktadır. Bild Gazetesi'nin 04.02.2016 tarihinde "*Tunus, Cezayir ve Fas Hakkında Sınır*

⁴⁸ Viel Härte, wenig Wirkung, <http://www.zeit.de/politik/deutschland/2016-02/asylpaket-ii-abschiebungen-familiennachzug>, Erişim Tarihi 28.02.2016.

⁴⁹ Grüne wollen Asylpaket II von UN prüfen lassen, <http://www.zeit.de/politik/deutschland/2016-02/familiennachzug-asylpaket-kritik-die-gruenen>, Erişim Tarihi 28.02.2016.

Dışı Skandalı. Bu Ülkeler Bizim Paramızı İstiyorlar, Ama Vatandaşlarını Geri Kabul Etmiyorlar.” manşetiyle verdiği haberde sınır dışı edilmiş yaklaşık 6.400 sığınmacının halen Almanya’da yaşadığı belirtilmektedir. Haberde İçişleri Bakanı Thomas de Maizière’nin Şubat ayı sonunda bu üç ülkeyle maddi yardım karşılığında geri kabul anlaşmaları yapmaya gideceği yer almaktadır. Almanya’nın mağrip ülkeleri dışında Afganistan, Mısır, Sudan gibi ülkelere yaptığı kalkınma yardımları sıralanmakta ve buna rağmen bu ülkelerin bir nevi “nankörlük” yaptığı izlenimi verilerek vatandaşlarını geri kabul etmede imtina gösterdiği ifade edilmektedir.⁵⁰ Almanya İçişleri Bakanı Thomas de Maiziere’nin Şubat sonunda başladığı Fas, Tunus ve Ceyazir seyahatleri Almanya açısından olumlu geçmiştir. Mağrip ülkeleri yasadışı yollarla Almanya’ya göç etmiş vatandaşlarının geri kabulleri konusunda işbirliği yapılacağını teyit etmişlerdir.⁵¹

Tunus, Cezayir ve Fas’ın güvenli ülkeler olarak ilan edilmesinin ilk yansımaları Hessen Eyaleti’nde görülmeye başlandı. Eyaletin Hristiyan Demokrat Partili (CDU) İçişleri ve Spor Bakanı Peter Beuth ve Sosyal İşler ve Entegrasyon Bakanı Stefan Grüttner mülteci başvurularının ilk kabul ofislerinde işleme alınacağını ve başvuru yapanların artık belediyelere dağıtılmayacağını duyurdu. Baden-Württemberg Eyaleti de benzer şekilde Mısır ve Libya’dan gelen sığınmacıları belediyelere yönlendirmemeye başladı.⁵² Böylelikle sayılan ülkelere gelen mültecilerin başvuruları hızlı bir şekilde işleme alınarak sonuçlandırılmasının planlandığı ve çoğu başvurunun geri çevrileceği düşünüldüğünde sığınmacıların geldikleri ülkelere geri gönderilmeleri hızlandırılmış olacaktır.

Mültecilerin Alman Devletine yapmış oldukları sığınma başvurularının kabul oranları ve ret edilenlerin geri gönderilme durumları eyaletten eyalete göre farklılık arz etmektedir. Almanya’nın federal yapısından kaynaklanan bu durum federal devlet bünyesinde yasaların ortak olmasına rağmen birçok farklı uygulamayı beraberinde getirmekte ve mağduriyetlere yol açmaktadır.

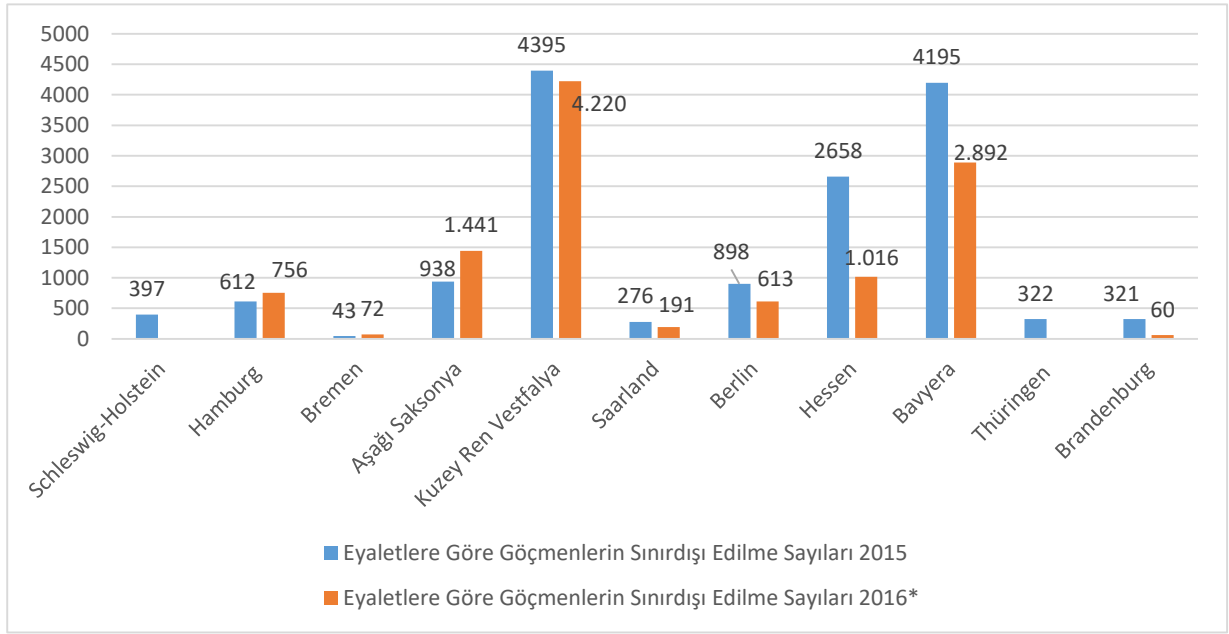
⁵⁰ Abschiebe-Skandal um Tunesien, Algerien, Marokko | DIESE Staaten wollen unser Geld, aber ihre Bürger nehmen sie NICHT zurück, <http://www.bild.de/politik/inland/abschiebung/staaten-wollen-unser-geld-aber-ihre-fluechtlinge-nicht-zurueck-44419054.bild.html>, Erişim Tarihi 06.02.2016.

⁵¹“Marokko, Algerien und Tunesien sagen Rücknahme ihrer Staatsbürger zu, <http://www.bmi.bund.de/SharedDocs/Kurzmeldungen/DE/2016/02/bundesinnenminister-besucht-marocco-tunesien-algerien.html>, Erişim Tarihi 30.02.2016.

⁵²“Verbleib in Erstaufnahmeheimen Hessen: Asylverfahren für Nordafrikaner beschleunigen, <http://www.faz.net/aktuell/rhein-main/hessen-will-asylverfahren-fuer-nordafrikaner-beschleunigen-14045800.html>, Erişim Tarihi 02.02.2016.

*Sınır dışı etmelere yönelik toplu bir istatistik bulunmadığı için rakamlar çeşitli istatistik kurumu, haberler ve sivil toplum örgütlerinin rakamlarından derlenmiştir. Berlin sayıları Nisan 2016, Hamburg, Bremen, Saarland, Bavyera ve Kuzey Ren Vestfalya’nın rakamları Kasım 2016, Aşağı Saksonya, Hessen ve Brandenburg verileri Temmuz 2016’ya kadar olan tarihleri kapsamaktadır.

Tablo 1: Almanya’da Eyaletlere Göre Göçmenlerin Sınır Dışı Edilme Sayıları

Kaynak: Ein Bundesland schiebt so gut wie gar nicht ab,

<http://www.welt.de/politik/deutschland/article151995020/Ein-Bundesland-schiebt-so-gut-wie-gar-nicht-ab.html>,

Farklı eyaletlerin farklı partiler ve yapılar tarafından yönetildikleri göz önüne alındığında sınır dışı edilme oranlarının farklılık göstermesi daha net anlaşılmaktadır. Bu durum Bremen’de yaşayan bir sığınmacının Almanya’da kalma şansının Bavyera’da bulunan bir sığınmacıdan çok daha fazla olmasına yol açmaktadır. Sınır dışı edilme durumunun mevcut yasalardan çok eyaletlere hatta yabancı dairelerinde çalışan personelin inisiyatifinde olması birçok mağduriyetin de yaşanmasına yol açmaktadır. Bunun için ülke genelinde daha şeffaf ve normlara uygun düzenlemeler ve uygulamaların hayata geçirilmesi yaşanan mağduriyetleri azaltacaktır.

2016 yılında sığınmacıları sınır dışı etme bir devlet politikasına dönüşmüştür. Bunun son örneğini ise Afganistan’ın güvenli üçüncü ülke ilan edilmesidir. 14 Aralık 2016’da 34 kişilik ilk katile sınır dışı edilerek Afganistan’a gönderilmiştir. Aylardır *Proasyl*⁵³, *Amnesty International*⁵⁴ gibi STK’lar, gazeteler⁵⁵ ve politikacılar⁵⁶ Avrupa Birliği’nin mülteci

⁵³ Afghanistan: Kein sicheres Land für Flüchtlinge, https://www.proasyl.de/wp-content/uploads/2016/08/PROASYL_Afghanistan_Broschuere_Jul16.pdf, Erişim Tarihi 09.09.2016.

⁵⁴ Amnesty und PRO ASYL kritisieren verantwortungslose EU-Flüchtlingspolitik, https://www.amnesty.de/2016/9/29/amnesty-und-pro-asyl-kritisieren-verantwortungslose-eu-fluechtlingspolitik?destination=node%2F2904%3Fpage%3D2%26country%3D77%26topic%3D216%26node_ty pe%3D%26from_month%3D0%26from_year%3D%26to_month%3D0%26to_year%3D%26submit_x%3D84% 26submit_y%3D3%26result_limit%3D10%26form_id%3Dai_core_search_form, Erişim Tarihi 12.11.2016.

⁵⁵ Taliban-Aussagen als Begründung, <http://www.taz.de/15292961/>, 06.10.2016.

⁵⁶ Gegen Abschiebung nach Afghanistan SPD-Innenminister kritisiert Asylpolitik, <http://www.n-tv.de/politik/SPD-Innenminister-kritisiert-Asylpolitik-article19194911.html>, Erişim Tarihi 29.11.2016.

politikasını ve Almanya'nın Afganistan kararını eleştirmelerine rağmen hükümetin kararını etkileyememişlerdir.

SİYASAL ÖZGÜRLÜKLERE DAİR HAK İHLALLERİ VE SORUNLARI

Siyasal hakların kullanılmasındaki sorunlar devam ederken Almanya siyasi alanında aşırı sağın yükselişiyle birlikte sorun alanları da genişlemektedir.

Aşırı Sağ ve Nefret Söyleminin Yaygınlaşması

Almanya'da Ocak ayı içinde yaşanan önemli bir hukuksal olayın aşırı sağ terör örgütü kurmak suçlamasıyla dört Alman vatandaşına açılan soruşturma olduğu belirtilmelidir. Konuya ilişkin bir açıklama yapan (Karlsruhe) Federal Başsavcılık, “*Oldschool Society*” adı ile kurulan bu örgütün 2014 yılı ortalarında sanal ortamda ve çeşitli sosyal paylaşım siteleri üzerinde faaliyete geçtiğini, Ekim 2014 tarihinde bir tüzük hazırlayarak yönetim yapısını belirlediğini, amaçlarının özellikle sığınmacılara karşı çeşitli silahlı eylemler meydana getirmek olduğunu söylemiştir.⁵⁷ Almanya'da son dönemde yükselen yabancı düşmanlığına ilişkin önemli bir örnek oluşturan bu olay Yeşiller Partisi milletvekili İrene Mihalic'in yaptığı açıklama ile daha da anlamlı bir hal almaktadır. Mihalic, Neo-nazilerin yer altında ağır suçlar işleyeceği endişesi taşıdığını belirtmiştir. Mihalic bu açıklamasını Yeşiller Partisi tarafından verilen bir soru önermesine İçişleri Bakanlığı'nın verdiği cevabın ardından yapmıştır. Bakanlığın verdiği cevapta 2015 Eylül ayına kadar 372 aşırı sağcıya dair 466 tutuklama kararı çıkarıldığını ancak bunların infaz edilemediğini belirtmiştir.⁵⁸

Almanya'da yabancılara karşı yükselen tepkiler nefret söylemlerinin özellikle sosyal medyada daha sık ortaya çıkmasına neden olmuş gözükmektedir. Nitekim oldukça yoğun biçimde kullanılan bir sosyal medya ağı olan Facebook, söz konusu artış sonucu Alman yetkililerden gelen taleplere daha fazla kayıtsız kalamamış, nefret söylemi içeren yorumları gözden geçirmek ve silmek üzere Berlin merkezli bir ekip oluşturmuştur. Bu gelişme öncesinde 2015 yılının Kasım ayında Hamburg savcılığı sosyal medyada nefret söylemini konu edinen bir soruşturmaya başlamıştı. Ardından Federal Almanya Adalet Bakanı Heiko Maas'ın Facebook ve Twitter şirketlerinin yöneticileri ile sosyal medyada nefret söylemlerinin önlenmesi konusunda bir anlaşmaya varmıştır.⁵⁹

⁵⁷ “Charges in Germany for neo-Nazi terror group 'Oldschool Society’”, *Deutsche Welle*, 13 Ocak 2016.

⁵⁸ “Almanya'da 372 aşırı sağcı yakalanamadı”, *Hürriyet*, 12 Ocak 2016.

⁵⁹ “Facebook Is Cracking Down On Racist Posts In Germany”, *Huffington Post*, 15 Ocak 2016.

Aşırı Sağ Parti İddiasıyla Nasyonal Demokrat Parti'nin Kapatılma Davası

Mart ayının başında Anayasa Mahkemesinde görüşülmeye başlanan Nasyonal Demokrat Parti (NPD) davası ayın ilk hukuki gelişmelerinden biri olarak dikkat çekmiştir. Hatırlanacağı üzere davanın görüşülme kararı Şubat ayında alınmıştı. Esas itibarıyla NPD Anayasa Mahkemesi tarafından 2003 yılında kapatılması gündeme gelmiş, ancak Anayasayı Koruma Örgütü üyelerinin parti içinde yer aldıkları anlaşılınca kapatma girişimi sonuca ulaşamamıştı.⁶⁰ Anayasayı Koruma Örgütü, 2012 yılından itibaren partinin hiçbir görevlisi veya üyesinden para karşılığı bilgi almadığını açıklamış, böylece kapatma davasına ilişkin benzer bir gerekçenin ileri sürülmesi ihtimali ortadan kaldırılmıştır.⁶¹

NPD'nin kapatılması başvurusu, Parlamentonun yerel kanadı olan Bundestrat tarafından yapılmıştı. Yapılan başvuruda “NPD'nin savunduğu aşırı sağcı fikirlerle demokratik düzeni tehdit ettiği” iddiası başlıca gerekçeyi oluşturmuştur. Alman anayasal düzeninde komünist ve nazi yanlısı aşırı fikirler, ifade özgürlüğünün korumasından faydalanamamaktadır. Eğer bir parti söz konusu fikirleri savunursa Anayasa Mahkemesi tarafından anayasal olmadığı gerekçesiyle kapatılabilmektedir.⁶²

Anayasa Mahkemesinin bulunduğu Karlsruhe'de başlayan davaya ilgi büyüktü. Davayı izleyenler arasında Federal Meclis üyeleri ve üç eyalet başbakanının da bulunduğu çok sayıda politikacı ile Anayasayı Koruma Teşkilat Başkanı Hans Georg Maassen de yer aldı.⁶³ Duruşmanın başlaması ile birlikte NPD avukatları mahkemenin iki üyesi Peter Müller ve Peter Huber hakkında redd-i hâkim talebinde bulundu. Bu talebin gerekçesi olarak ise Müller'in Saarland eyalet başbakanlığı yaptığı sırada, Huber'in de Thüringen Eyaleti İçişleri Bakanlığı sırasında NPD ile ilgili eleştiri yüklü açıklamaları gösterildi. Ancak bu talep Mahkeme başkanı tarafından “hâkim olmadan önce herkesin siyasi görüşü olabileceği” belirtilerek reddedildi.⁶⁴ NPD'nin anayasaya aykırı eylemlerde bulunup bulunmadığına dair sözlü duruşmalara Mart ayının başında başlanması kararı alındı. Eğer kapatılırsa, NPD, Sosyalist Reich Partisi (1952) ve Almanya Komünist Partisinden (1956) sonra Almanya'da kapatılan üçüncü parti olacak.⁶⁵

⁶⁰ “Almanya’da ırkçı parti NPD’yi kapatma davası başladı”, *Hürriyet*, 1 Mart 2016.

⁶¹ “Anayasa mahkemesi NPD’yi görüşüyor”, *Hürriyet*, 2 Mart 2016.

⁶² “Germany’s Top Court Is Urged to Ban Extreme-Right Party NPD”, *The Wall Street Journal*, 2 Mart 2016.

⁶³ “Anayasa mahkemesi NPD’yi görüşüyor”, *Hürriyet*, 2 Mart 2016.

⁶⁴ “Anayasa mahkemesi NPD’yi görüşüyor”, *Hürriyet*, 2 Mart 2016.

⁶⁵ “Anayasa Mahkemesi parti yasağını görüşüyor”, *DeutscheWelle*, 27 Şubat 2016.

Almanya’da Siyasi Hakların Kötüye Kullanılması ve PEGİDA

Siyasi katılım hakkı bağlamında düşünüldüğünde Almanya’da gündemi meşgul eden en önemli olaylardan birisi PEGİDA hareketidir. Tam açılımı *Batının İslamlaşmasına Karşı Vatansever Avrupalılar (Patriotische Europäer gegen die Islamisierung des Abendlandes)* olan siyasi hareket 20 Ekim 2014’de Dresden’de yapılan gösteriyle başlamıştır. Sağ popülist bir hareket olarak nitelendirilebilecek olan hareket gösterilerinde sürekli olarak İslam düşmanı, yabancı karşıtı ve ırkçı söylemler ile sloganlar kullanmaktadır.

Kurulduğu 2014 ile Kasım 2015 arasında geçen bir yıl içinde sonu ...GİDA ile biten hareketlerin gösterilerinde 940 suç işlenmiştir. Bu suçların 255’ini sağ motivasyonlu politik suçlar oluşturmaktadır. Ancak gerçekte bu sayıların çok üstünde suçlar işlendiği tahmin edilmektedir. Burada Alman polislerinin PEGİDA göstericilerine karşı algı eksikliği olduğu yönünde kanaatler bulunmaktadır⁶⁶. Bu gösterilere karşı sıkça karşı gösteriler düzenlenmekte ve gruplar arasında çatışmalar çıkmaktadır. Bu çatışmalar ve eylemler sırasında göstericilerin etrafta bulunan göçmenlere karşı yaptıkları hakaret, saldırı vb. olayların sayısı ise bilinmemektedir⁶⁷. Ayrıca son yıllarda üst seviyeye çıkan mülteci kamplarına yönelik saldırılar ile PEDİGA gösterilerindeki artış arasındaki paralellikler dikkat çekmektedir.

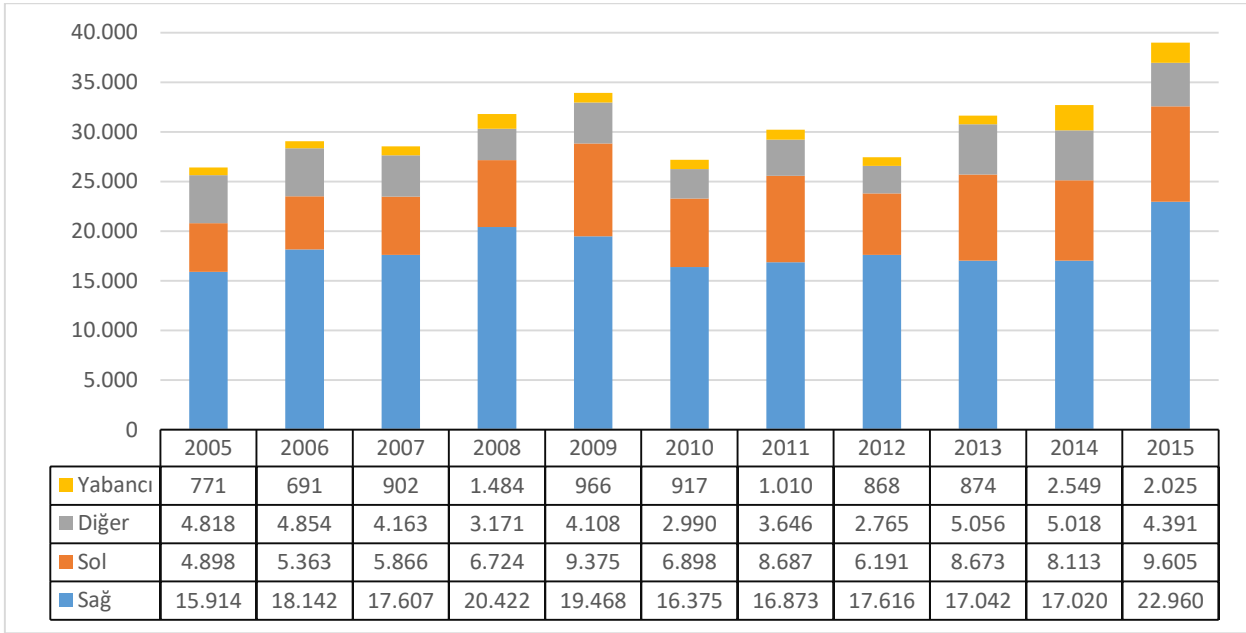
2016 yılı içerisinde Avrupa Birliği ve Türkiye arasında mültecilerin ve sığınmacıların Geri Kabul Anlaşması imzalandı. Anlaşma sonrasında AB’ye yönelen sığınmacı göçünde ciddi azalmalar meydana geldi. Bu azalmayla eş zamanlı olarak PEGİDA gösterilerinin ve katılımcılarının oranı azalırken –örneğin PEGİDA’nın Leipzig şubesi olan LEGİDA Ocak 2017’de sokak gösterilerini bırakacağını açıkladı⁶⁸- içerdiği şiddetin artabileceği endişesi bulunmaktadır.

⁶⁶ Bei Pegida und Co. grassiert die Gewalt, <http://www.tagesspiegel.de/politik/von-koerperverletzung-bis-hitlergruss-bei-pegida-und-co-grassiert-die-gewalt/12631012.html>,

⁶⁷ Slowake in Dresden verprügelt, <http://www.taz.de/!5266099/>,

⁶⁸ Legida zieht sich von der Straße zurück, <http://www.zeit.de/politik/deutschland/2017-01/leipzig-legida-rueckzug-strasse-proteste>, Erişim Tarihi 11.01.2017.

Tablo 2: Almanya’da Politik Motivasyonlu Suç Oranları

Kaynak: Almanya İçişleri Bakanlığı Verileri

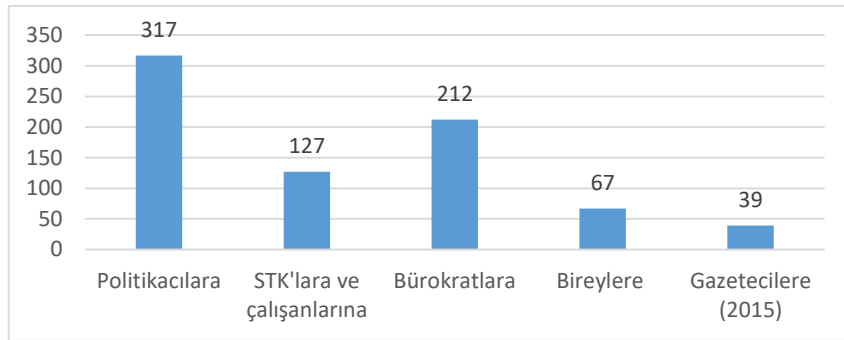
Yukarıdaki tablodan da görüldüğü üzere 2015 yılı sonunda aşırı sağ motivasyonlu suç oranları son 10 yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Aynı şekilde aşırı sağ gruplar ile çatışma halinde olan aşırı sol grupların işledikleri suçlarda ve göçle birlikte yabancıların suç oranlarında da gözle görülür artış gözükmemektedir. Mülteci göçünün yol açtığı toplumsal tepkiler aşırı sağın güçlenmesini körüklemekte, sol gruplar ve yabancılar da aşırı sağ grupla çatışma içine girmektedir. Bu durum Alman toplumunu kamplara bölerek toplumsal huzura zarar vermektedir. Doğal olarak bu süreçte en çok zarar gören gruplar sığınmacılar, mülteciler ve yabancılar gibi birçok yasal haktan mahrum olan göçmenler olmaktadır.

PEGİDA hareketinin başlamasından ve toplumsal taban bulmasından sonra Almanya'nın birçok yerinde sosyal medya üzerinden "sade" vatandaşlardan oluşan yerel milis güçler kurulmaktadır. Özellikle 2016 yılbaşında yaşanan "taciz" olaylarından sonra birçok Alman erkeği kendini Alman kadınlarını mültecilere ve Müslümanlara karşı korumakla görevli olduklarını düşünmeye başladılar. Bu tür oluşumlara katılanlar giderek kendilerini sadece kadınları "korumakla" görevli saymayarak, yaşadıkları çevrelerde olası hırsızlık ve asayiş bozukluklarını da gidermekle sorumlu olduklarına inanmaya başladılar. *Dresden* yakınlarındaki *Arnsdorf* kentinde yukarıda da anılan bir olay bunu açıkça göstermektedir. Bir markette alışveriş yapan ve hiçbir hırsızlığa ya da şiddete bulaşmamış bir Iraklı göçmen aniden gelen dört kişi tarafından olay çıkardığı gerekçesiyle dövülerek market dışına çıkarılmış ve orada

bulunan bir ağaca bağlanmış. Bu dört kişilik “milis”⁶⁹ gücünün içinde CDU’lu belediye meclisi üyesi 49 yaşındaki Detlef Oelsner de yer almıştır.⁷⁰ PEGİDA’nın ve diğer aşırı sağ grupların sürekli olarak polisin halkı yabancılara karşı koruyamadığı, bundan dolayı halkın direniş hakkının bulunduğu yönünde yaptığı propagandalar sonucu kurulan bu milis güçler, yabancuları ve Müslümanları hedef almakta, Almanya’daki toplumsal barışı ve huzuru ciddi şekilde tehdit etmektedir. Bu grupların yargı ve polis tarafından anayasal sivil örgütlenmeler olarak görülmesinden ziyade organize suç örgütü olarak görülmesi ve ciddi takiplerinin yapılması gerekmektedir. Aksi halde yukarıda verilen örnekten daha ciddi birçok üzücü olay yaşanacaktır.⁷¹

Aşırı sağ motivasyonlu saldırıların kurbanı sadece göçmenler olmamaktadır. Aynı zamanda göçmen politikalarını destekleyen politikacılar, sivil toplum kuruluşları ve çalışanları ile bürokratlarda saldırıların odağı olabilmektedir.

Tablo 3: Aşırı Sağ Motivasyonlu Şiddet Olaylarının Yöneldiği Gruplar (2016)⁷²

Bugüne kadar PEGİDA gösterilerine siyasal bir hak olarak yaklaşan Alman Hükümeti bu tavrını yer yer devam ettirmektedir. Anti-semitik hareketlere karşı oldukça duyarlı olan Alman yürütme ve yargı organları söz konusu Anti-İslamik hareketler olunca daha gevşek ve rahat davranmaktadırlar. Ancak sayılan ve sayılmayan birçok olaydan görüldüğü üzere son iki yıl

⁶⁹ Bu tür milis güçleri Alman tarihinden hatırlamak mümkündür. Hitler tarafından kendi koruma kuvveti olarak kurulan Koruma Timi (Schutzstaffel), daha sonraları polis gücüne benzer şekilde toplumsal olaylara müdahale etmeye başlamış, zamanla da toplama kamplarında görevlendirilmiştir.

⁷⁰ Arnsdorf: Hier rechtfertigt ein CDU-Politiker, warum er einen Flüchtling fesselte, <http://www.bento.de/politik/arnsdorf-cdu-mann-detlef-oelsner-spricht-ueber-angriff-auf-fluechtling-603408/>, Erişim Tarihi 03.06.2016.

⁷¹ Stuttgart’ta yolda yürüyen siyahi bir kişiye içinde Alman Milli Forması giyen kişilerin bulunduğu bir arabadan kurusıkı tabancayla ateş edilmiş ve kaçan kişiye “Koş siyahi” diye bağırılmıştır. Bu gibi ırkçı saldırı örnekleri her gün Almanya’nın her tarafında artarak yaşanmakta ve git gide Alman basını ve toplumu için normal hale gelmektedir.

Stuttgart: Fußballfans schießen auf Dunkelhäutigen, <http://www.spiegel.de/panorama/justiz/stuttgart-fussballfans-schiessen-auf-dunkelhaeutigen-a-1097429.html>, Erişim Tarihi 15.06.2016.

⁷² BKA fürchtet Tote durch Angriffe von rechts, <http://www.zeit.de/politik/deutschland/2016-11/bka-statistik-rechte-gewalt-politiker>, Erişim Tarihi: 15.11.2016.

içerisinde yabancılara ve mülteci sığınma evlerine yapılan saldırıların sayısı korkutucu düzeyde artmıştır. 2013 yılında 69 saldırı düzenlenirken, saldırıların sayısı sırasıyla 2014'te 199'u, 2015'te 1005'i⁷³ ve 2016 yılın 921'i bulmuştur⁷⁴. Durum yabancılara yapılan fiziksel saldırılarda da farklı değildir. PEGİDA ve şubelerinin yaptıkları eylemler siyasi haklar çerçevesinde yorumlanmaya devam ederse daha ürkütücü olayların meydana geleceği tahmin edilmektedir. Alman politikası mültecilerin gelişine sınır koyma konusuna konsantre olduğundan aşırı sağ popülist söylemin önüne geçebilecek siyasi öneri tartışmaları gölgelenmektedir.

Aşırı sağ PEGİDA hareketi Münih'in merkezinde Marien Meydanı'nda "Uyarı Nöbeti" adı altında iki yıl boyunca sürdürmeyi planladığı (yıl içinde yerel yönetim tarafından birçok kısıtlama getirildi) gösteriler düzenlemiştir. Gösteri kapsamında Pazartesi-Perşembe günleri arasında 16.00-19.00 saatleri arasında 15 dakika aralıklarla üç dakika boyunca hoparlörlerden ezan okutulmaktadır. Bu gösteriyle ileride "İslamlaşma tehlikesi" altında bulunan Almanlar uyarılmak istenmektedir. Normal şartlarda Almanya'da çevre ve gürültü kirliliği kapsamına girdiği bahanesiyle kamuya açık alanlarda hoparlörlerden ezan okutulması genel olarak yasaktır. Ancak gösteri özgürlüğü adı altında PEGİDA'nın yapmış olduğu bu protestoya şehir idaresi tarafından izin verilmektedir. Gösterinin yasaklanması halinde mahkemenen dönebileceğini iddia eden şehir idaresi yapılan yayını 85 desibele indirtmiş⁷⁵ ve görece kısıtlamalara gitmiştir. Ancak bir dinin ögesini politik amaçlarla kullanmak ve halkın belirli bir kısmını diğerine karşı korkutma anlamına gelen PEGİDA'nın bu tür eylemleri gösteri özgürlüğüyle bağdaştırmak zor görünmektedir.

Aşırı sağ katılımın olduğu PEGİDA gösterilerinde "Göç ve Merkelleşmeye Hayır" "Biz Domuz Eti Seviyoruz" "İslam İnsanlığa Karşı Bir Suçtur" şeklinde pankartlar asılmaktadır⁷⁶. Bu pankartlar düşünce özgürlüğünden çok bir inancı ve bu inancın mensuplarını aşağılayıcı, ayrımcı ve nefret söylemleri içermektedir. İslam ve Müslüman karşıtlığı ve bu yöndeki söylemler nefret suçu olarak değerlendirilmediği takdirde Avrupa genelinde yaşanan gerilimler

⁷³Gewaltwelle: BKA zählt mehr als tausend Attacken auf Flüchtlingsheime, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/fluechtlingsheime-bundeskriminalamt-zaehlt-mehr-als-1000-attacken-a-1074448.html>, Erişim Tarihi 29.01.2016.

⁷⁴Fast 1000 Anschläge auf Flüchtlingsheime im Jahr 2016, <https://www.welt.de/politik/deutschland/article160655659/Fast-1000-Anschlaege-auf-Fluechtlingsheime-im-Jahr-2016.html>, Erişim Tarihi: 03.01.2017.

⁷⁵Ezan eylemi mahkemenen döner mi?, <http://www.hurriyet.com.tr/ezan-eylemi-mahkemenen-doner-mi-40048214>, Erişim Tarihi 04.05.2016.

⁷⁶Pegida-Demonstrationen mit weniger Teilnehmern als erwartet, <http://www.sueddeutsche.de/politik/fremdenfeindlicher-aktionstag-pegida-demonstrationen-mit-weniger-teilnehmern-als-erwartet-1.2852451>, Erişim Tarihi 08.02.2016.

ve şiddet olaylarının artması ve boyut değiştirmesi kaçınılmaz gözükmektedir. PEGİDA'nın eylemleri her ne kadar şuan için ufak çaplı şiddet olayları içerse de aşırı sağ ırkçılık için söylemsel temeli oluşturmaktadır. Ayrıca PEGİDA'nın yaptığı gösteriler sırasında sürekli karşıt gösteriler yapılması özelde Alman genelde Avrupa toplumunu sosyolojik olarak iki kampa bölmeye başlamaktadır.

PEGİDA'nın Thüringen şubesi denilebilecek olan THÜGİDA'nın 21 Nisan 2016'da yaptığı yürüyüşe ellerinde meşaleler olan 200 kadar kişi katıldı. Yaklaşık 3000 kişilik bir grubun karşı protesto yaptığı günde çıkan olaylarda 1 polis yaralandı. Ancak kendisini devamlı Nazilerle bağdaştırmaktan ziyade, doğal toplumsal tepki olarak gösteren PEGİDA hareketinin bir şubesi olan THÜGİDA düzenlediği yürüyüşü Hitler'in doğum gününe denk getirerek kendi grubu içindeki sağ radikallerin varlığını bir kez daha gözler önüne sermektedir.⁷⁷

Siyasal Seçimlerde Aşırı Sağın Yükselişi ve Çokkültürlülüğe Yönelik Tehditler

Almanya'da Avrupalı Türk Demokratlar Birliği (UETD) gibi birçok göçmen kökenli ve yabancı derneğine sözlü ve fiziki saldırılar hemen her hafta meydana gelmektedir. Bunun yanında sol eğilimli dernek ve siyasi parti büroları da tehdit edilmekte, saldırılara maruz kalmaktadır. Ancak son zamanlarda -2013 yılında Almanya İçin Alternatif Partisinin (AfD) kurulmasından itibaren- aşırı sağ olarak nitelendirilebilecek AfD'nin büroları da saldırıya uğramaktadır. Ancak AfD yöneticileri ve taraftarları uğradıkları saldırıların medya organları ve politikacılar tarafından duyurulmadığı ve ciddiye alınmadığını savunmaktadırlar. AfD ve PEGİDA sürekli olarak basının ve siyasilerin/hükümetin mülteciler konusunda halkı yanlış yönlendirdiği, gerçekleri gizlediği ve kendileri hakkında yalan haber üretildiği yönünde propaganda yapmaktadır.

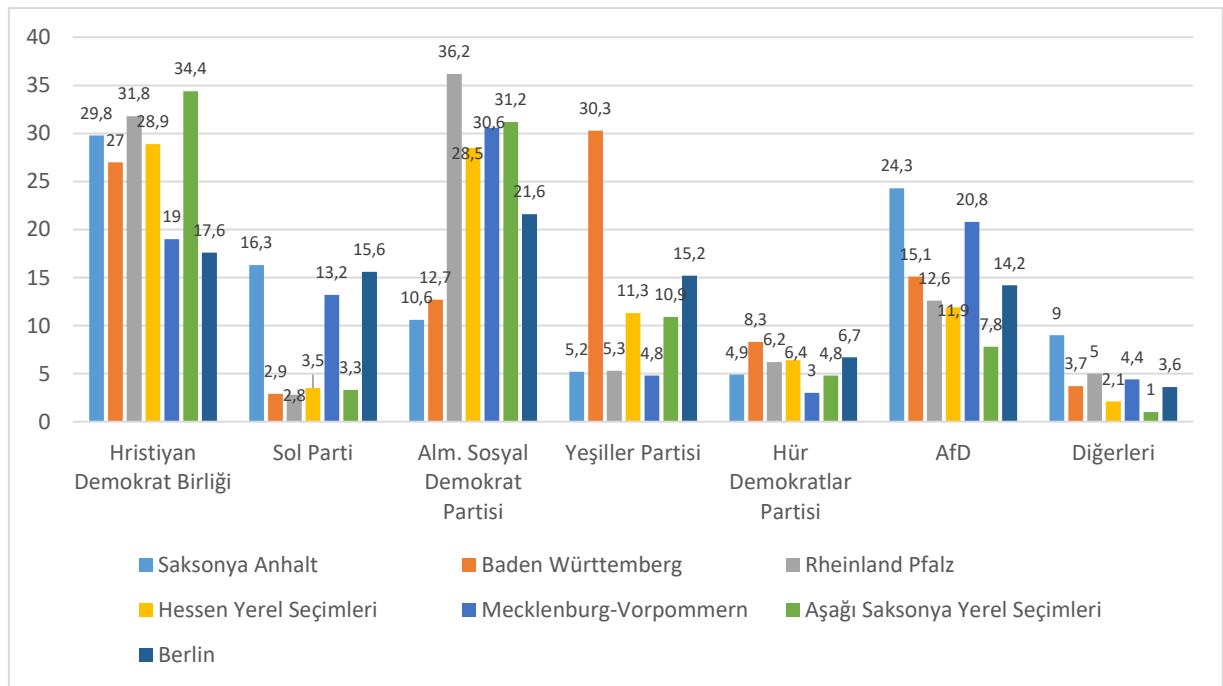
Mart ayının ortasında Almanya için oldukça önemli olan ve ilk defa aşırı sağ söylemleri seçmen tabanına yarararak toplumsal destek bulan AfD'nin nasıl bir sonuç alacağı merakla beklenen üç eyalette yerel seçimler gerçekleşti. Ana akım partilerin yıllardır içinde buldukları gerileme daha önce yapılan anketlerde bariz bir şekilde ortaya çıkarken, AfD'nin oylarını %12'ye yaklaştırdığı görülmüyordu. Almanya'da İkinci Dünya savaşından sonra Neonazi oluşumlar dışında alışılmış olmayan milliyetçi bir dil kullanan aşırı sağ bir partinin bu kadar toplumsal destek bulması endişe yaratmaktadır. Hatta *Almanya Türk Toplumunu* gibi yabancı dernekleri

⁷⁷ Jena: Ausschreitungen bei Protesten gegen Thügida-Aufmarsch, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/thuegida-aufmarsch-verletzte-bei-demo-gegen-rechtsradikale-a-1088387.html>, Erişim Tarihi 23.04.2016.

AfD'nin oyunu yükseltememesi ve temsil gücünü düşürebilmek için oy hakkı bulunan göçmenleri seçime katılmaya çağıran etkinlikler düzenlemiştir.⁷⁸

13 Mart 2016 tarihinde üç eyalette (Baden Württemberg, Saksonya Anhalt, Rheinland Pfalz) gerçekleşen seçimler sonunda AfD anketleri doğrularak beklenenin de üstünde oy oranına ulaşmıştır. Rheinland Pfalz'da %12,6'lık oy oranına ulaşmıştır ki bu üç eyalette aldığı en düşük oy oranıdır. Baden Württemberg'te %15,1 ve Saksonya Anhalt'da ise %24,3'luk bir oy oranını yakalamıştır. Diğer partilerin oy dağılımı ve Almanya'da 2016 yılında gerçekleştirilen çeşitli seçimlerin sonuçları aşağıdaki grafikte ayrıntılı bir şekilde görülmektedir.⁷⁹

Tablo 4: Almanya 2016 Eyalet ve Yerel Seçimleri

2016 yılında gerçekleşen yedi seçimde de AfD %5'lik seçim barajını aşmakla kalmamış çoğu yerde üçüncü parti konumuna da yükselmiştir. AfD, genellikle CDU'nun ve SPD'nin seçmenlerinden oy alırken apolitik seçmenleri de mobilize ederek bünyesine katabilmektedir. Oy oranlarının yükselişi devam ettiği, bahar ve yaz aylarında AB'nin tekrar bir mülteci göçüyle karşılaşması durumunda ve Almanya gündemini belirlemede söylem üstünlüğünü elinde

⁷⁸Türkische Gemeinde will Erfolg der AfD möglichst verhindern,

http://www.focus.de/politik/deutschland/landtagswahl-in-baden-wuerttemberg-2016/vor-landtagswahl-in-baden-wuerttemberg-lasst-uns-starke-afd-verhindern-tuerkische-gemeinde-schlaegt-vor-wahlen-alarm_id_5335423.html, Erişim Tarihi 09.03.2016.

⁷⁹ Direkt zu den Wahlen am 13.03.2016, <https://wahl.tagesschau.de/wahlen/2016-03-13-LT-DE-BW/>, Erişim Tarihi 15.03.2016.

tutabildiği takdirde Eylül 2017’de yapılması planlanan Almanya genel seçimlerinde ilk dört parti arasına girme potansiyelini barındırmaktadır.

Bir önceki seçimlere göre hemen hemen bütün ana akım partilerin oy oranları düşerken, AfD beklendiği gibi yüksek oranlar alıp yerel meclislere birçok temsilci sokabildi. Almanya’da aşırı sağın Fransa ya da Macaristan’da olduğu gibi bir karizmatik lider önderliği olmadan önemli bir oy potansiyeli olmayacağını düşünenler bu seçim sonuçlarından sonra endişeye kapılmaktadırlar. Almanya özelinde karizmatik liderlik vasfını göçmen ve Müslüman karşıtlığı doldururken, toplumsal tabanı da PEGİDA hareketi beslemektedir.⁸⁰

Daha iki yıllık bir parti olmasına rağmen AfD’nin bu oy oranlarına ulaşması ve Almanya’daki eyalet meclislerinin yarısında az ya da çok sayıda temsilciyle yer almaları önemli bir gelişmedir. Bu hızlı oy artışının arkasında birbirinden kısmen bağımsız politik tepkiler yer almaktadır. Merkel’in yabancılar ve göç politikasından, Sosyal Demokratlarla yapmış olduğu koalisyonlardan rahatsız olan, ekonomik sıkıntılarının sebebini Avro politikalarında gören birçok muhafazakâr ya da apolitik seçmen seslerini duyurabilmek adına AfD’ye oy vermektedir. AfD seçmenin %90’nı partinin bu sorunlara çözüm bulamayacağını kabul etmekle beraber, bu sorunları dile getiren başkaca bir parti olmadığı için tercihlerinin AfD olduğunu belirtmekte ve diğer sağ muhafazakâr partileri de kendilerine yakın görmektedirler.⁸¹ Daha çok genç ve orta yaş gruplarında taraftar bulan AfD’nin üniversiteler ve gençlik örgütlenmesi daha kurulma aşamasındadır.⁸² Bu durum AfD’nin dünya politikasına açık, iyi eğitim görmüş genç nüfus içerisinde tutunmasının zor ama imkânsız olmadığını göstermektedir.

AfD’ye destek sadece sivil toplumdan gelmemekte zaman zaman kurumsal destekte bulabilmektedir. Mart ayındaki eyalet seçimlerinden bir hafta önce Jena şehrinde düzenlenen AfD mitinginde bulunan bir polis aracının ön camına açıkça kapağında AfD başkanının fotoğrafının bulunduğu sağ popülist “Compact” dergisinin polis memurları tarafından konmuş olması kurumsal destek

⁸⁰ Die AfD ist gefährlicher als es die NPD war, <http://www.sueddeutsche.de/politik/landtagswahlen-nichts-ist-unmoeglich-1.2906054>, Erişim Tarihi 16.03.2016.

⁸¹ Wahlanalyse: Die Hochburgen der AfD, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/landtagswahlen-2016-das-sind-die-hochburgen-der-afd-a-1082181.html>, Erişim Tarihi 16.03.2016.

⁸² Rechte Gruppenarbeit, <http://www.zeit.de/2016/13/afd-hochschulteams-studenten-werbung>, Erişim Tarihi 01.04.2016.

açısından düşündürücüdür!⁸³ Polis teşkilatının zaten sorunlu olan imajı bu tür hareketlerle daha da sorunlu hale gelmekte ve polis gücünün politik tarafsızlığını sorgulatmaktadır.

Hala AfD seçmeni için ikinci seçilecek parti konumunda olan CDU, Merkel mülteci sorununu Alman ekonomisinin yararına çözebildiği takdirde partisinden AfD'ye giden tepki oylarını geri kazanabilecek gibi gözükmektedir. Örneğin Hamburg'da bulunan CDU şubesinin toplumun yüz yüze kaldığı kültürel tehdidin bertaraf edilmesi ve göçmenlerin uyumuna katkıda bulunulması adına okullarda Alman ve AB bayraklarının asılmasını teklif etmesi⁸⁴ AfD ve CDU zihniyetinin belli kesişim kümeleri olduğunu ortaya koymaktadır.

Sadece seçim başarıları değil aynı zamanda Mayıs başında yapılan AfD kongresi de partinin Almanya gündemine oturmasını ve gündemde kalmasını sağlamıştır. Almanya'daki tüm partilere ve ana akım siyasete karşı durduğunu iddia eden AfD, kongre sürecine de *“İslam Almanya'ya ait değildir.”*, *“Minareler İslami hükümlerlik sembolleridir. Bu yüzden Almanya'da minarelere ve ezana karşıyız.”*⁸⁵, vb. başlıkları gündemine taşıyarak, Almanya'da yaşayan Müslümanların inanç ve vicdan özgürlüğüne saldırarak başlamıştır.

Alman merkez politikasının alışık olduğu “uyum”, “diyalog”, “çokkültürlülük” gibi birleştirici kavramlardan ziyade *“Anti-İslami-Yön”*ü parti programına alan, hatta parti üyelerinden birinin Müslümanlarla diyalog kurulması yönündeki sözlerini ısıklayan, etnik ve dini kökeni yabancı olanları dışlayan kongre sonunda AfD 74 sayfalık bir temel prensipler programını kabul etti. Bu programda Müslüman azınlık açısından öne çıkan ilkeler şunlardır;

- İslam inancının Almanya'nın bir parçası olmadığı,
- İslam inancının anayasa, yasalar ve Yahudi-Hristiyan temelli Alman kültürüyle uyuşmayan tüm kısımlarına karşı olduğu,
- İslam'ın aydınlanmacı moderniteye uyum sağlamasının ve reformize edilmesinin destekleneceği,
- Cami yapım ve cami imamlarının ücretlerinin yurtdışından finanse edilmesine karşı olduğu gibi, camilerde görev yapacak imamların da Alman üniversitelerinde

⁸³ AfD-Demo: Polizisten wegen rechter Zeitschrift in Einsatzwagen versetzt, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/compact-im-fahrzeug-thueringer-polizisten-versetzt-a-1081693.html>, Erişim Tarihi 16.03.2016.

⁸⁴ Integration: Hamburger CDU fordert deutsche Flaggen an Schulen, <http://www.spiegel.de/schulspiegel/integration-cdu-in-hamburg-fordert-flaggen-an-schulen-a-1083400.html>, Erişim Tarihi 23.03.2016.

⁸⁵ Wie die AfD nach sich selbst sucht, <http://www.sueddeutsche.de/politik/parteitag-in-stuttgart-wie-die-afd-nach-sich-selbst-sucht-1.2974829>, Erişim Tarihi 06.07.2016.

Almanca eğitim almaları ve yurtdışından ya da İslami cemaatlerden direktif almamaları gerektiği,

- Minarelerin İslam'ın hükümlerlik sembolü olmasından ötürü ve ezanın da “*İslamın Allah'ından başka tanrı*” yoktur çağrısı yaptığı gerekçesiyle yasaklanması,
- Çarşaf ve peçeye kamusal alanda ve kamuda izin verilmemesi gibi kısımlardır.⁸⁶

Ayrıca Almanya toplumunun genelini ilgilendiren konulardan bazıları aşağıdaki gibidir:

- AB'nin elinde bulundurduğu çoğu yetkisini ulus devletlere tekrar devretmesi, bunun mümkün olmadığı durumda Almanya'nın Birlik'ten çıkarak yeni bir Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun kurulması,
- Euro para biriminden çıkılması,
- Türkiye gibi Avrupalı olmayan ülkelerin AB'ye alınmaması,
- Almanya'da bulunan tüm nükleer silahların ve yabancı güçlerin ülkeden çıkarılması ve zorunlu askerlik hizmetinin tekrar yürürlüğe konması,
- Almanya Cumhurbaşkanı'nın doğrudan vatandaşların oyuyla seçilmesidir⁸⁷.

AfD'nin üyelerinin kabul ettiği parti programından da görüldüğü üzere AfD sadece iktisadi konulara, yabancılara ya da Müslümanlara yönelik alternatif bir politika önerisinde bulunmuyor, Toptan bir “Alternatif Almanya” önerisinde bulunmaktadır. AB kurumları içinde yer almayan, Euro Birliği'nden çıkmış, sınırlarının askerler tarafından sıkıca korunduğu bir Almanya bugünkü AB üyesi olmaktan kaynaklanan çokkültürlü niteliklerini kaybedecektir.

1960'larda yabancılarla ve Müslümanlarla yeni tanışan Alman halkı ve devleti, ancak 2000lerden sonra ciddi manada uyum politikalarına ve dini özgürlüklere kısıtlı bir şekilde yer vermeye başlamışken, AfD'nin bu tür bir parti programıyla meydanlara çıkması ve Almanya genelinde %10'nun üzerinde oy potansiyelinin olması özgürlük alanlarını kısıtlama potansiyeline sahiptir.

İslam Düşmanı PEGİDA hareketiyle isimlerinin sık sık yan yana anılması AfD içinde bir rahatsızlığa neden oluyormuş gibi gözükmesine rağmen, AfD yönetiminden yapılan bazı açıklamalar iki taraf arasındaki organik bağı göstermektedir. Bunun örneklerinden birisini AfD milletvekili Hans Thomas Tillschneider'in Dresden'de düzenlenen PEGİDA gösterisine konuşmacı olarak katılması ve PEGİDA hareketinin AfD'nin İslam politikası için bir zemin

⁸⁶ Grundsatzprogramm der Alternative für Deutschland, <https://www.alternativefuer.de/wp-content/uploads/sites/7/2016/03/Leitantrag-Grundsatzprogramm-AfD.pdf>, Erişim Tarihi 07.07.2016.

⁸⁷ Das sind die wichtigsten Punkte im AfD-Grundsatzprogramm, <http://www.welt.de/politik/deutschland/article154930612/Das-sind-die-wichtigsten-Punkte-im-AfD-Grundsatzprogramm.html>, Erişim Tarihi 06.05.2016.

meydana getirdiği vurgusu oluşturmaktadır.⁸⁸ Nitekim AfD yönetimi parti üyelerinin PEGİDA gösterilerine katılmasını yasaklamasına rağmen partinin sağ kanadı bu yasağa uymamaktadır. AfD Thüringen Başkanı Björn Höcke de PEGİDA mitingine katılmış ve PEGİDA'nın AfD için bir katalizör görevi gördüğünü belirtmiştir.⁸⁹

AfD ve PEGİDA yöneticilerinin bu “uyumlu” çalışmaları endişe verici bir organik bağ olarak ortaya çıkmaktadır. Alman politik yaşamında merkez partiler tarafından temsil edilemediğini düşünen, toplumsal yaşamın kıyısında bulunan, genellikle apolitik olan insanların korkularına hitap eden PEGİDA, toplumun bu kesimini “masum” sokak gösterileri ve yürüyüşleri ile politikleştirmektedir. Bu gösterilere AfD yöneticileri davet edilmekte, bu yöneticiler katılımcılara hitap ederek onları “politize” etmek suretiyle partilerine yeni sempatizanlar ve üyeler kazandırmaktadır. AfD ve PEGİDA'nın çevresini genişletmek için uyguladıkları bu korku ve endişe içerikli sistematik 1930'lar Almanya'sını akla getirmekte ve liberal demokrasi için kaygı verici boyutlara ulaşmaktadır.

PEGİDA'nın AfD'ye taban kazandırma uğraşı farklı radikal sağ etkinliklere de kapı aralamaktadır. Daha önce de birçok festival ve yürüyüşte aşırı sağcı, ırkçı, Nazi sempatizanı görünümlü etkinlikler

yapılmıştır ve bu durum halen devam etmektedir. Örneğin *Colmnitz* kentinde Nazi dönemini hatırlatıcı eski dönem Alman askeri uniformaları giymiş olan göstericiler sorunsuzca köy festivaline katılmışlardır.⁹⁰

Federal Anayasayı Koruma Dairesi'nin AfD'li politikacıların anayasayı ihlal edip etmediğine dair incelemeye alması bugüne kadar AfD'nin topluma yaydığı ırkçılığa yönelik atılan ilk önemli ve ciddi adımdır. Parti üyelerinin, kurullarının ya da yazılı belgelerinde anayasaya aykırı eylem ve söylemlerinin bulunması halinde parti ve milletvekilleri izlemeye alınabilecektir.⁹¹ Aşırı sağ ve ırkçılığı önlemek adına atılan bu adım önemlidir. Bunun devamında AfD'nin parti olarak da Anayasayı Koruma Dairesi tarafından izlemeye alınması gerekmektedir.

⁸⁸ Kundgebung in Dresden: AfD-Abgeordneter Tillschneider dankt Pegida, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/pegida-in-dresden-afd-abgeordneter-hans-thomas-tillschneider-bedankt-sich-a-1091522.html>, Erişim Tarihi 11.05.2016

⁸⁹ Rechtspopulisten: AfD-Rechte wollen Kontaktsperre zu Pegida ignorieren, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/afd-rechte-wollen-kontaktsperre-zu-pegida-ignorieren-a-1094511.html>, Erişim Tarihi 30.05.2016.

⁹⁰ Colmnitz in Sachsen: Mit Nazi-Symbolik zum Dorffest, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/colmnitz-in-sachsen-nazi-symbolik-beim-dorffest-a-1094774.html>, Erişim Tarihi 31.05.2016.

⁹¹ AfD Mercek Altında, <http://www.sabah.de/afd-mercek-altinda>, Erişim Tarihi 12.07.2016.

Ancak Anayasayı Koruma Dairesi bu adımı AfD'nin kuruluşundan bugüne kadar İslam inancını, onun inananlarını ve yabancıları hedef göstererek düşmanlaştırdığı, toplum içerisinde bir gruba karşı toptan düşmanlığı ve nefreti körüklediği için atmamıştır. Bu adımı atmasının sebebi; dönemin Baden-Württemberg Eyaleti AfD milletvekili (Temmuz 2016 sonra bağımsız milletvekili) Wolfgang Gedeon'un Yahudi karşıtı söylemleri olmuştur.⁹²Gedeon'un "Almanya'da gereğinden fazla Yahudi soykırımına ilgi gösterildiği" yönündeki sözleri Anayasayı Koruma Dairesi'ni harekete geçirmeye yetmiştir. Partinin oy oranları son dönemde yaşanan benzeri güç mücadeleleri ve ırkçı söylemleri yüzünden %12'lerden %7'lere kadar gerilemiş görünmektedir⁹³. Bu gerileme de AB-Türkiye arasında imzalanan mültecilerin geri kabulüne yönelik anlaşması sonucunda Almanya'da yaşanan mülteci akınının bir hayli azalması da etkili olmuştur. 2016 sonunda yapılan anketlerde AfD'nin oyları %10,5 ile %15,5 aralığında seyretmektedir⁹⁴.

AfD'nin ilan ettiği İslam karşıtı manifesto "Alman Anayasası ile uyumsuz bir ideoloji" olarak tanımladığı İslam'ı Alman toplumu için başat tehlike olarak sunmaktadır. Parti daha geniş çerçevede Alman kültür ve ailesinin korunması, Avrupa Birliği ve Avro karşıtlığı, göçmen ve mülteci düşmanlığı ile de tanınan muhafazakâr ve milli bir ideolojiye dayanmaktadır (BBC News, 2016). AfD'nin, İslam'ın bir din olarak değil, daha çok tehlikeli bir ideoloji olduğu propagandası üzerine dayandığı stratejisi ile hem Müslümanların dini taleplerinin önünü kesmeyi hem de İslam'ın demokrasi, insan hakları, kadın-erkek eşitliği ve özgürlük gibi Batı'nın hassas olduğu kurucu değerlerine aykırı olduğu iddialarıyla toplumda ikna ediciliğini artırmayı planladığı görülmektedir. Bu çerçevede Saksonya-Anhalt eyaletinde AfD'li milletvekili Hans-Thomas Tillschneider İslam'ın Alman toplumuna yabancı olduğunu ve Hristiyanlara verilen hakların Müslümanlara verilemeyeceğini ileri sürmüştür (Bellon, 2016). Almanya'ya sığınan bir milyon civarındaki mültecilerin çoğunluğunun Müslüman olması AfD'nin İslam korkusunu yaymasında diğer bir etken olarak kullanılmaktadır (Wagstly, 2016). Üç yıl önce kurulan ve %5'lerden %14 oranında toplumsal desteğe ulaşan AfD'nin İslam ve yabancı düşmanlığı stratejisinin toplumda kayda değer bir karşılığının olduğu ortaya çıkmıştır (Rattay, 2016).

⁹² Göçmen karşıtı partide anti-semitizm bölünmesi,

http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/07/160706_almanya_afd_kriz, Erişim Tarihi 12.07.2016.

⁹³ AfD will sich von Gedeon trennen, <http://www.zeit.de/politik/deutschland/2016-07/antisemitismus-afd-wolfgang-gedeon-ausschluss-verfahren>, Erişim Tarihi 15.07.2016.

⁹⁴ Aktueller Bundeswahlrend, <http://www.wahlumfrage.de/aktueller-bundeswahlrend-28-dezember-2016/>, Erişim Tarihi 30.12.2016.

AfD'nin genel olarak muhafazakâr temalar üzerinden hareketle geniş bir kesime ulaşmaya çalışmakla birlikte İslam düşmanlığını daimi bir tema olarak kullandığı ve giderek bu vurgusunu artıracığı ileri sürülebilir. Alman toplumunda mevcut İslam karşıtlığı AfD aracılığı ile kamuoyunda güçlü bir sese dönüşmektedir. AfD Avrupa Birliği'nin karşılaştığı genel sorunlar, ekonomik durağanlık, işsizlik, artan mülteci akını vb. problemleri istismar etmekte ve bu problemlerin iç dinamiklerden kaynaklanmış olabilecek olanlarından da yabancı ve Müslümanları sorumlu tutma kolaycılığına müracaat ederek nefret ve düşmanlık üreten, yabancı ve Müslümanları günah keçisine dönüştüren bir strateji izlemektedir (Wagstly, 2016).

Almanya Müslümanlar Merkez Konseyi (GCCM) başkanı Aiman Mazyek, AfD'nin Müslümanlara karşı tutumunun Nazilerin Yahudilere karşı tutumuna benzediğini ve Hitler döneminden sonra ilk kez bir siyasi partinin “bütün bir dini topluluğu hayati biçimde tehdit ettiğini” söylemiştir (Bellon, 2016; Rattay, 2016). AfD'nin İslam düşmanlığının bir başka boyutu Türkiye'nin AB'ye üyeliğine, kültürel açıdan Avrupa'nın bir parçası olmadığı gerekçesi ile karşı çıkmak şeklinde tezahür etmektedir. Diğer taraftan Avrupa'nın demografik nedenlerle ihtiyaç duyacağı işçi ihtiyacının Müslümanlar göçmenlerle değil Asya ülkelerinden Hristiyan göçmenlerle karşılanmasını talep etmektedir. AfD seçim manifestosunda büyük oranda toplumsal sorunların kaynağının yabancılar, mülteciler ve Müslümanlar gibi harici nedenlere dayandırma yolunu seçmiş diğer taraftan vergi ve sosyal refah gibi toplumun muhatap olduğu iç problemlere pek değinmemiştir (Bellon, 2016).

AfD takipçilerinde Müslüman düşmanlığı %85,9 oranında olup tüm toplumsal kesimler arasında en yüksek orandır. Yabancı ve Müslüman düşmanlığının en düşük olduğu grup ise Yeşiller partisi taraftarları olup oran %24,7'dir. (haberler.com, 2016).

AfD'nin takipçilerinin profili İslam karşıtlığının toplumun hangi kesimlerinde daha yaygın olduğunu ortaya koyar. Bu kesim muhtemelen ikna edilmesi hemen hemen her toplumda en zor olan gruptur. Yapılan çalışmalara göre AfD destekçilerinin ezici çoğunluğu erkektir. Ülke genelinde erkeklerin %17'sinin AfD'ye oy vereceği tespit edilirken kadınların sadece %2'si AfD'yi desteklemektedir. Bu oranlar Avrupa'nın diğer ülkelerinde de yoğun biçimde İslam-karşıtı olan gruplara benzemektedir. AfD destekçilerinin üçte biri işçiler ve diğer üçte biri işsizlerden oluşmaktadır. Üniversite mezunları ise azınlıkta kalmaktadır. AfD destekçilerinin yaş açısından gençler ve orta-yaşlılardan oluşmaktadır. Özellikle 60 yaş üzeri olanların AfD'ye pek destek vermediği görülmektedir. Destekçilerinin bir kısmı daha önce Hristiyan Demokratlar'a destek verenlerden oluşmakla birlikte uzun süre siyasi alandan uzak kalmış ve seçimlerde oy kullanmamış kesimlerin desteğini de aldığı görülmektedir. AfD, Alman

toplumuna genel olarak hitap edebilirken radikal sağ parti NPD'den de destekçi kazanabilmiştir (Horn, 2016).

AfD'nin açıklamış olduğu seçim manifestosu uzun vadede Müslümanların Almanya'da hâlihazırda muhatap oldukları problemlerin daha da zorlaşacağına işaretleri olarak okunabilir. Alman toplumunda, ağırlıklı olarak eğitim ve gelir açısından alt kesimlerde olmakla birlikte hemen hemen her kademedeki rastladığımız İslam düşmanlığı AfD ile organize ve odaklanmış bir merkeze sahip olma potansiyeli taşımaktadır. Gerek iç gerekse dış problemlerden yabancı ve Müslümanları sorumlu tutarak tercih ettiği kolaycı ve popülist strateji bu partinin destekçilerinin çoğunluğunun zihniyetine uygun gözükmektedir. Sayıca 4-5 milyon civarında olan Müslümanların dini ayrımcılık ve hak ihlallerinin asıl hedefi olacağı rahatlıkla öngörülebilir. Örneğin, dini bir grup olarak tanınmayan Scientology Kilisesi tüm bu problemlerin sorumlusu tutulamayacak kadar marjinaldir. Bu nedenle İslam karşıtlığı sağ-muhafazakâr radikal gruplar için en uygun tercihtir.

Şubat ayında düzenlenen karnaval/faşing (*Fasching*) sırasında Bavyera Eyaleti'nin *Pfaffenhofen* kentinde bazı ırkçı gösteriler ve sloganlar kullanıldı. Bir araba Alman tankı şeklinde değiştirilmiş ve üzerine "*Mülteci-savar*" gibi ırkçı yazılar monte edilmiştir. Savcılık halkı kışkırtma suçunun olup olmadığı yönünde bir soruşturma başlatmıştır. Yerel polis tankın geçişinin engellenmemesinin sebebi olarak sanatçı özgürlüğünü göstermiştir.⁹⁵ Bir halk festivali olan Fasching'teki gösterilere dahi ırkçı söylemleri barındıran unsurların katılması ve yer bulması mülteci ve İslam düşmanlığının Alman toplumunda yer bulması açısından kaygı vericidir. Yaratıcı bir espri olarak görülen bu tür davranışlar ırkçılığın masumlaştırılması tehlikesini de taşımaktadır.

Almanya'da eski ırkçı ve Neonazi söylemleri ve eylemleri dışında aşırı sağ yeni bir oluşum içine girmiştir. Doğrudan yapılan nefret söylemi, sembolleri ve eylemleri pozitif hukukta cezai yaptırıma uğrarken, sığınmacıları taşıyan bir otobüsün önü kesilip "Biz halkız" tipi sloganlar atılınca durum özgürlükler bağlamında "masumlaşmaktadır". Bir sığınmacı kampını içinde insan varken kundaklamak insan hayatına kasıttan dolayı daha ciddi bir suç teşkil ederken boş bir binayı yakmak sadece mala zarar vermek kapsamına girebilmekte, PEGİDA'nın yürüyüşlerinde "Biz domuz eti yeriz" yazılı bir afişi asmak normal bir ifade özgürlüğü kapsamına girmektedir. Ancak bu afişin arkaasında yatan Müslüman göçmenlerin

⁹⁵ Rassismus beim Fasching: Staatsanwaltschaft ermittelt wegen Panzer-Motivwagen, <http://www.spiegel.de/panorama/justiz/fasching-polizei-in-pfaffenhofen-ermittelt-wegen-volksverhetzung-a-1076124.html>, Erişim Tarihi 09.02.2016.

ötekileştirilmesi, bu insanların inanç ve değerlerine yönelik baskıcı tutum görmezden gelinebilmektedir. Bu anlamda ırkçı suçlar da suçun nominal unsurlarından koparılarak profesyonelleşmektedir.

PEGİDA ve AfD'nin politik olarak öne çıkmasından sonra “*vatan haini*”, “*biz halkız*”, “*Merkel dışarı*”, “*vatan savunması*” giderek yaygınlaşan sloganlar arasındadır. Bu tür sloganların, mülteci kampları ve yurtlarının, cadde ve sokak duvarlarına yazılması Almanya’da giderek yaygınlaşan ve önlenemeyen bir durumdur. Bunun bir başka örneği ise yerel seçimlerden önce Baden Württemberg’de yer alan Haigerloch kentinin girişinde bulunan Yeşiller Partisi’nin Eyalet Başbakanı Winfred Kretschmann’ın afişinin üzerine yazılan yazılardır. Merkel’in gelişini de protesto amacıyla afişin üzerinde “Merkel Defol” ve “vatan haini” yazılmıştır.⁹⁶ Bu ve benzeri yazılar tabii ki ilk defa Almanya’da ortaya çıkan siyasi protesto yöntemi değildir. Ancak yeni olan bu sloganların giderek “vatan haini”, “vatan savunması” gibi eski Nazi rejimini çağrıştırmaya başlamasıdır. Bu tür söylemlerin salt yabancılara ya da “enternasyonalist” olduklarını düşündükleri sol eğilimli politikacılarından ziyade merkez sağ parti lideri Merkel’e uyguladığı göçmen politikasından ötürü yönelmesi durumun ne kadar marjinalleştiğini göstermektedir.

Almanya ırkçılık ve nefret suçuyla mücadele bakımından özellikle II. Dünya Savaşı’ndan sonra gerek BM’nin gerekse AB’nin İnsan Hakları ve Ayrımcılıkla Mücadele metinlerini kabul ederek önemli ve herkese örnek olabilecek adımlar atmıştır. Ancak ırkçılığın ve nefret söyleminin şekil değiştirmiş yeni versiyonları olan oluşum ve eylemlere de bir an önce karşı önlem alması gerekmektedir. Aksi takdirde son dönemde yaşanan insan hakları ihlalleri daha da artacak ve cezai yaptırım görmeyen eylemlerden cesaret alan aşırı sağ giderek daha da radikalleşecektir.

Türkiye Cumhurbaşkanına Hakaret ve Karşıtlık Üzerinden Yaşanan Hak İhlalleri

Son dönemlerde Almanya’da yabancı düşmanlığı ve ırkçılık söylemi sadece PEGİDA ve AfD üzerinden yürütülmemektedir. Basında ve internette basın ve ifade özgürlüğü adı altında birçok hakaret ve küfürler içeren yayınlar ve programlar düzenlenmektedir. İrili ufaklı birçok programın yanında Mart ayında Alman basınında öne çıkan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’a yönelik iki önemli hakaret olayı yaşandı. Bunlardan birisi NDR kanalının yayınlamış olduğu “şarkıdır”. Hakarete maruz kalan Cumhurbaşkanı’nın tepkisine rağmen iki hafta sonra ZDF kanalında yayınlanan bir programda Jan Böhmermann daha önceki “şarkıyı” desteklemek

⁹⁶ Höhepunkt in Haigerloch, <http://www.sueddeutsche.de/politik/landtagswahl-in-baden-wuerttemberg-hoehepunkt-in-haigerloch-1.2904488>, Erişim Tarihi 15.03.2016.

adına içinde çok daha ağır hakaretlerin ve küfürlerin olduğu bir “şiir” okudu. “Şiir”in içeriği o kadar ağırdı ki Merkel bile ifade ve basın özgürlüğüne atıf yapmasına rağmen “şiiri” eleştirmek durumunda kaldı. Olayın ardından “yabancı devlet başkanına hakaret etmekten” dolayı (Alman Ceza Kanunu 103. maddesine) Böhmermann’ın hakkında soruşturma açılmasına Merkel tarafından izin verilse de yasa Meclis tarafından yürürlükten kaldırılmıştır. Son zamanlarda yaşanan olaylar ve özellikle Böhmermann olayı Almanya’yı iki konuda farklı tarafa bölmüş durumdadır. Birincisi ifade ve basın özgürlüğünün sınırları konusundadır. Diğer taraftan ise yabancı bir devletin Almanya’da bir Alman vatandaşına ceza soruşturması açtırabilme hakkı sorgulanmaktadır.

Aslında Almanya’da yaşanan bu Erdoğan karşıtlığını salt basın ve ifade hürriyeti açısından irdelemek bazı eksiklikleri barındırmaktadır. 2015 yılından itibaren en yüksek seviyesini bulan mülteci krizinde AB ve Almanya için Türkiye kilit rol oynamaya başladı. Almanya’nın öncülüğünde AB ile Türkiye arasında yürütülen mülteci görüşmeleri hem basında hem de kamuoyunda Türkiye’nin Almanya’yı yönlendirdiği hatta onu alınan kararlarda bastırıldığı/yönettiği yönünde bir algı oluştu.

Brav gemacht Angela

Gerek yazılı ve görsel basında, gerekse sosyal medya hesaplarında yanda

bulunan görseller ile hem iç siyasette Merkel politikası fütursuzca eleştirilmekte hem de dış politikada Erdoğan-Merkel karşıtlığı yaratılarak iki ülke lideri birbirlerine karşı kışkırtılmaya çalışılmaktadır. Böylece bir yandan Merkel’in planladığı liberal mülteci politikasına ket vurulmak istenmekte, hem de Türkiye’nin AB kazanımlarından ve mültecilere yapılacak yardımlardan mahrum kalması hedeflenmektedir.

Alman Federal Meclisi tarafından "1915 ve 1916 yıllarında Osmanlı İmparatorluğu'nda Ermenilere ve diğer Hristiyan azınlıklara uygulanan soykırımın hatırlanması ve anılması" başlığıyla kabul edilen yasayla başlayan bir başka hakaret eylemi Almanya’da yaşayan birçok Türk kökenlide hayal kırıklığı yaratmıştır. Bu hayal kırıklığının bir neticesi olarak “Alman

Demokratlar Birliği” (*Allianz Deutscher Demokraten-ADD*) adı altında bir parti kuran iş adamı Remzi Aru, 2017 yılında Almanya’daki genel seçimlere katılacaklarını açıklamıştır.⁹⁷

Kurulan bu partiye şimdiden medya organları tarafından “Türk Partisi” adı altında isim takılıp ve bu partinin Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın sözcülüğünü ve siyasetini yansıtacağı yönünde suçlamalar yapılmaktadır. Partinin önüne Alman makamları tarafından birçok bürokratik engeller çıkarılmış ve çıkartılmaktadır. En basit prosedürlerden biri olması gereken parti adına banka hesabı açılmasında bile birçok sıkıntıyla karşılaşmıştır.⁹⁸ Siyasi parti kurmanın yasal olarak izne tabi olmadığı Almanya’da, bürokratik kurallar ve talepler ile özgürlük alanları sınırlandırılmaktadır. Alman Devleti anayasal olarak göçmenleri temsil eden bir parti kurulmasını engelleyememektedir. Ancak bir siyasi örgütlenmenin en önemli ve birinci adımlarından biri olan banka hesabı açtırılmasında dahi birçok sorunla karşılaşan ADD, üye kaydı yapmada, bağış toplamada, kurumsal örgütlenmesi için gerekli olan finansal kaynaklara erişmede sıkıntılar yaşa(tıl)ması, bürokrasinin hak ihlali aracı olarak nasıl kullanılabildiğini göstermesi bakımından kaygı vericidir.

Yasal açıdan bakıldığında hangi görüşten ya da etnik kökenden geldiği fark etmeden Almanya Anayasası’nın temel ilkeleriyle aykırılık göstermeyen tüm düşüncelerin rahatça siyasi örgütlenmeye gidebilmeleri ve devlet tarafından desteklenmeleri gerekmektedir. Kurulacak bir partinin önceden hangi düşünceyi destekleyip desteklemeyeceği gibi niyet okuyuculuğu anayasal hukuk devleti anlayışına aykırıdır. Ayrıca iktidar partisi Hristiyan Demokrat Birliği’nin (CDU) Bavyera örgütlenmesi ve iktidar ortağı olan Hristiyan Sosyal Birliği (CSU) milletvekili ve CSU Parti Yürütme kurulu üyesi Florian Hahn’ın “*Erdoğan’ın ve AKP’nin sözcüsü olarak çalışacak bir partiye izin veremeyiz.*”⁹⁹sözleri Almanya’daki siyasal örgütlenme özgürlüğü hakkında kuşku verici gelişmelerdir.

Siyasal katılım ve örgütlenme hakkı bağlamında göçmenlerin Almanya’da maruz kaldığı hak ihlallerinden bir diğerini de Türkiye’de yaşanan darbe girişimini protesto etmek isteyen Türk göçmenlere yaşatılan kısıtlamalar oluşturmaktadır. “*Darbeye Karşı Demokrasi Mitingi*” adı altında 31 Temmuz Pazar günü Köln’de yapılması planlanan gösteri öncelikle Alman basınında mitingin ismi manipüle edilmiş ve “*Erdoğan’a Destek*” mitingi olarak lanse edilmiştir. Daha sonra mitingin planlandığı günden itibaren Erdoğan ve Ak Parti ile irtibatlandırılan *Demokrasi*

⁹⁷ ‘Almanya’daki partiler Türk seçmenden uzaklaştı’, <http://www.milliyet.com.tr/-almanya-daki-partiler-turk-dunya-2275429/>, Erişim Tarihi 14.08.2016.

⁹⁸ Jetzt in 3 Schritten ADD Mitglied werden, <https://remziaru.com/06/2016/partei/>, Erişim Tarihi 30.07.2016.

⁹⁹ Erdogan-Anhänger gründet erste Türken-Partei. <http://www.bild.de/politik/ausland/recep-tayyip-erdogan/erdogan-fan-gruendet-erste-partei-fuer-tuerken-46451510.bild.html>, Erişim Tarihi 28.09.2016

Mitingi'ne başta Yeşiller, Sosyal Demokratlar (SPD), Hür Demokratlar (FDP) ve Sol Parti'nin gençlik kolları "Erdoğan Çılgınlığını Durdurun" sloganıyla karşı yürüyüş için çağrıda bulundular. Ayrıca Pro NRW gibi aşırı sağcı gruplarda başka bir alanda *Demokrasi Mitingine* karşı yürüyüş organize ettiler.¹⁰⁰

Böylece Türkiye'deki darbe girişimini kınamak için demokratik haklarını kullanmak isteyen Türklere karşı aşırı sol, merkez partiler ve aşırı sağ tüm hareketler birleşerek Türklerin bu haklarını kullanmalarını engellemeye çalışmışlardır. Almanya'daki Erdoğan düşmanlığı ve onun üzerinden yürütülen Türkiye ve Müslüman karşıtlığı artık insan hakları açısından kaygı verici sinyaller vermektedir. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ve Türkiye'nin Almanya'da bulunan Türkiye kökenliler üzerindeki nüfuzunun artmasından endişe eden Almanya'daki tüm kanaat önderleri birleşip Avrupa'yı Avrupa yapan değerlerden uzaklaşarak insanların en doğal vatandaşlık haklarından biri olan toplantı, yürüyüş ve gösteri yapma hakkını kullanmalarının önüne geçmeye çalışmışlardır. Ancak durum bu politik duruşunda ötesine giderek ırkçı-milliyetçi söylemlere de kaymıştır. CSU Genel Sekreteri Andreas Scheuer Türkiye'nin "iç politikasının" Almanya'ya taşınmasına şiddetle karşı çıktığını iddia ederek; "*Kim Türkiye'nin iç politikası için angaje olmak istiyorsa, ülkemizi terk edip Türkiye'ye dönebilir.*"¹⁰¹ şeklinde açıklama yapmıştır.

Diğer taraftan Köln'de düzenlenen Demokrasi Mitingi'nde organizatörler tarafından Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın düzenlenen mitinge telekonferans yöntemiyle bağlanıp halka hitap etmesi istenmiştir. Ancak Köln Polisi tarafından miting düzenleyenlerin bu istekleri geri çevrilmiş ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın mitinge canlı bağlanması yasaklanmıştır. Bunun üzerine Köln İdari Mahkemesi'ne başvuran göstericiler miting meydanında büyük ekran televizyon yayını yapılmasının iznini almışlardır. Ancak izin sadece miting meydanında bulunanları kapsamakta, miting alanı dışında (yani Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Türkiye'den canlı yayında gösterilmesini) kalan konuşmacıların yayınlanmasını yasaklamaktaydı. Bunun üzerine bir üst mahkemeye ve Anayasa Mahkemesi'ne giden

¹⁰⁰ Kölner Polizei erwägt Verbot der Erdogan-Demo, <http://www.bild.de/regional/koeln/polizei/so-bereitet-sich-die-polizei-auf-die-erdogan-demo-vor-47044966.bild.html>, Erişim Tarihi 30.07.2016, Almanya'da 'Darbe Karşısı Miting' Tartışması, <http://www.amerikaninsesi.com/a/almanya-da-darbe-karsiti-miting-tartismasi/3436729.html>, Erişim Tarihi 05.08.2016.

¹⁰¹ Geplante Kundgebung: Unionspolitiker kritisieren Pro-Erdogan-Demo in Köln, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/demo-fuer-recep-tayyip-erdogan-in-koeln-scharfe-kritik-aus-union-a-1104752.html>, Erişim Tarihi 28.07.2016.

göstericiler, bu mahkemelerden de olumlu sonuç alamamışlar ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın miting sırasında göstericilere canlı bağlanması güvenlik gerekçesiyle yasaklanmıştır.¹⁰²

Vatandaşların anayasal haklarının siyasi nedenlerden ötürü yasaklanmaya çalışılması, demokrasi adına Türkiye'ye destek olan insanların marjinalleştirilerek "Erdoğan Çılgınlığına" kapıldıklarının düşünce özgürlüğü adı altında sosyal medyada, yazılı ve görsel basında büyük puntolarla yer alması, siyasi liderlerin Alman vatandaşlarından sadece göçmen kökenli oldukları ve demokrasi mitinglerine katılacak olmalarından ötürü Alman Devleti'ne ve toplumuna bağlılıklarını kanıtlamalarını istemeleri¹⁰³, çifte vatandaş olanların taraflarını seçmeleri gerektiği¹⁰⁴, göstericilerden Türkiye'nin iç politikasına müdahil olmak isteyenlerin Almanya'da yerinin olmadığı şeklinde açıklamalarda bulunmaları demokrasinin, anayasal hakların ve özgürlüklerin Almanya'da sadece "biyolojik Almanlar" için geçerli bir hak olduğunu göstermektedir.

Seçimler ve Yabancıların Oy Kullanma Özgürlüğüne Dair Hak İhlalleri ve Sorunları

Katılım ve örgütlenme hakkı genelde her devletin vatandaşlarına tanıdığı bir hak olmakla beraber bazı durumlarda yabancılara da bu haklardan bir kısmını tanımaktadır. Avrupa Birliği (AB) çatısı altında örgütlenen devletlerin iç hukuk sistemleri Birlik üyesi olmayan diğer devletlerden farklılık göstermektedir. Burada göze çarpan önemli farklardan birisi AB üyesi ülkelerin vatandaşları Almanya'da ikamet etmeleri halinde yerel seçimlerde ve Avrupa Parlamentosu (AP) seçimlerinde seçme ve seçilme hakkından faydalanabilmektedir. Almanya'da belediye ve AP seçimlerine katılabilen AB vatandaşları böylece bu seçimlerin hiçbirine katılma hakkı bulunmayan diğer yabancılardan ayrılmaktadır.¹⁰⁵

Almanya'nın birçok yerinde yabancıların temsil edilme sorunlarının aşılması için "yabancılar ve uyum meclisleri" kurulmuştur. Bu meclislerin herhangi bir siyasi ve yasal yaptırım gücü bulunmadığı gibi (daha çok yerelde yer alan belediyeler gibi siyasi kurumlara

¹⁰² Gericht: Leinwand bei Erdogan-Demo nur für Redner vor Ort, <http://www.bild.de/regional/aktuelles/bis-zu-30-000-teilnehmer-bei-proerdogandemo-47047154.bild.html>, Erişim Tarihi 30.07.2016, Urteil: Keine Live-Zuschaltung türkischer Politiker nach Köln, <http://www.bild.de/politik/aktuelles/urteil-keine-livezuschaltung-tuerkischer-47069960.bild.html>, Erişim Tarihi 31.07.2016, Erdoğan'ın telekonferansla hitabını Anayasa Mahkemesi kararıyla engellediler, <http://www.haberturk.com/dunya/haber/1274468-erdoganin-telekonferansla-hitabini-anayasa-mahkemesi-kariyla-engellediler>, Erişim Tarihi 31.07.2016.

¹⁰³ Türken in Deutschland müssen ihre Loyalität klären, <http://www.welt.de/debatte/kommentare/article157395025/Tuerken-in-Deutschland-muessen-ihre-Loyalitaet-klaren.html>, Erişim Tarihi 30.07.2016.

¹⁰⁴ CDU stellt doppelte Staatsbürgerschaft für Türken infrage, <http://www.rp-online.de/politik/deutschland/cdu-stellt-doppelte-staatsbuergerschaft-fuer-tuerken-vor-pro-erdogan-grossdemo-in-koeln-infrage-aid-1.6149645>, Erişim Tarihi 30.07.2016.

¹⁰⁵ Ausländerwahlrecht, http://www.bmi.bund.de/DE/Themen/Gesellschaft-Verfassung/Staatliche-Ordnung/Wahlrecht/Auslaenderwahlrecht/auslaenderwahlrecht_node.html, Erişim Tarihi 05.01.2016.

tavsiyeler/görüşler/istekler vermektedir) buralarda yer alan üyelere fahri olarak görev almaktadır. Geçimlerini bu işten sağlayamayan üyeler doğal olarak başka işlerle meşgul olmaktadır. Ayrıca bu meclislere genellikle yabancıları temsil eden dernekler aday göstermektedir. Almanya’da bulunan yabancı derneklerinin çoğunun siyasi bölünmüşlüğü taşıyandernekler olması bu seçimlerin ayrılıkçı bir tartışma ortamına dönmesine yol açmaktadır. Meclisler yabancıların sorunlarına konsantre olamamaktadır.

Son yıllarda Almanya Sosyal Demokrat Partisi (SPD), Yeşiller Partisi ve Sol Parti yabancıların yerel seçimlerde oy kullanma hakları olması gerektiği yönünde açıklamalar yapmışlar ve Federal Meclise yasa tasarıları vermişlerdir. Ancak Hristiyan Demokrat Birliği (CDU) ve Hür Demokrat Parti (FDP) buna karşı çıkmıştır. Yabancıların seçme ve seçilme hakkına karşı olanlar bu demokratik hakkın Alman vatandaşlığıyla doğrudan bağlantılı olduğunu öne sürmektedir.

2013 yılında yapılan son seçimlerde göçmen kökenli milletvekili sayısı 37’ye ulaşmıştır. Yıllar içerisinde giderek artan bu sayının gelecekte de artması beklenmektedir. Şuan itibariyle 631 milletvekilinin sadece %5,9’u göçmen kökenlidir. Almanya’da yaşayan ve Alman vatandaşı olan göçmen kökenlilerin Almanya nüfusuna oranı %11 (9 milyonun üstünde) ve Alman vatandaşı olmayanların oranı ise % 9’dur (7 milyonun üstünde). Yani yaklaşık olarak Almanya’nın %20’sini oluşturan yabancı kökenliler federal mecliste %5,9 oranında temsil edilmektedir.

Yabancıların yaşadıkları temsil sorunu sadece federal düzeyle sınırlı değildir. Aynı şekilde eyaletler bazında da temsil konusunda eksiklikler bulunmaktadır. Eyalet meclislerinin sadece % 2,5’luk kısmını, belediye meclislerinin ise % 4’ünü göçmen kökenliler oluşturmaktadır.

Mart ayında yapılan yerel seçimler öncesinde Almanya’ya gelen göçmenlere Alman politik sistemini tanıtmak ve uyumu teşvik etmek adına sembolik oy kullanma etkinliği düzenlemek isteyen Saksonya-Anhalt eyaletinde bulunan

bir sivil toplum kuruluşunun seçim bürosunun girişi tepkisel olarak tuğlalarla örüldü.¹⁰⁶ Almanya’da zaten göçmenlerin yerel seçimlerde oy kullanma hakkı yasal olarak bulunmamaktadır. AB vatandaşlarına tanınan ve göçmenlere tanındığı zaman göçmenlerin uyumunu da güçlendirecek böyle bir düzenlemenin hala yapılamaması hali hazırda bir

¹⁰⁶ Sachsen-Anhalt: Unbekannte mauern Wahllokal für Migranten zu, <http://www.spiegel.de/politik/deutschland/wahllokal-fuer-migranten-in-halle-zugemauert-a-1081859.html>, Erişim Tarihi 15.03.2016.

ayrımcılık ve hak ihlali olarak ortada durmaktadır. Bunun yanında göçmenlerin sembolik olarak oy kullanması dahi bazı aşırı sağcı kişileri etkileyebilmekte ve bahse konu olan eylemlere yol açabilmektedir.

Örgütlenme Özgürlüğüne Dair Hak İhlalleri ve Sorunları

Örgütlenme hakları bağlamında düşünüldüğünde dernekler önemli bir rol oynamaktadır. Almanya’da normal dernekler ile yabancı dernekleri arasında ayırım yapılmaktadır. Sıradan dernekler sadece Almanya Anayasası’nda belirtildiği üzere ceza yasasına, anayasa hükümlerine ve uluslararası uyuma aykırı davrandıklarında yasaklanabilmektedirler (9/2 md.). Bunun yanında üyelerinin ya da yöneticilerinin çoğunluğunu veya hepsinin yabancılardan oluştuğu dernekler, dernekler kanununun¹⁰⁷14. maddesine göre yasaklanabilmektedir. Ayrıca AB vatandaşlarının oluşturdukları dernekler yabancı dernekleri statüsünde sayılmamaktadır.

Bu yasaklar arasında Almanya’daki siyasi süreçleri engelleyici, Almanlar ve yabancılar arasındaki sükûneti bozucu ya da kamu güvenliğini ve Almanya’nın çıkarlarını önleyici eylemlerde bulunmak yer almaktadır. İnsanlık onurunu zedeleyici uğraşlar, siyasi, dini ya da başka amaçlar için silahlı mücadeleyi onaylaması ya da buna çağrı yapılması da bir yabancı derneğin kapatılmasını gerektirmektedir. Derneklerin kapatılması ya da faaliyetlerinin sınırlandırılması eğer bir derneğin faaliyetleri eyalet sınırlarını aşıyorsa Federal hükümet eliyle, eyalet çapında faaliyet gösteriyorsa eyalet hükümetleri tarafından yapılmaktadır. Bunun yanında derneklerin faaliyetlerinin takibi Anayasayı Koruma Dairesi tarafından yürütülmektedir.

Almanya’da faaliyette bulunan dernekler hakkında kesin bilgileri toplamak açılan, kapanan ve faal olmayan birçok dernek olmasından dolayı güç olmaktadır. Göç, Mülteciler ve Uyumdan Sorumlu Devlet Bakanlığı’nın 2011’de hazırlattığı bir raporda yabancı derneklerinin 2005 itibarıyla 16.000 civarında olduğu belirtilmektedir¹⁰⁸. 2013 yılına ait başka bir raporda bu 16 bin derneğin yaklaşık 11 binini Türk derneklerinin oluşturduğu belirtilmektedir.

¹⁰⁷“Gesetz zur Regelung des öffentlichen Vereinsrechts (Vereinsgesetz), <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/vereinsg/gesamt.pdf>

¹⁰⁸“Migranten(dach)organisationen in Deutschland”, http://www.bundesregierung.de/Content/DE/_Anlagen/IB/2012-04-25-migrantenorganisationen-in-deutschland.pdf?__blob=publicationFile

Tablo 5: Yabancı Dernekleri Faaliyet Alanına Göre Dağılımı (2001)

Dernek Tipi	Tüm Derneklere Oranı %	Dernek Tipi	Tüm Derneklere Oranı %
Kültür	22,3	Siyasi	5,3
Halk Merkezleri	16,5	Aile ve Ebeveyn	5,2
Sosyal ve İnsani Yardım	14,9	Ekonomi	4,7
Spor ve Boş Zaman	14,8	Tekil Gruplar	4,6
Dini	11,6	Bilinmeyen	0,1

Kaynak: http://www.b-b-e.de/fileadmin/inhalte/themen_materialien/migration_integration/Kurz dossier_MSOs_2013-1.pdf

Alman yasaları çerçevesinde siyasi partilerin yasaklanması Anayasa Mahkemesi kararı gerektirirken, anayasal değerlere aykırı bir derneğin yasaklanması doğrudan İçişleri Bakanlığının kararı ile gerçekleşebilmektedir (*Vereinsgesetz md. 2*).

Bu yasal düzenleme çerçevesinde 2016 yılının Kasım ayında “Hak Din” (*Die wahre Religion*) örgütlenmesi silahlı Cihat fikrini desteklemek ve övmek, ayrıca Suriye ve Irak’ta bulunan DAES’emilitan sağlamak iddiasıyla Almanya İçişleri Bakanı Thomas De Maiziere tarafından yasaklanmıştır¹⁰⁹. On eyalette faaliyet gösteren derneğin tüm büroları kapatılıp, mal varlıklarına el konulmuştur. Derneğin DEAS terör örgütü ile irtibatlandırılması yasağın kamuoyunda din ve ifade özgürlüğü alanlarında tartışılmasını kısıtlamıştır. Ancak herhangi bir derneğin Alman yasalarına göre doğrudan siyasi hükümetin talimatıyla yasaklanabiliyor olması örgütlenme özgürlüğü açısından zedeleyicidir. Zira güçler ayrılığı gereği yargı konusu olan bir konu idari konu kılınmış olmaktadır.

Siyasal hayata katılım ve örgütlenme hakkına yönelik kısıtlamalardan bir diğerini ise Hristiyan Demokrat Birliği Partisi’nin (CDU) Almanya genelindeki örgütlenme politikası oluşturmaktadır. CDU parti teşkilatı Bavyera eyaleti dışında Almanya’nın tüm eyaletlerinde örgütlenmiş durumdadır. Bavyera’da ise Hristiyan Sosyal Birliği (CSU) adı altında başka bir parti örgütlenmesi bulunmakta ve siyasal yaşamda CDU’nun kardeş partisi olarak görülmektedir. Her iki parti seçimlerde birlikte hareket etmekte ve seçimlerden sonra doğal

¹⁰⁹ Ver-eins-ver-bot der Ver-ei-ni-gung "Die wah-re Re-li-gi-on" , <http://www.bmi.bund.de/SharedDocs/Videos/DE/01-Sicherheit/salafismus/vereinsverbot-drw.html>, Erişim Tarihi 25.11.2016.

koalisyon ortaklığı oluşturulmaktadır. Ancak son zamanlarda CDU'nun mültecilere yönelik uygulamış olduğu rahat politikadan dolayı iki parti arasında gerilimler artmış, CSU'nun Merkel'e yönelik eleştirileri sertleşmiştir. Bu gerilim seçmene de yansımıştır.

Bavyera'da yaşayan ve CDU'nun mülteci politikasını destekleyen birçok seçmen mülteci karşıtı CSU'ya oy vermek zorunda kalmadan CDU'yu seçmek istemektedir. Ancak Bavyera eyaletinde temsil edilmeyen CDU'ya yasal olarak oy verilmesi mümkün değildir. Mülteci politikası konusunda CSU'ya tepkili olan seçmenlerin Bavyera eyaletinde bir CDU şubesi kurulması girişimi ise bizzat CDU teşkilatı tarafından mahkeme kararı alınarak yasaklanmıştır. Böylece seçmenler onaylamadıkları halde CSU'ya oy vermek zorunda kalmaktadırlar. Almanya'nın diğer tüm eyaletlerinde yaşayan seçmenler diledikleri partiye oy verebilirken sadece Bavyera'da kısıtlamaya uğramaktadırlar¹¹⁰.

DİNİ ÖZGÜRLÜKLERE DAİR HAK İHLALLERİ VE SORUNLAR

Dini özgürlükler herhangi bir dine özgürlük alanı oluşturmaz. Fakat o dine sahip insanın inancını korumasını sağlamak bir insan hakkıdır. Bu nedenle dini hakları inançlı insanların inancını koruma hakkı olarak görmek gerekmektedir. Almanya'da geleneksel dinlerin dışındakilerin en önemli sorunu inandıkları dinin gereklerini yaşama özgürlüğüdür. Genelde Müslümanlar sözkonusu olduğunda dini inançlar ile anayasaya sadakat karşıt olgular olarak algılanmakta ve Müslümanlardan seçim yapması beklenmektedir. Oysa dinin kendisi sorgulandığında her dine atfedilebilecek modern yaşam biçimiyle uyumsuzluklar sadece Müslümanlara özgü olarak değerlendirilmektedir. Anayasal anlamda Müslümanların ve diğer mensuplarının sosyolojik gündemleri dikkate alınması daha anlamlı çıkarımlara hizmet edecektir.

2016 nüfusu yaklaşık 82 milyon olan Almanya'da dini gruplar hakkında resmi istatistikler olmamakla birlikte çeşitlikaynaklara göre toplumun dini inançlarına göre dağılımı *Protestan* %34, *Roman Katolik* %34, *Müslüman* %4-5 ve diğer daha küçük dinler ve dini inancı olmayanlar toplamı %27 civarındadır. Çoğunluğu Katolik ve Protestan mezheplere mensup Hıristiyanların teşkil ettiği ülkede 1,5 milyon civarında Ortodoks, 112.000-250.000 arası Yahudi bulunduğu tahmin edilmektedir. Diğer din mensupları arasında *Budistler*, *Hindular*, *Yehova Şahitleri*, *Bahailer*, *Kıptiler* gibi dinler yanında *Scientology* Kilisesi mensupları da vardır. Hristiyanlardan sonra en büyük grup olarak herhangi bir inanca mensup olmayanlar

¹¹⁰CDU lässt Gründung von bayerischem Landesverband verbieten, <http://www.zeit.de/politik/deutschland/2016-10/bayern-cdu-landesverband-gruendung-verbot>, Erişim Tarihi 26.11.2016.

vardır. Bu kategoridekilerin çoğunluğu Sovyetler döneminde ateist resmi ideoloji ile yetiştirilmiş olan Doğu Almanya kökenlilerden oluşur.¹¹¹

2002'den günümüze kadar yapılan Leipziger Mitte Studie'e göre Almanya'da İslam karşıtlığının yükselen bir eğilim olduğu görülmektedir. Çalışmaya göre Alman toplumunda "Müslümanlar nedeniyle bazen kendimi yabancı bir ülkedeymişim gibi hissediyorum" şeklinde düşünenler 2009'da %32,9 ve 2014'te %43 iken bu oran 2016'da %50'ye yaklaşmış durumdadır. Müslümanların Almanya'ya girişinin yasaklanmasını destekleyenler 2009'da %20 iken günümüzde %41.42'yeyükselmiştir¹¹².

2016 yılında Almanya İçişleri Bakanları Konferansında İslam Düşmanlığı içeren suçların Alman Polisi tarafından ayrıca kataloglanması kabul edilmiştir. Şimdiye kadar Almanya'da bulunan camilere, mülteci yurtlarına, sığınmacı evlerine ya da Müslümanlara yönelik şiddet ve hakaret suçları adı suçlar kapsamında polis tarafından etiketleniyordu. Bu durum da İslam'a ve Müslümanlara yönelik doğrudan işlenen nefret suçlarının oranının ve kapsamının tespitini engelliyordu. Bu sayede artık Yahudilere ve Yahudiliğe karşı işlenen suçların etiketlenmesi gibi İslam'a ve Müslümanlara karşı işlenen suçlar da daha rahat tespit edilebilecektir. Bugüne kadar bu suçlar Türk Konsolosluklarının ya da sivil toplum kuruluşlarının yürüttüğü çalışmalarla belirlenmeye çalışılmıştır.

Almanya'da Müslümanlara –özellikle başörtülü kadınlara- yönelik saldırıların gündelik hale gelmesi ve sıradanlaşması tehlikesi bulunmaktadır. Kiel'de yaşayan başörtülü Müslüman bir kadına yönelik gündüz vakti sokak ortasında vuku bulan şiddet bu duruma vahim bir örnek oluşturmaktadır. Türkiye kökenli kadın yolda yürürken üzerine doğru koşan bir Alman erkek "İğrenç Müslüman" diye bağırarak kadının yüzüne yumruk atmış ve olay yerinden kaçarak uzaklaşmıştır. Yumruğun etkisiyle bayılan ve burun ile yüz kemikleri kırılan kadına etrafta bulunanlarca müdahale edilmiştir.¹¹³ Almanya'da Türklere ve Müslümanlara yönelik on yıllardır süren Neonazi ve aşırı sağ şiddeti genellikle evlerin ve işyerlerinin kundaklanması, sokak kavgaları vb. eylemler üzerinden gelişmiştir. Ancak biraz önce betimlenen olayda olduğu gibi artık sıradan hayatın akışı içerisinde beklenmedik bir anda sokakta yabancı kökenliler ve Müslümanlar şiddet olaylarına ve hakarete maruz kalabilmektedirler. Bu durumun artmasında

¹¹¹ Bkz. "Germany Population 2016", <http://worldpopulationreview.com/countries/germany-population/>, "Germany", The World Factbook, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gm.html>.

¹¹² "Almanya'da Afd İslamKarşıtı Söylemleri Programına Aldı", *Haberler*, 1 Mayıs 2016, <http://www.haberler.com/almanya-da-afd-islam-karsiti-soylemleri-programina-8399740-haberi/>.

¹¹³ Almanya'da Türk Kadına İrkçi Saldırı, <http://www.amerikaninsesi.com/a/almanyada-turk-kadina-irkc-saldiri/3406496.html>, Erişim Tarihi 16.07.2016.

siyasal örgütlenme haklarını, ifade ve düşünce haklarını sonuna kadar kullandıklarını iddia eden aşırı sağ örgütlerin ve partilerin payı sorgulanmalıdır.

Alman Yasal Sisteminde Dini Haklar ve Sorun Alanları

Resmi bir dinin olmadığı Almanya’da laiklik ilkesi devlet ve din arasında kurumsal ayrımı esas almakla birlikte din-devlet ilişkisi Amerikan tarzı katı bir din-devlet ayırımından ziyade bir tür din-devlet işbirliği şeklinde düzenlenmiştir. Din-devlet ilişkisinin düzenlendiği Anayasanın 140.ncı maddesine göre devlet dini kurumlar için yasal çerçeveyi belirler ve bu çerçeve içerisinde faaliyetlerini gerçekleştirmeleri için denetim yapar¹¹⁴.

Kamu görevlerine girmede dini inanç ve uygulama temelli ayrımcılık, bireyin dini inançlarını açıklamaya veya belirli bir dini yaşamaya zorlanması yasaklanmıştır. Devletin dini grupların üyeliğini, istatistiksel amaç dışında, araştırma hakkı yoktur fakat Federal Anayasa Mahkemesi almış olduğu bir karar ile “geleneksel olmayan” dini gruplar hakkında devlete, topluma doğru bilgi sağlama amaçlı yetki vermiştir¹¹⁵. Bu bağlamda Müslümanlar hakkında bilgi toplamak ayrımcı bir şekilde suç olmaktan çıkarılmıştır.

Dini tolerans Almanya için nispeten II. Dünya Savaşı sonrası bir özelliktir. 1919 Weimar Anayasası’na kadar din-devlet ilişkisi oldukça yakın ve dini ayrımcılık yaygın idi. Protestanlık fiilen resmi din olarak işlev görüyordu ve Katoliklere ve özellikle Yahudilere karşı ciddi ayrımcılık vardı¹¹⁶. Günümüzde resmi bir din olmamakla birlikte Hristiyanlık tarihî mirasın bir parçası olarak değerlendirilir. Din olarak ise Hristiyanlık diğer dinlerle aynı statüdedir. Farklı hayat tarzlarının başat karakter haline geldiği çağdaş toplumların bir örneği olarak Almanya dini hakların kapsamını azınlık dinleri de kapsayacak biçimde genişletmiştir. Nüfusun çoğunluğunun mensup olduğu Hristiyanlıkla azınlık dinler tolerans, tarafsızlık ve eşitlik ilkeleri çerçevesinde değerlendirilir. Diğer bir ifadeyle dinler arasında takipçilerinin sayısından hareketle azınlıkta kalan dinler için dezavantaj oluşturmalarına yasal açıdan izin verilmez¹¹⁷.

Bazı dini grupların, Scientology Kilisesi ve bir kısım Müslüman topluluklar, faaliyetleri suç potansiyeli sahip oldukları gerekçesiyle resmi makamlarca takip edilmektedir. Almanya’nın özellikle anti-Semitizm konusunda hassas olduğu görülmektedir. Bazı yasal düzenlemeler çeşitli dini grupların uygulamalarını ilgilendirir. Örneğin, erkek çocukların sünnet olmasını

¹¹⁴ Edward J. Eberle (2007), “Religion in the Classroom in Germany and the United States”, Tulane Law Review, Vol. 81: 67, s.71, 72, 73.

¹¹⁵A.g.e. s.73; Recai Doğan (2007), “Avrupa Birliği Sürecinde Dini Kurumlar ve Din Eğitimi”, Ensar Neşriyat, İstanbul, s. 5.

¹¹⁶A.g.e. s.79.

¹¹⁷A.g.e. s.71.

düzenleyen yasaya göre sünnet, tıbbi bir profesyonel tarafından gerçekleştirilmelidir. Hayvanların kesiminde anestezi uygulanması zorunluluğu kurban ibadetine sahip dini gruplar için diğer bir örnektir. Hâlihazırda sekiz eyalette devlet okullarında öğretmenlerin başörtüsü takması yasaktır. Bazı eyaletlerde ise tüm devlet görevlilerinin başörtüsü kullanması yasaktır.

Temel dini hak ve özgürlüklerin anayasal güvence altında olduğu ülkede dini haklarla ilgili anayasal düzenlemelerde bir dine inanma veya inanmama, mensubu olunan dinin ibadetlerinin yapılması, dini okullar açılması ve dini grup olarak örgütlenme açısından genel olarak sorun yoktur. Herhangi bir dini grubun aşağılanması, tahkir edilmesi yasaktır. Eyalet hükümetleri kamusal hizmetlerde bulunan dini kurumları, örneğin dini okullar veya hastaneleri, mali açıdan destekler.

Almanya’da Hristiyanlıktan sonra en kalabalık dini grubu Müslümanlar teşkil eder. Müslümanlar oran olarak %4-5 arası ve tahminen 4-5 milyon civarındadır. Müslümanlar 40 civarında farklı ülkeden gelmiştir. 1 milyon kadarı ise Alman vatandaşıdır. Almanya’daki Müslümanların %60’tan fazlası Türkiye’den gidenlerden oluşur. İkinci en kalabalık Müslüman grup Bosna-Hersek, İran, Fas ve Afganistan kökenlidir. Müslümanların yaklaşık 3 milyonu Sünni, 500.000’i Alevi, 250.000 civarında Şii ve diğer mezheplerden oluşur.¹¹⁸ Artan göç dalgası sonrası Suriyeli Müslümanların sayısı da önemli bir boyut kazanmıştır.

Müslümanlara ait yaklaşık 3000 civarında dini kurum ve kuruluş vardır. Müslümanların kurumsal yapılara sahip olması Almanya’da kalıcı olma niyetlerinin bir işareti olarak değerlendirilir. 2006 yılında İçişleri Bakanlığı tarafından devlet ile Müslüman topluluklar ve Müslüman toplulukların kendi aralarında diyalogu temin etmek ve Müslümanların dini ve sosyal açıdan Alman toplumuna entegrasyonu için *Alman İslam Konferansı (DIK)* teşkilatı kurulmuştur. Konferansın İçişleri Bakanlığı inisiyatifiyle kurulması ve yürütülmesi göç ve entegrasyon konusunun bir hak konusu olarak değil, güvenlik konusu olarak ele alındığının bir göstergesidir. Konferansın daha anlamlı işlenmesi için Adalet ya da Entegrasyondan sorumlu bakanlıklar eliyle yürütülmesi gerekmektedir.

Bazı üniversitelerde İslami çalışmalar yapılmakta ve din adamı yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Fakat İslam’ın resmi bir din olarak halen tanınmaması nedeniyle Müslümanlar manevi destek hizmetler ve resmi tatil gibi haklardan yararlanamamaktadırlar.¹¹⁹ Birçok Müslüman için ise dini

¹¹⁸ Bkz. “Germany Population 2016”, <http://worldpopulationreview.com/countries/germany-population/>, “Germany”, The World Factbook, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gm.html>.

¹¹⁹ NTV, “Almanya İslam’ı resmen din olarak tanımalı”, 28 Mayıs 2015, <http://www.ntv.com.tr/dunya/almanya-islami-resmen-din-olarak-tanimali,3mwEru6afESfcllyqq-syPg>

günlerde resmi tatil meselesi iş dünyasına adaptasyon açısından anlamlı bir tartışma alanı değildir.

Çokkültürlülük ve Dini Haklar

Seküler-demokratik bir ülke olmakla birlikte Almanya'da azınlık dinlere mensup bireylerin muhatap olduğu ve muhtemelen uzun vadede gündemde olacak problemlerden birisi de Alman kültürel ve anayasal değerleri ile azınlık dinlerin değerleri arasından ortaya çıkan ve çıkması beklenen uyumsuzluk ve çatışmadır. Bu çatışma ve uyumsuzluk özellikle Müslümanlar için sorun alanı olarak görülmektedir.

İç dinamikleri ile dönüşümünü gerçekleştiren batılı ülkelerde kültürel tortuların/devamlılığın bir sonucu olarak değerlendirilebilecek problemler toplumun bazı kesimlerinin modern, seküler ve demokratik değerleri içselleştirmekte başarısız olması ya da açıkça reddetmesidir. Batılı ülkelerde aşırı sağ ve radikal dini gruplar bu durumun sonucudur.

Batılı ülkeler için problem, modernleşmesi tepeden inme devrimlerle gerçekleştirilen ve batılı hayat tarzına karşı direnmenin güçlü olduğu Müslüman ülkelere gelen dini gruplarda ortaya çıkmaktadır. Almanya'da çoğunluğunu Türkiye'den gidenlerin teşkil ettiği Müslümanlar iki açıdan dini haklar konusunda problem yaşamaktadır. Birincisi batılı hayat tarzı ve değerleri ile İslami değerlerin farklılığından kaynaklanan ihtilaflardır. İkincisi ise modern toplumların tipik özelliklerinden birisi haline gelen çokkültürlülük halinin ortaya çıkardığı ihtilaflardır.

Birinci problem genel olarak yabancı işçi/mülteci statüsündeki azınlık dinlerin bazı değerleri ve uygulamaları ile Almanya'nın anayasal değerleri arasında uyumsuzluk olduğu kanaatidir. Örneğin başörtüsü ya da sünnet pratiklerinin Alman anayasal değerlerine aykırı olduğu iddiası bu tür problemlerdir. Batılı toplumlar kendi dinlerinde olmayan fakat azınlık dinlerde bulunan uygulamalara karşı olumsuz tutum takınabilmektedir. Bu tür problemlerin çözümü anayasanın dini hakları düzenleyen maddelerini daha geniş yorumlamakla aşılabilmektedir. Bu durumun tipik örneği çağdaş değerlere aykırı olduğu iddiasıyla yasaklanan başörtüsüne bireysel dini tercih olduğu gerekçesiyle daha sonra izin verilmesidir. Yine Müslümanlar ve Yahudilerde sünnetin bir hekimin kontrolünde yapılması şartıyla izin verilmesi buna örnektir.

Bu kategoride bir diğer problem türü kamu görevlilerinin art niyetli uygulamalarından kaynaklanmaktadır. Müslüman kadınların havuza ya da denize girerken kullandığı tesettür mayonun hijyenik olmadığı iddiasıyla yasaklanması art niyetli tutum örneğidir¹²⁰. Yine Haziran

¹²⁰ Mark Piggot, "Under fire German mayor insists burkini ban is issue of hygiene not religion", 10 Haziran 2016, <http://www.ibtimes.co.uk/under-fire-german-mayor-insists-burkini-ban-issue-hygiene-not-religion-1564649>.

ayında bir Müslüman kadının *Neuss, North Rhine-Westphalia*'da Sparkasse Bankasının bir şubesine bankanın “maske” ile bankaya girilemeyeceğine dair kuralı ileri sürülerek peçe ile girmesi “güvenlik” gerekçesi ile reddedilmiştir. Müslüman kadın, kapalı bir odada bayan bir görevliye yüzünü gösterebileceğini beyan etmesine rağmen görevli bu çözümü kabul etmemiştir. Daha sonra aslında bankanın bu tip durumlarda ayrı bir odada kimlik kontrolü yapmaya imkân sağlayan bir uygulamasının olduğu ortaya çıkmıştır¹²¹. Bu konuda güvenliğin devamlı bir teyakkuz alanı oluşturması hak ihlallerine sebep olmaktadır. Oysa güvenlik anlık kontrollerle mümkün bir toplumsal haldir. Eğer güvenlik devamlı bir kontrolü gerektirmiş olsaydı Palyaçoluk bir meslek olmaktan çıkmalıdır.

Çözümü daha sıkıntılı ihtilaflar çokkültürlülük ilkesi çerçevesinde ortaya çıkar. Almanya'da Haziran ayı içerisinde tartışma konusu haline gelen çok eşli evlilik meselesi bu tarz bir problemdir¹²². Müslüman mültecilerin bir kısmının çokeşli olması tek eşliliğin kural olduğu Alman Anayasası ve değerleri açısından problem olarak değerlendirilmektedir. Fakat çokkültürlülük ilkesi farklı hayat tarzlarının ve kültürel değerlerin kabaca eşitliğini ve birbirine toleransını gerektirir. Bu anlamda referans ya da norm kültür/hayat tarzı yoktur. Bu örnekte asıl ihtilaf, farklı hayat tarzlarına sahip toplulukların değerlerinin çatışmasıdır. Dolayısıyla değerleri çatışan farklı hayat tarzlarının aynı ülkede düzen ve istikrarı tehdit etmeden birlikte yaşayabilmesi günümüz çoğulcu toplumlarının temel problemlerinden birisi haline gelmiştir. Bu tür problemlerin çözümü ise standart anayasal ilkeler çerçevesinde kolay gözükmemektedir. Almanya'da çokeşlilik tartışmasının ele alınış biçimi çokkültürlülük ilkesini göz ardı eden ve etnosentrik temelde Alman anayasal değerlerini norm kabul edip farklı hayat tarzına ve değerlere sahip bir gruba empoze edilmesi biçimindedir.

Almanya'da en büyük dini azınlık olarak Müslümanlar'ın muhatap olduğu problemler Anayasal hakların geniş yorumu ve politika yapıcılarının iyi niyetli tutumuyla büyük oranda çözülebilir niteliktedir. Başörtüsü, tesettür mayo ve sünnet örneklerinde nihai çözüm rahatlıkla bu çerçevede sağlanabilir. Bu çözümler mevcut anayasal çerçevede çoğulcu toplum modeli ve bireysel tercih çerçevesinde kalır. Çokkültürlülük politikasını açıkça reddeden ve azınlık din mensuplarından entegrasyon talep eden Almanya için çokeşli evlilik türünden ihtilaflar mevcut anayasal sınırlar ve esas itibariyle birey temelli olan hak ve özgürlükler çerçevesinde çözülemez gözükmektedir. Herhangi bir dini azınlığın çokkültürlülük temelinde Alman anayasal

¹²¹ “Bank ejects Muslim woman over full-face veil”, *The Local de*, 18 Haziran 2016,

<http://www.thelocal.de/20160118/muslim-woman-thrown-out-of-bank-for-wearing-niqab>

¹²² “Germany polygamy: Minister says migrants must abide by law”, BBC, 15 Haziran 2016,

<http://www.bbc.com/news/world-europe-36537305>.

değerlerine aykırı geleneksel pratiklerini uygulama talebi halinde bu tarz problemler çoğalacaktır. Örneğin, Münster Üniversitesi tarafından Türkler üzerinde yapılan bir anket çalışmasında (*Integration and Religion from the viewpoint of Turkish Germans in Germany*) katılımcıların %47'si İslami değerlerle Alman anayasası çeliştiğinde dini değerlerini tercih edeceğini söylemiştir¹²³. Bu tür araştırmalarda göz ardı edilen ise dini değerlerden ne anlaşıldığının açık olmamasıdır.

Modern dönemde Batı toplumlarında geliştirilen liberal demokratik anayasal vatandaşlık anlayışı seküler temelde bireysel din ve vicdan hürriyeti esasına göre dini hayatı düzenlemiştir. Özel alana aktarılan dinler kişilerin tercihine bırakılmıştır. Anayasal vatandaşlık bireylerin dini inançlarına bakmaksızın hak ve özgürlükleri, siyasal haklar da dâhil olmak üzere, eşitlik temelinde düzenlemiştir.

Tüm dinlere karşı devletin eşit mesafede olmasını öngören bu model günümüzde modern toplumlarda artan çokkültürlülük eğilimleri ve taleplerine yeterince cevap veremez duruma düşmüştür. İngiltere, Avustralya, Kanada ve ABD gibi bir kısım ülkeler çokkültürlülük taleplerine özgürlük kavramını dini grupları da kapsayacak şekilde genişleterek daha rahat cevap verebilirken Fransa ve Almanya bu taleplere olumlu cevap vermede pek gönüllü davranmamaktadır. Örneğin ABD'de burka ya da tesettür mayo bireysel dini tercih olarak değerlendirilirken Almanya'da kamuoyunda tartışma konusu olmakta ve yasaklanabilmektedir.

Almanya'nın hayat tarzları çeşitliliğine genel olarak çokkültürlülükle değil entegrasyonla yaklaştığı görülmüştür. Almanya'da yaşayan azınlık dinleri mensuplarının dönemin eğilimi olan çokkültürlülükçü çözümlerle ele alınması gereken talepleri bu nedenle ciddi bir probleme dönüşme potansiyeline sahiptir. Çokkültürlülük hassasiyetinin yaygınlaştığı bir dönemde Almanya'nın entegrasyon talebi dini azınlıklar tarafından asimilasyon olarak görülmektedir.

Dini Eğitim Özgürlüğüne Dair Hak İhlalleri ve Sorunlar

Almanya'da azınlık dinler açısından dini haklar konusunun önemli bir unsuru dini eğitimidir. 16 eyaletten oluşan Almanya'da genel olarak eğitim ve özel olarak dini eğitim konusunda eyaletlere önemli düzeyde sorumluluk ve yetki tanınmıştır¹²⁴. Dini eğitimin yasal çerçevesi federal devlete ve eyaletlere verilen/paylaştırılan yetkiler temelinde belirlenir¹²⁵.

¹²³Rebecca Perring, "Nearly half of Turkish immigrants in Germany put Islam above law, shock study reveals", Express, 17 Haziran 2016, <http://www.express.co.uk/news/world/680828/Germany-Turkey-Islam-above-law-Muslim-immigrants-study>.

¹²⁴Jenny Berglund (2015), "*Publicly Funded Islamic Education in Europe and the United States*", Washington, DC.: The Brooking Institution , s.16.

¹²⁵Edward J. Eberle (2007), a.g.e. s.71-73.

Alman anayasası ebeveynlere çocuklarına kendi dini inançlarına göre eğitim alma hakkı tanır. Devlet dinler karşısında tarafsız bir tutum almakla birlikte dini eğitimin verilmesini temin etmekle yükümlüdür. Devlet okullarında ahlak dersi standart ders olmakla birlikte tercihe bağlı olarak ahlak dersi yerine din dersi alınabilir. Din derslerini tercih etmeyen öğrenciler için ahlak dersini almak zorunludur. Çoğu eyalet haftada ikisaat dini eğitim sağlamakla birlikte eyaletler kendi dini eğitim politikalarını belirlemekte yetkilidir¹²⁶.

Almanya’da dini eğitimin bu genel düzenlemesi yanında dini topluluklara “dini grup” statüsü tanınmaktadır. Bir dini topluluk dini grup statüsü elde ettiğinde üyelerinin dini eğitimi konusunda bir kısım yetkiler elde etmektedir. Resmi dini grup statüsü elde edebilmek için dini topluluğun şu şartları yerine getirmesi gerekmektedir. Birinci şart, devamlılık şartıdır. Bu şartı yerine getirebilmek için belirli sayıda takipçi ve bir kurumsal yapı gerekmektedir. İkinci şart, kaç çocuğun din dersi alacağını belirleyebilmek için açık üyelik listesinin oluşturulmasıdır. Üçüncü şart, ilgili dini topluluğun dini ilkelerini tanımlayabilecek ve dini topluluğu temsil edecek temsilciler belirlenmelidir. Dördüncü şart, devlet kurumlarının kontrolünde ya da etkisi altında olmamak gerekmektedir. Beşinci şart, yeterli mali kaynağa sahip olmak ve Almanya’da en az otuz yıldır mevcut olmak gerekmektedir¹²⁷. Müslümanlar sadece Bremen ve Hamburg Eyaletlerinde “dini grup” olarak tanınmakta ve devlet organları ile bir “devlet sözleşmesine” sahip bulunmaktadır. Alevilik ise her iki eyalette de Müslümanlıktan ayrı bir “dini grup” olarak tanınmıştır.

Müslümanlar, özellikle Türkiye’den misafir işçi statüsünde gidenler, uzun süredir Almanya’da yaşamakla birlikte erken dönemlerde kurumlar teşkil etmedikleri için dini grup statüsü elde etmekte zorlanmaktadır. Sadece resmi olarak tanınan dini topluluklar devletle işbirliği içerisinde kendi üyelerinin çocuklarına dini eğitim verebilecekleri için Müslümanlar bu imkândan diğer eyaletlerde mahrum kalmakta ve bu durum dini eğitim hakkının ihlaline yol açmaktadır. 5 milyon civarında Müslüman için ciddi bir problem olan bu durumu telafi niyetine Baden Württemberg, Bavyera, Aşağı Saksonya ve NRW eyaletlerinde IRE (*Islamic religious education – İslami dini eğitim*) başlığı ile bir pilot proje başlatılmıştır¹²⁸.

IRE projesinin ilki 1999 yılında NRW eyaletinde başlamıştır. Bu proje resmi dini topluluk olarak tanınmayan Müslümanlar için bir tür ara formül olarak düşünülmüş izlenimi verse de

¹²⁶Jenny Berglund (2015), a.g.e. s.16; Edward J. Eberle (2007), a.g.e. s.71-73.

¹²⁷Jenny Berglund (2015), a.g.e. s.16.

¹²⁸A.g.e. s.17.

aslında doğrudan dini eğitim değil “İslam Kültürü ve Tarihi” üzerine yoğunlaşmaktadır¹²⁹. Dolayısıyla asıl ihtiyaç duyulan İslami dini eğitim konusu yeterince karşılanmamaktadır.

Resmi dini topluluk olarak tanınmayan Müslüman toplulukların çocuklarına devlet okullarında sunulan dini derslerin verilmesi için gerekli öğretmenlerin yetiştirilmesi işi Alman hükümeti tarafından dört üniversitede gerçekleştirilmektedir. IRE öğretmenleri Münster-Osnabrück, Frankfurt-Greissen, Tübingen, ve Nuremberg-Erlangen üniversitelerinde yetiştirilmektedir¹³⁰. Alman üniversitelerinin belirlediği programlarla yetiştirilen öğretmenler aracılığıyla sunulan bu eğitimin Alman devletinin kendi anlayışına uygun bir İslam modelini empoze ettiği endişesi mevcuttur¹³¹.

Anayasal açıdan tarafsız ve laik bir ülke olarak Almanya’da dini eğitim Müslümanlar için önemli bir problem olmaya devam etmektedir. Mevcut yasal düzenleme devletin tüm dinlere karşı eşit davranması esasına dayanmakla birlikte resmi dini topluluk statüsü şartı anayasal bir hak olarak dini eğitim konusunu Müslümanlar için problem haline dönüştürmüştür. Normal şartlarda dini özgürlük çerçevesinde her dinin müntesiplerinin kendi çocuklarına kendi dinlerini öğretme imkânı bu şart nedeniyle uygulanamaz bir hal almıştır.

Dini gruplara kendi okullarında din derslerini istedikleri gibi öğretme imkânı sağlayan genel bir düzenleme yapılabilir. Bu modelde her bir dini grup kendi imkânlarıyla finanse ettiği kuruluşlarında –cami, havra, kilise vs.– din derslerini öğretebilir. Dinler karşısında tarafsız olmakla birlikte dini grupların demokrasi ve tolerans gibi bazı değerleri müntesiplerine aktarmalarını talep eder¹³². Alman modeli için bu, devlet denetiminde olmak şartıyla mümkün gözükmektedir.

Dini Hakların Kullanılması Sorunları

Almanya’da azınlık dinlerin mensuplarının dini haklarını özgürce kullanmaları önünde engel teşkil eden önemli bir unsur Alman toplumu ile azınlık dinler mensuplarının karşılıklı önyargılarıdır. Tarihi kökleri olmakla birlikte İkinci Dünya Savaşı öncesi yoğunlaşan ve Nazi idaresinde soykırıma sürükleyen Yahudilere karşı önyargılar ve o dönem ülkedeki problemlerden onları sorumlu tutma eğilimine benzer bir şekilde günümüzde de Müslümanlara karşı olan önyargıların hem tarihi hem de güncel nedenlerle olumsuz etkilerinin artış halinde

¹²⁹A.g.e. s.17.

¹³⁰A.g.e. s.17.

¹³¹A.g.e. s.19.

¹³²Edward J. Eberle (2007), a.g.e. s.71, 72, 75; Recai Doğan (2007), A.g.e. s. 2.

olduğu görülmektedir. Nazi döneminde Yahudilere yöneltilen tutum ve zihniyetin bir benzerinin günümüzde İslam'a ve Müslümanlara yöneltilme tehlikesi mevcuttur.

Tarihi nedenlerle Batı'nın kimliğinin oluşumunda “öteki” olarak hayati rol oynayan İslam'a karşı önyargılar günümüzde Batılı toplumlarda yaşayan Müslümanların muhatap olduğu problemlerin geri-planını teşkil eder¹³³. Her ne kadar günümüz Batılı devletleri din devleti olmayıp laik-demokratik anayasalara sahip olsalar da Hristiyanlık bu ülkelerde kültürel mirasın önemli bir unsurudur ve hem devlet görevlilerinin hem de toplumun Müslümanlarla ilişkilerinde tayin edici bir role sahip gözükmemektedir.

Karşılıklı direnme halini alan bu problemin çözümüne katkı sağlayacak bir politika azınlık dinlerle Alman toplumunun karşılıklı önyargılarından kurtulmasına yönelik faaliyetler olabilir. Bu türden bir iletişime ve ortak politika üretme imkânına Müslümanlar kendi tarihi tecrübelerinin geniş müsamaha birikimine yaslanarak Batılılar ise modern dönemde geliştirdikleri liberal-demokratik sistemin çokkültürlükçü bir açılımı ile ulaşabilirler.

Almanya'da dini azınlıklarla Alman toplumunun karşılıklı önyargılarından kurtulması yönünde geç de olsa çeşitli adımlar atılmıştır. Bu çerçevede, 2006 yılında faaliyete başlayan Alman İslam Konferansı'dır. Alman devleti ile Müslümanlar arasında iletişimi sağlama ve problemlere çözüm bulma amacı ile Müslümanlar ve Alman yetkilileri bir araya getirmesi beklenen konferans, Alman yetkililerin Müslümanlara yaklaşımında onların ihtiyaçlarını göz ardı ederek daha ziyade güvenlik eksenli yaklaşması ile zedelenmiş ve Müslümanlar tarafından mesafeli karşılanmıştır¹³⁴.

Müslüman cemaatler hem Alman toplumunun kendi kültürünü koruma ve devam ettirmeye yönelik kaygılarını meşru görmeli hem de 11 Eylül sonrası dönemde terör faaliyetlerinin ortaya çıkardığı endişeleri dikkate almalı, diğer taraftan Alman yetkililer de entegrasyon ya da diyalog kılıfı altında Müslümanları inançlarına aykırı bir kalıba dökme ve sadece güvenlik konusu yapma tavrından vazgeçip hayat tarzlarına karşı daha geniş bir anlayışla alan açmalıdır.

Anayasal düzenlemelerde dini haklar tanınmış olmakla birlikte eyalet düzeyinde başörtüsü yasağı örneğinde olduğu gibi bazı yasal kısıtlamalar ve Müslümanların dini grup olarak tanınmaması örneğinde olduğu gibi yasal hakların kullanımında çıkarılan engeller bir tarafa

¹³³ Kızılkaya, Ali. (Eylül/Ekim 2016). “Alman Devleti'nin Müslümanlara Yaklaşımı: İki Adım İleri, Bir Adım Geri”, *Perspektif*, sayı 254.

¹³⁴ Kızılkaya, Ali. (2016). “Alman Devleti'nin Müslümanlara Yaklaşımı: İki Adım İleri, Bir Adım Geri”, *Perspektif*, sayı 254, Kandemir, Elif Zehra, (2016). “Müslüman Olarak Konuşun, Ama Bizim İstedığımız Gibi Olun.” *Perspektif*, sayı 254.

Almanya'nın Saarland eyaleti Neunkirchen kentindeki bir camiye molotoflu saldırı*, Saksonya ve Saarland eyaletlerinde 2 camiye** ve Gelsenkirchen'de DİTİB'e bağlı bir camiye*** saldırı düzenlendiği bilinmektedir.

uygulamada Müslümanların artan biçimde fiili ayrımcılığa ve çeşitli biçimlerde saldırıya maruz kaldıkları görülmektedir. 4 Şubat 2016 tarihinde Almanya Müslümanlar Merkez Konseyi (ZMD) başkanı Aiman Mazyek aşırı sağcı gruplardan artan saldırılardan endişe ettiklerini açıklamıştır¹³⁵.

İslam karşıtlığı aşırı sağcı halkla sınırlı olmayıp üst düzey görevli ya da siyasetçilerde de görülmektedir. Almanya'nın NRW eyaletinin liberal milletvekillerinden birisi Müslüman bir taksiciye hakaret etmiş ve vurmuştur¹³⁶. Berlin'de ise bir otobüs şoförü Müslüman bir kadına hakaret etmiş ve otobüse almak istememiştir¹³⁷. 29 Şubat tarihinde *Köln* kenti, *Nippse* semtinde bir pazarda “Kendine bir bak. İğrenç görünüyorsun. Sen buna entegrasyon mu diyorsun? Almanya’da yaşıyorsun.” yazılı kâğıtlar dağıtılarak başörtülü Müslümanlar hedef alınmıştır. 6 Mart tarihli bir habere göre Berlin Teknik Üniversitesi Rektörlüğü üniversitedeki 50 yıllık mescidin 14 Mart itibariyle yer sıkıntısı nedeniyle kapatılması kararını almıştır. Cuma namazları için yer talebini de reddetmiştir¹³⁸. Benzeri uygulamalar oda sıkıntısı bahanesiyle diğer üniversitelere de yayılma eğilimi göstermektedir. Aşırı sağcı parti AfD hem Yahudiler hem de Müslümanlar için sünnet yasağı talep etmekte ve minareler, ezanlar ve başörtüsünün yasaklanması gerektiğini de ileri sürmektedir¹³⁹. Kültürel ve dini çeşitliliğin standart sayılması gereken modern demokratik bir ülke için sorunlu bir şekilde camilerde vaazların Almanca verilmesi şartı ve imamların devlet tarafından atanması talebi Almanya'nın tanınmış muhafazakâr politikacılarından Andreas Scheuer ve aşırı sağcı parti AfD tarafından dile getirilmiştir¹⁴⁰.

¹³⁵“Almanya'daki Müslümanlar artan saldırılar nedeniyle endişeli”, *Anadolu Ajansı*, 4 Şubat 2016, <http://aa.com.tr/tr/dunya/almanyadaki-muslumanlar-artan-saldirilar-nedeniyle-endiseli-1515029>

* Almanya’da Camiye Molotoflu Saldırı”, NTV, 2 Şubat 2016, <http://www.ntv.com.tr/dunya/almanyada-camiye-molotoflu-saldiri,0hXuTbBodUGIKPBKhYs7-A>

**“Almanya’da İki Camiye DAha İrkçı Saldırı” *Mynethaber*, 26 Şubat 2016,

***“Almanya’da camiye çirkin saldırı”, *Hürriyet*, 13 Mart 2016, <http://www.hurriyet.com.tr/almanyada-camiye-cirkin-saldiri-40067930>

¹³⁶ “Alman politikacıdan Müslüman taksi şoförüne hakaret”, *Dünya Bülteni*, 11 Şubat 2016, <http://www.dunyabulteni.net/servisler/haberYazdir/354749/haber>

¹³⁷ “Alman şoför Müslüman kadına hakaret etti”, *Dünya Bülteni*, 12 Şubat 2016,

<http://www.dunyabulteni.net/haber/354849/alman-sofor-musluman-kadina-hakaret-etti>,

¹³⁸“Berlin Teknik Üniversitesindeki 50 yıllık mescit kapatılıyor”, *Hürriyet*, 6 Mart 2016,

<http://www.hurriyet.com.tr/berlin-teknik-universitesindeki-50-yillik-mescit-kapatiliyor-40064413>

¹³⁹“Alman AfD Partisi sünnet, ezan ve minarelere yasak istiyor”, *Milliyet*, 12 Mart 2016,

<http://www.milliyet.com.tr/alman-afd-partisi-sunnet-ezan-ve/dunya/detay/2208423/default.htm>

¹⁴⁰“Camilerde Almanca konuşulmalı”, *Deutsche Welle*, 13 Nisan 2016, <http://www.dw.com/tr/camilerde-almanca-konu%C5%9Fulmal%C4%B1/a-19183054>

Modern anayasal devletlerde laiklik ilkesi temel özelliklerden birisi olmakla birlikte her toplumun din-devlet ilişkisini anlama biçimi ve dolayısıyla anayasal düzenlemesi tarihi mirasının ürünüdür. Almanya’da da aynı durum gözlemlenmektedir. Almanya, 19. ve 20. yüzyıllarda yaşamış olduğu tecrübeden hareketle katı bir din-devlet ayrımı yerine kısmen devlete dini grupları kontrol etme imkânı sağlayan bir din-devlet işbirliği modeli tesis etmiştir. Diğer taraftan Hristiyanlığın Alman toplumunun kültürü ve kimliği açısından önemli bir kurucu unsur olarak değerlendirildiği görülmektedir.

Alman Anayasasında dini haklar genel olarak makul denilebilecek bir biçimde düzenlenmiş olmakla birlikte asıl problem, bazı eyaletlerde başörtüsü yasağı örneğinde olduğu gibi, azınlık dini gruplara karşı eyaletler düzeyinde seçici yasal kısıtlamalarda bulunulmasıdır. Diğer taraftan zaman zaman devlet görevlilerinin ve radikal sağcı ve ırkçı grupların azınlık dinlere ve dini topluluklara karşı takındıkları olumsuz tutumda belirgin hale gelmektedir. Özellikle Müslümanlara karşı tutum Alman toplumunda ve zaman zaman bürokratların uygulamalarında açık bir ayrımcılık ve ayak sürüme halini almakta ve uzun vadede Müslümanların muhatap olacakları asıl problem alanına işaret etmektedir.

Toplumsal anlamda baskıya rağmen Federal Almanya Anayasa Mahkemesi tarafından 2016 yılının Kasım ayının sonlarında, bir anaokulunda öğretmenlik yapan Türk asıllı Alman öğretmenin başvurusu üzerine alınan başörtüsü özgürlüğü ile ilgili kararı dini hakların kullanımını açısından olumludur.¹⁴¹ Başvurucu, başörtüsü taktığı için işvereni tarafından kendisine ihtarname gönderildiğini, buna ilişkin itirazlarını iş mahkemelerine yaptığını fakat başvurularının aleyhine sonuçlandığını belirtmiştir.

Başvurucu daha sonra Anayasa Mahkemesine başvurmuştur. Mahkeme verdiği kararda başvurucunun taktığı başörtüsünün bir misyonerlik faaliyeti biçiminde değerlendirilemeyeceğini bu nedenle “somut bir tehlikeye” işaret etmediğini ifade etmiştir. Ayrıca başörtüsünün Almanya’da sık görülen bir durum olduğunu, bu nedenle toplumun günlük yaşamını yansıttığını söylemiştir. Ardından dosyayı Badem-Württemberg Eyalet İş Mahkemesine gönderilmiştir.

Federal Anayasa Mahkemesinin yaptığı bu değerlendirme esas itibarıyla 2015 yılında verdiği bir başka kararı ile uyumlu kabul edilebilir. 2004 tarihli başörtüsü yasağına ilişkin olarak (Kuzey Ren-Westphalia’dan) iki müslüman kadın öğretmen tarafından Anayasa Mahkemesine

¹⁴¹“Germany allows teacher to wear headscarf at local daycare center”, Daily Sabah Europe, 29 November 2016.

yapılan bir başvuru sonrasında verdiği bu kararında başörtüsünün somut ve yeterli bir risk faktörü oluşturmadığını, ayrıca benzer bir yasağın Hıristiyan sembollere getirilmemesi nedeniyle ortada bir ayrımcılık olduğu belirtmiştir. Başörtüsü yasağını ifade ve din özgürlüğü bağlamında değerlendiren Mahkeme, bu nedenlerle başörtüsü yasağını Anayasaya aykırı bulmuştur.¹⁴²

Diğer bir ifadeyle kısmen yasal düzenlemelerden kaynaklansa bile asıl sorun İslam'ın genelde Batı toplumlarında ve özelde Alman toplumunda nasıl algılandığında yatar. İslam karşıtlığının tüm toplumsal katmanlara sirayet ettiği görülmektedir. Eğitim düzeyi yükseldiğinde yabancı düşmanlığında genel bir azalma eğilimi olmakla birlikte İslam konusunda eğitim faktörünün aynı etkiyi göstermediği tespit edilmiştir. İslam karşıtlığının en az olduğu grup olan üniversite mezunları arasında bile İslam'a olumsuz bakanların oranı%52'dir ve %40'ı da İslam'ın Batı ile uyumsuz olduğunu ileri sürmüştür.¹⁴³

İslam karşıtlığının basit bir entegrasyon sorunu olmadığı açıktır. Bu nedenle Müslümanlar açısından dini haklar alanındaki problemler çok daha kapsamlı bir çerçevede ortaya çıkar. Alman Cumhurbaşkanı Wulf'un İslam'ın Almanya'nın bir parçası olduğu yönündeki açıklamasına rağmen Batı medeniyetinin kurucu unsurları arasında sayılmak bir tarafa Batı'nın tarihi ötekisi olan Müslümanların Almanya'da artan nüfusu, giderek yaşlanan Alman toplumu açısından önemli bir problem olarak görülmektedir. Örneğin, AfD İslam'ın Alman Anayasasına aykırı ve ülkenin varlığı için tehdit olduğunu ileri sürmüştür.¹⁴⁴ Diğer taraftan Müslüman azınlığın entegrasyon konusunda mesafeli durarak oldukları haliyle Alman toplumunun bir parçası olmayı tercih etmesi Almanya için milli kimlik ve varlığına uzun vadede tehdit olarak düşünülmektedir. Bir tarafta Müslümanlar entegrasyonu kimlik kaybı olarak düşünmeye eğilimli iken çokkültürlülüğün iflas ettiğinin en yetkili ağızlardan itiraf edildiği¹⁴⁵ Alman toplumu ve devleti için arzu edilen çözüm entegrasyon peçesi altında asimilasyon olarak karşımıza çıkmaktadır.

İslam karşıtları tarafından İslam'ın "ülkedeki yabancı unsur" olarak tanımlanması Almanya'da Müslümanların muhatap olduğu problemin devlet tarafında standart kamu politikaları ve Müslümanlar tarafında yasal sınırlar içerisinde hareket etme yöntemi ile çözülemeyeceğine işaret etmektedir. Bu nedenle Alman devletinin bürokratik standartlarını esnetmesi Müslüman

¹⁴² Bkz."Germany court ends ban on Islamic headscarves for teachers", BBC, 13 Mart 2015.

¹⁴³ Religion Monitor: Understanding Common Ground– Special Study of Islam, 2015.

¹⁴⁴ McCathie, "Merkel sees Islam as in line with German constitution", 18.04.2016

¹⁴⁵ BBC Türkçe, 2010, "Merkel'den 'çok kültürlülük başarısız oldu' itirafı",
http://www.bbc.com/turkce/haberler/2010/10/101017_merkel.shtml

toplumsallığın gereklerini anlaması gerekmektedir. Diğer taraftan Müslümanların da ötekilerle değil, komşularıyla yaşadıklarını içselleştirmeleri gerekmektedir.

Almanya'da İslam Yasası

Almanya'da İslam diniyle ilgili özel bir yasa hazırlanması gündeme gelmiştir. İktidardaki koalisyonun ortaklarından Hristiyan Sosyal Birlik'in Genel Sekreteri Andreas Scheuer, Die Welt gazetesine verdiği demeçte, "Bizim ülkemizdeki insanların buraya entegre olmasını engelleyen siyasi İslam'ı daha güçlü ve eleştirel bir şekilde tartışmaya açmalıyız", "Camilerin veya İslami çocuk yuvalarının Türkiye veya Suudi Arabistan gibi ülkeler tarafından finanse edilmesinin sona erdirilmesi gerekiyor" şeklinde ifadeler kullanmış, Almanya'da görev yapan bütün imamların Almanya'da eğitilmesi ve Almanya'nın temel değerlerini paylaşması gerektiğini vurgulamıştır. Scheuer'e, Hristiyan Demokrat Birlik Partili Wolfgang Bosbach da destek vermiştir. Bosbach, talebin yerinde olduğunu, imamların Almanya'da eğitim alması gerektiğini belirtmiş, imamların Almanya'da eğitim almalarının toplumu daha iyi tanımasını açısından da olumlu olacağını dile getirmiştir. Cami ya da cami derneklerinin Türkiye ya da Suudi Arabistan tarafından finanse edilmesinin bu ülkelerin dışarıdan siyasi etkiye sahip olmasını beraberinde getireceğini söylemiş, bunun entegrasyonu desteklemediği gibi Almanya'nın da çıkarına olmadığını belirtmiştir.¹⁴⁶ Ancak bu tür talepler Almanya'daki sinagog ya da Rus-Ortodoks kiliseler için istenmemektedir. Kilise ve sinagoglarda yapılan ibadet ve ritüeller Latince ve İbranice olarak yapılmakta, vaazların da bu dillerde verilmesinde herhangi bir sakınca görülmemektedir. Müslüman toplum tarafından iç işleyişe müdahale olarak okunan bu tür olaylar ise güven zedelenmesine neden olmaktadır.

Almanya'da çok sayıda camiyi bünyesinde barındıran Diyanet İşleri Türk İslam Birliği'ne (DİTİB) yönelik tartışmalar da bu bağlamda değerlendirilebilir. Almanya'da DİTİB'e yönelik başlayan "Türkiye'nin güdümünde" olduğu tartışması, Aşağı Saksonya Eyaleti ile DİTİB arasında imzalanması beklenen İslam Sözleşmesi'nin ertelenmesine neden olmuştur. Eyaletteki Almanya Sosyal Demokrat-Yeşiller hükümeti, DİTİB'in güdümlü hareket ettiği iddialarının açıklığa kavuşana kadar anlaşmanın imzalanmasının durdurulduğunu duyurmuştur.

İslam Sözleşmesi ile Aşağı Saksonya Eyaleti ve DİTİB arasında, Hamburg ve Bremen eyaletlerinde olduğu gibi okullarda İslam din dersi, hastaneler ve cezaevlerinde din adamı

¹⁴⁶ "Almanya'da İslam yasası tartışması"- <http://www.dw.com/tr/almanyada-islam-yasas%C4%B1-tart%C4%B1%C5%9Fmas%C4%B1/a-19184943>, Erişim Tarihi: 13.04.2016.

tarafından hizmet verilmesi, cami yapımı ve cenaze işleri gibi konuların yasal bir zemine oturtulması hedeflenmekteydi.¹⁴⁷

AİLE BÜTÜNLÜĞÜNÜN KORUNMASI ÖZGÜRLÜĞÜNE DAİR HAK İHLALLERİ VE SORUNLARI

Almanya'nın da dâhil olduğu Avrupa Konseyi'ne üye devletlerce ve 4 Kasım 1950 tarihinde Roma'da kabul edilerek yükümlülük altına girilen İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerinin Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi'nin 8. maddesi ailenin dokunulmazlığı hakkında şöyle demektedir:

Madde 8: Özel ve Aile Yaşamına Saygı Hakkı

*Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.*¹⁴⁸

Aynı sözleşmenin 14. maddesi de ayrımcılık yasağı ile ilgilidir ki diğerleri yanında yukarıda değinilen maddedeki insan hakkını da her tür dışlamadan korumaktadır:

Madde 14: Ayrımcılık Yasağı

*Bu sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi ya da başka görüşler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensup olmak, servet, doğuş veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayırım gözetilmeksizin sağlanır.*¹⁴⁹

Alman Anayasası'nda da aile ile ilgili konumuzu ilgilendiren düzenlemeleri şu şekildedir:

Madde 6: Evlilik, aile ve evlilik dışı çocuklar

1. Evlilik ve aile, devlet düzeninin özel koruması altındadır.
2. Çocukların bakım ve eğitimi, ana ve babanın doğal hakkı ve en önde gelen yükümlülüğüdür. Devlet toplumu, onların bu görevi yerine getirmelerini gözetir.
3. Velilerin iradesine aykırı olarak çocukları ailelerinden ayırmak, ancak bir yasaya dayanarak ve velilerin yükümlülüklerini yerine getirmemeleri veya başka nedenlerle çocukların bakımsız kalmaları durumunda olanaklıdır.

Yine ayrımcılık yasağını düzenleyen madde anayasada şu şekilde kendine yer bulmaktadır:

Madde 3: Yasa önünde eşitlik; ayırım yasağı

¹⁴⁷ “Almanya’da İslam sözleşmesi ertelendi”- http://www.dha.com.tr/almanyada-islam-sozlesmesi-ertelendi_1304025.html, Erişim Tarihi: 13.08.2016

¹⁴⁸ www.multeci.org.tr/DosyaIndir.aspx?t=dokuman&Id=56 Erişim Tarihi: 1 Aralık 2016.

¹⁴⁹ www.multeci.org.tr/DosyaIndir.aspx?t=dokuman&Id=56 Erişim Tarihi: 1 Aralık 2016.

1. Bütün insanlar yasa önünde eşittirler.
2. Erkek ve kadınlar eşit haklara sahiptirler. Devlet, kadın ve erkeklerin eşitliğinin gerçekten sağlanmasını özendirir ve varılan dezavantajların giderilmesi için çaba gösterir.
3. Cinsiyeti, soyu, ırkı, dili, yurdu ve kökeni, inancı, dini veya siyasi görüşleri dolayısıyla hiç kimse mağdur edilemez ve hiç kimseye imtiyaz tanınmaz. Hiç kimse özür ve sakatlığından dolayı mağdur edilemez.

Yukarıda sarı bir şekilde ortaya konulduğu gibi ulusal ve uluslararası yasalar aile haklarında son derece bağlayıcı tutum takılmaktadır. Bununla birlikte Almanya’da yasal düzenlemenin özellikle mültecilere yönelik olarak giderek aileler aleyhine sıkılaştırıldığını görmekteyiz. Mart 2016 tarihinde çıkarılan II İltica Paketi’nin yürürlüğe sokulmasıyla birlikte iltica başvuruları olumsuz sonuçlanan sığınmacıların sınırdışı edilmeleri kolaylaştırılmıştır. Bu durumda olan kişilerin işlemleri ancak çok ağır hastalıklarda işleme konulmamaktadır. Söz konusu durumun olumsuz somut yansımalarından biri de Kamberovik ailesinde görüldü. Makedonyalı bayan Azbije Kamberovik intihara teşebbüs etmesine, kalp ve kronik depresyon hastası olmasına rağmen vatansız eşi ve sekiz çocuğundan kopararak gece yarısı Saksonya Eyaleti yetkilileri tarafından sınır dışı edilmiştir. Sekiz yıl süren iltica sürecinin sonucunda Kamberovik ailesini parçalayan bu durum tekil örnek olarak kalmamıştır.¹⁵⁰

Saksonya Eyaletine bağlı Grimma kentinde yaşayan Polonyalı bir anne ile 16 yaşındaki bir çocuğu iltica başvurusunun olumsuz sonuçlanmasının ardından sınırdışı edilmesinde de aile bütünlüğünün bozulduğu görüldü. Söz konusu olayda sınırdışı işlemi esnasında evde bulunmayan ve kayıplara karışan 13 yaşındaki bir diğer aile ferdinin yetkililer tarafından bilerek göz ardı edildiği anlaşıldı. Bunun dışında annenin psikolojik tedavi görmesi ve doktorunun sınır dışı edilmemesini rapor etmesine rağmen yetkililerin tutumu açık bir hak ihlali olarak değerlendirilmektedir*.

Öte yandan Almanya’da yukarıda ifade edilen ve ailenin bütünlüğünün yanısıra BM Çocuk Hakları Konvansiyonu’nun da açık ihlali anlamına gelen davranışların bir süredir Almanya’da oluşturulmaya çalışılan mülteci karşıtlığı atmosferiyle de yakından bağlantılı olduğu düşünülmektedir.

¹⁵⁰“Familientrennung bei Nacht“, 17 Haziran 2016, www.migazin.de Erişim Tarihi: 5 Temmuz 2016.

* Kranke Mutter abgeschoben, 13-Jähriger bleibt alleine zurück,

<http://www.migazin.de/2016/06/24/vollkommener-abschieberausch-krank-mutter-jaehriger/>, Erişim Tarihi: 5 Temmuz 2016.

Aile Bütünlüğünü Koruma Hakkı ve Genç Yaşta Evlilik Sorunları

Almanya’da aile hayatının bütünlüğü noktasında sıkıntılı hususlardan biri de evlilikleri uluslararası anlaşmalar çerçevesinde güvence altında olması gereken genç yaşta evliliklerin siyasi malzeme konusu olmasıdır. Özellikle Suriyeli mültecilerin Almanya’ya yoğun bir şekilde gelmelerini takiben gündeme gelen genç yaşta evlilik yapan kişiler üzerindeki tartışmalar hükümeti bu evliliklerin yasadışı ilan edilmesi için çaba harcamaya yöneltmiş görünüyor. Uluslararası düzenlemelerde başka ülkelerde yapılan evliliklerin geldikleri ülkelere de tanınması bir teamül iken Almanya’nın aksi yönde bir tutum geliştirmesi sonuçları itibariyle bu ülkede aile haklarının kısıtlanmasına yol açacak olumsuz bir gelişmedir. Resmi istatistiklerde 1.475 yabancı gencin ‘evli’ olarak görüldüğü, bunlardan 481’inin 16 yaşın ve 361’inin 14 yaşın altında olduğu belirtilen kişilerin çoğunluğunun Suriye, Irak ve Afganistan’dan geldiği anlaşılmaktadır.¹⁵¹

2015 yılı Ağustos ayında Hristiyan Demokrat Parti (CDU)’li Frank Kupfer, sınırdışı uygulamalarında ailelerin parçalanmasının mümkün olabileceğini bildirmektedir.*

Alman yasalarında çiftlerin evlilik yapabilmesi için 18 yaşında olmaları gerekmekte birlikte bazı istisnâsi durumlarda 16 yaşında da evlenmek mümkün olabilmektedir. Hükümet ortakları arasında tartışma konusu yapılan CDU tarafından gündeme getirilen 18 yaş altı evliliklerin toptan yasaklanması teklifinin yasalâşması halinde Alman yasalarında da bir düzenleme yapılması gerekecektir. Almanya İnsan Hakları Enstitüsü (*Deutsches Institut für Menschenrechte*) gibi insan hakları kuruluşlarınca da olumsuz sosyal sonuçları olacağı nedeniyle eleştiri konusu yapılan söz konusu toptancı yaklaşımın benimsenmesi halinde evlilikleri yasa dışı ilan edilecek kişilerin çocukları da otomatik olarak evlilik dışı sayılacak, kadınların her tür miras ve nafaka hakları da iptal olabilecektir.

Konunun nerelere kadar varabileceğini Almanya’da yaşanan bir örnekte gözlemlemek mümkündür; Bamberg Eyalet Yüksek Mahkemesi’ne intikal eden bir davada Gençlik Dairesiyle (*Jugendamt*) aile hayatını engellediğini iddia eden Suriyeli bir çift karşı karşıya geldi. Gençlik Dairesi yetkilileri tarafından haftada üç saatliğine ve ancak yanlarında üçüncü bir kişinin de bulunması şartıyla bir araya gelmeleri koşuluyla ayrı yaşamak zorunda bırakılan biri on beş diğeri yirmi bir yaşında olan evli çiftleri mahkeme haklı bularak evli sayılmalarının önünde herhangi bir engel bulmadı. Bununla birlikte Gençlik Dairesi yetkilileri davayı bir üst

*“Vollkommener Abschieberausch“, 24 Haziran 2016, www.migazin.de Erişim Tarihi: 5 Temmuz 2016.

¹⁵¹ „SPD und Union streiten um Verbot von Minderjährigen-Ehen“ 4 Kasım 2016, www.migazin.de Erişim Tarihi: 29 Kasım 2016.

mahkemeye taşıma kararı alarak aynı zamanda kuzen de olan genç çiftlerden bayan olanının cinsel açıdan "zarar görmesini" ve hamile kalmasını engellemeye çalıştıkları yolunda açıklamalar yaptılar.¹⁵²

Aile Bütünlüğünü Koruma Hakkı ve Aile Birleşimleri Sorunu

Almanya'da mülteci statüleri tanınan Suriyelilerin aile bireylerini bu ülkeye getirmeleri amacıyla yaptıkları başvuruların yurt dışındaki temsilciliklerdeki personel yetersizliği nedeniyle makul zaman içinde sonuçlanmaması aile birleşimini zorlaştıran bir unsurdur.¹⁵³ Yasalara göre en erken ülkeye giriş yapılan tarihten üç ay sonra aile birleşimi başvurusu yapılabilmesinin mümkün olduğu Almanya'da söz konusu kişilerin dilekçelerine cevap verilebilmesinin bir yılı aşkın bir zamanı gerektiriyor olması, aile haklarının anayasada öngörüldüğü gibi uygulamada karşılık bulamadığını göstermektedir. Bu konu ile yakından bağlantılı bir başka nokta da Mart 2016 itibarıyla hükümetin 'İltica Paketi II' adıyla yürürlüğe koyduğu yasal düzenlemelerle mültecilerin aile birleşiminin önüne yeni engellerin getirilmesidir. Söz konusu gelişmelerle Ocak-Eylül arasında geçici koruma statüsü kapsamında kendilerine olumlu cevap verilen 90 bin kadar mültecinin¹⁵⁴ aile birleşimi başvurusu yapabilmesi için iltica başvurusu tarihinden itibaren iki yıl beklemesi zorunlu kılınmıştır. Bu nedenle Almanya'da aile bütünlüğünü koruma hakkı kısıtlanmaya devam edilmektedir.

Aile Bütünlüğünü Koruma Hakkı ve Aile Birleşiminde Ayrımcılık

Aile birleşimi noktasında mülteciler dışındaki yabancılar için de Alman yasalarında sorunlu alanlar bulunmaktadır. 2007 yılından beridir yürürlükte olan uygulamaya göre Türkiye'den evlenen bir Türk ya da Alman vatandaşı Almanya'da süresiz oturum iznine sahip olsa bile eşini getirebilmesi için bazı engellerle karşılaşmaktadır. Söz konusu engellerin en belirgin olanı Almanya'ya gidecek olan eşin vize başvurusundan önce Almanca dil sınavını başarma zorunluluğudur. Bu konudaki ayrımcılık eşini getirecek olan kişinin İspanya, ABD, İsrail, İtalya veya Yunanistan gibi ülke vatandaşlarından biri olması durumunda söz konusu kısıtın ortadan kaldırılmasında görülmektedir. Böyle bir durumda eş vizesiz de Almanya'ya gelebilmektedir.

Ayrımcılığın çok daha belirgin olduğu durum ise Almanya'ya eşini getirmeyi isteyen kişinin İspanyol, İtalyan ya da Amerikalı olması durumunda eş için öngörülen sınav zorunluluğunun

¹⁵² „Ehen mit Minderjähriigen: Andere Länder, andere Sitten“, 7 Temmuz 2016, www.Heise.de Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2016.

¹⁵³ „Geduldiges Warten auf den Familiennachzug“, 19 Ağustos 2016, www.migazin.de Erişim Tarihi: 8 Eylül 2016.

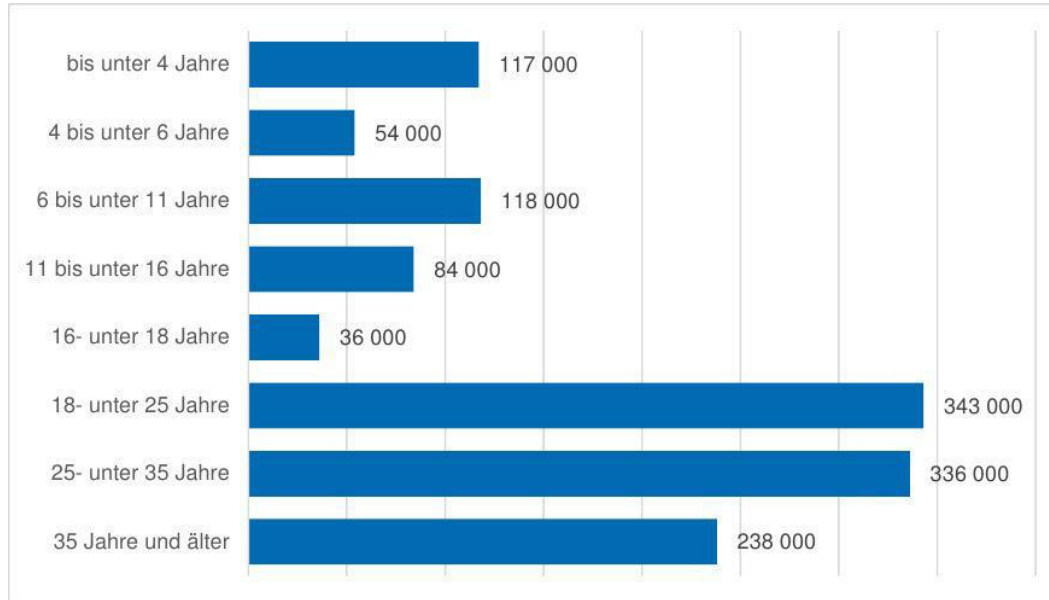
¹⁵⁴ „Aktuelle Zahlen zu Asyl (09/2016)“, 10 Ekim 2016, www.bamf.de Erişim Tarihi: 12 Ekim 2016.

da ortadan kaldırılmasıdır. Katılımcılarının 1/3'ünün (2015 yılında 39 bin kişiden 12 bin kişi¹⁵⁵) başarısız olduğu bu sınavda başarı kazanması durumunda vize zorunluluğunun yanısıra çiftin maaşlerini temin edebileceklerini ispatlamaları da gerekmektedir. Bu konudaki ayrımcılık ise söz konusu ispat belgesinin Türkiye ya da ABD vatandaşlarından istenirken Almanya ya da diğer AB ülke vatandaşlarından istenmemesinde ortaya çıkmaktadır.

Almanya'da oturma iznine sahip bir Türk vatandaşının, eşinin Almanya'ya gidebilmesi için dil sınavını geçmesi, vize alması ve maaş teminini garanti etmesi gerekmektedir.*

EĞİTİM ÖZGÜRLÜĞÜNE DAİR HAK İHLALLERİ VE SORUNLARI

Almanya'da eğitim özgürlüğü konusu eğitimin sosyal sınıflar arası bir üstünlük yaratmaması açısından olumludur. Devlet okullarındaki eğitimin seviyesinin güçlü olduğu Almanya'da yükseköğretimin genel olarak parasız olması sosyal sınıflar arasındaki farklılığı gidermeye yöneliktir. Fakat sözkonusu olan göçmen çocukları olduğunda eğitim özgürlüğü konusu sorunlu bir alana dönüşmektedir. Bu bağlamda Almanya'daki göçmenlerin eğitim hakkı meselesine giriş yapmadan önce Alman Federal İstatistik Kurumunun 2016 Ağustos'unda yayınlamış olduğu göçmen nüfusuyla ilgili resmi sayılara dair aşağıdaki grafiği göz önünde tutmak gerekmektedir.

Kaynak: BAMF, 2016a, Statistisches Bundesamt.¹⁵⁶

¹⁵⁵ <http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/18/096/1809651.pdf>

*"Wenn der Ehemann Deutscher, Amerikaner, EU-Bürger oder Türke wäre...", 7 Ekim 2016. www.migazin.de Erişim Tarihi: 29 Kasım 2016.

¹⁵⁶Bildungsmonitor 2016 içinde "Göçmenlerin Eğitim Entegrasyonuna Bir Bakış", Christina Anger, Anja Katrin Orth, Axel Plünnecke (haz. dan.). 236 sayfalık rapor içerisinde sayfa 87.

Görüldüğü üzere grafikte dikkat çeken belirgin veriler, toplam göçmen nüfusun neredeyse % 80'i, 4 yaş ve altı; 6 ila 11 yaş arası; 18 ila 25 yaş arası ve 25 ila 35 yaş arasındaki kişilerden oluşmaktadır. Bunlardan 25 ila 35 yaş arasındaki göçmenleri hariç tutacak olursak kalanların neredeyse tamamının eğitim yaş ve dönemindeki kişilerden meydana geldiği görülecektir.

Diğer taraftan *Göçmen Entegrasyon Politikası Endeksi 'ne - Migrant Integration Policy Index (MIPEX)* göre Alman göçmen politikalarını değerlendirmek gerekmektedir. Thomas Huddleston tarafından en son yayınlanan Haziran 2016 tarihli raporunda Almanya'nın MIPEX puanı 63 olarak görünmektedir ve sıralamadaki yeri de 10'dur.¹⁵⁷ 20 ile 40 arasında yer alan puan bareminin "çok az elverişli" olarak değerlendirilmesi, göçmenlerin her türden hakkını doğrudan ilgilendirmektedir. Fakat Almanya'nın 60 ile 79 arasındaki puanı, göçmenler için doğrudan "çok az olumsuz" anlamına gelmekte olup, bu ülkenin her türden göçmen hak ve özgürlüklerini tanıdığı ve dahası onlara kolaylaştırıcı mahiyette her türden yanıt verdiği şeklinde yorumlanmaktadır. Yani kısaca şöyle diyebiliriz: "Almanya, dünya istatistik verilerine göre göçmenler için elverişli ve onlar tarafından tercih edilebilir bir ülkedir." Bu tespitin yapılması verilerin, pratik yaşantı ve politikalarda ne derece uygulanmış olduğunu daha yakından gösterecektir. Göçmenlere yönelik eğitim politikasına, aynı endeks sıralamasında Almanya için verilen puan 47 olup ona 38 ülke içerisinde 16. sırayı sağlamaktadır. Bu bilgiler ışığında Almanya'nın gerçekten de göçmenler için özellikle onların eğitim hak ve özgürlüklerine ve karşılaştıkları sorunların giderilmesi bağlamındaki politikalar daha yakından incelenebilir.

2016 yılında, göçmenlerin eğitim hak ve özgürlüklerinin yeniden düşünülmesini sağlayan ve onu yeniden tartışmaya açan en domine edici konunun, *Berlin-Wedding* bölgesindeki okulda alınan kararlar gündeme taşındığını söyleyebiliriz. *Herbert-Hoover-Schule*'de 2006 yılında alınan karar uyarınca derslerin arasındaki teneffüs dilimlerinde sadece Almanca konuşulması gerekiyordu. Okulun en önemli özelliği mevcut öğrencilerin % 90'dan fazlasının göçmen kökenli olmasıdır.¹⁵⁸ Yani neredeyse tamamı göçmen öğrencilerden oluşan bir okulun teneffüs aralarında Almanca konuşma zorunluluğu getirmesi göçmenlerin eğitim hak ve özgürlükleri açısından oldukça düşündürücü ve haklı olarak söylendiği gibi bir tür asimilasyon politikası olarak görünmektedir. İşte 2016 senesinde partiler arasında yapılacak koalisyon görüşmelerinde Berlin Türkiye Toplumunun (TBB) ve Yeşiller Partisi'nin bir kısmının sözünü

¹⁵⁷http://www.mipex.eu/sites/default/files/downloads/files/regional_overview_western_balkans.pdf

¹⁵⁸<http://www.spiegel.de/lebenundlernen/schule/schulhof-diktat-schueler-begrueessen-deutsch-pflicht-a-396842.html>.

ettiğimiz düzenlemenin ibrası noktasındaki talepleriyle yeniden hararetlenen tartışma, Almanya Entegrasyondan Sorumlu Devlet Bakanı Aydan Özoğuz'un (SPD) malum yasağı övmesi ve Türk Birliğinin talebine karşı çıkmasıyla sonuçlandı.¹⁵⁹Der Spiegel dergisinin Özoğuz ile yapmış olduğu röportajda Özoğuz'un bu yasağın, ortak alınan bir karar olduğu vurgusu ortaya çıkmaktadır.

Diğer taraftan 12.12.2016 tarihli bir konuşmasında Alman Yeşiller Partisinin Federal Milletvekili Özcan Mutlu, bu tarz engellemeler yerine kültürlerarası etkileşim ve eğitimin disiplinler arası sahalara taşınması için düzenlemeler yapılması gerektiğini söylemektedir.¹⁶⁰ Zira anadilde eğitimin verildiği ders saatlerinin artırılması ve bu görevle muvazzaf pedagogların sayılarının çoğaltılması ile ancak eğitim politikaları başarılı olabilir. Aksi halde ulusçuluk temelli bir devlet geleneğini eğitim sahasında da sürdürülmüş olacaktır.

Hâlbuki Türkiye iç politikaları söz konusu olduğunda, anadilde eğitim hakkına en fazla destek veren Avrupa ülkelerinin, kendi ülkelerindeki sözü geçen Realschule'de anadilleri Türkçe, Arapça, Lehçe ve Sırpça olan öğrencileri anadil dışında bir eğitime zorunlu tutması yetmiyormuş gibi teneffüslerde bile bunu bir tür "başkasını gözetleme hakkını kendinde gören erkle" uygulamaya kalkması bariz bir aşağılayıcı uygulama biçimi olarak göze çarpmaktadır. Çünkü bu uygulama, Almanya'nın yine benzer politikalarında kendisini haklı çıkarmak için sunmuş olduğu "perfekt integriert" yani "kusursuz bütünleşmişlik" prensibi ile de savunulacak gibi değildir. Zira artık burada söz konusu olan öğrencilerin ders saatleri içerisindeki zamanları değil; bilakis ders aralarındaki tamamen tasarrufu kendi özgür iradelerine dayalı kısa bir safha sözkonusudur. Bu yasak, bir devletin eğitim ve entegrasyon politikası ile açıklanabilir olmadığı gibi insanın temel hak ve özgürlüklerinin rasyonel sınırlar çerçevesi içerisinde korunmasını da engellemektedir. 16.10.2016 tarihli Die Welt'in yapmış olduğu röportajda TBB yönetim kurulu üyesi Safer Çınar'ın şu sözleri dikkat çekmektedir; "Ders aralarındaki teneffüslerde öğrenciler Almanca dışında İngilizce veya Fransızca konuştuklarında herkes heyecandan gözleri yaşarmış bir halde Oh, ne kadar da zeki bir çocuk! şeklinde övgüyle karşılıyor. Fakat Türkçe, Çince, Arapça vesaire diğer diller söz konusu olduğunda bu övgü, yerini bir tür yergiye bırakıyor."¹⁶¹ Görüldüğü gibi okulun yapmış olduğu bu uygulama, özünde bazı kültür ve dillere karşı

¹⁵⁹<http://www.spiegel.de/politik/deutschland/deutschpflicht-auf-schulhoefen-aydan-oezoguz-kritisiert-tbb-a-1117501.html>.

¹⁶⁰<http://www.tagesspiegel.de/berlin/tuerkischer-konsulatsunterricht-in-berlin-kinder-muessen-vor-propaganda-geschuetzt-werden/14963492.html>.

¹⁶¹<https://www.welt.de/vermischtes/article158793194/Schulen-fehlt-Respekt-gegenueber-auslaendischen-Kindern.html>.

aşağılayıcı bir tutuma işaret etmektedir. Oysa ayrımcılık özellikle aşağılayıcı ve kültürel farklar arasında üstünlük iddialarından beslenmektedir.

Diğer taraftan Hamburg eyaleti, göçmen çocuklar için yapılan geçici bakım çözümlerini yetersiz bulmakta, onların tam zamanlı eğitim, okul ve bakım masraflarının karşılanabilmesi için başlı başına bir bütçe ayrılması gerektiği konusunda hassas davranmaktadır. Gerçekten de göçmenlere yönelik eğitim politikalarının başarılı sayılabilmesi için uygulamanın iki veçheden ele alınması gerekmektedir: Bunlardan ilki, eğitime muhatap bireylere sunulması gereken maddi güç ve fonlarla sağlanabilecek destektir. İkincisi ise söz konusu bireylerin bu hakkını sağlayabilecek insan gücüdür.

Bu bağlamda verilecek iyi bir örnek şudur: Gençlik Spor ve Eğitim Bakanı Günter Baaske (SPD)'nin çağrısı uyarınca Potsdam Üniversitesi, eğitim ve öğretim sahasında göçmen öğretmenlerden istifade edebilecekleri 20 adet münhal kadro ilanı vermiştir. Bu ilana kısa zamanda 700 başvuru yapılmış olması, bu kadroya ne kadar çok ihtiyaç duyulduğunun göstergesidir.¹⁶² Aynı zamanda bu durum, Almanya'da, ilan edilen kadro için gerekli şartları taşıyan pek çok göçmen öğretmenin yaşamakta olduğunun açık bir belirtisidir.

Bu konu yine başka bir araştırma sonucuna göre daha belirgin olarak ifade edilebilir. *Institut für Arbeitsmarkt- und Berufsforschung (IAB)*– İş ve İşçi Bulma ve Meslek Araştırma Enstitüsü tarafından Berlin'de 2.300 kişi üzerinden yapılan anket sonuçlarına göre Almanya'daki göçmenlerin “büyük kısmı iyi yetişmiş, çalışma azimli, demokrasi ve kadın haklarından yana”¹⁶³ olarak belirtilmiştir. Yani bu veri, Almanya'ya sığınan göçmenlerin, Almanya'nın göçmen politikalarına en yüksek oranda cevap verebilecek nitelikte olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla şu saatten sonra Almanya'nın şart koştuğu niteliklerin ve gerekliliklerin, göçmenler tarafından sağlanamamasından söz edilmesi artık neredeyse güçtür. Ya da SPD parlamento parti temsilcilerinin de teslim ettiği gibi¹⁶⁴ eğer okullarda göçmen kökenli öğretmenlere daha fazla yer ve mevki açılacak olursa toplum içerisindeki entegrasyon iki yönlü olarak daha verimli olabilecek ve tabakalaşmanın önüne geçilecektir.

Eğitim Hakkı Bağlamında Ayrımcılık

Bu meyanda belirtilebilecek bir başka sorun da, doğrudan bireyin temel hak ve özgürlüklerinin ihlali anlamına gelmekte olan göçmen çocuklarına uygulanan ayrımcılıkla ilgilidir. Söz konusu

¹⁶²<http://www.taz.de/!5354106>.

¹⁶³<https://www.taz.de/Archiv-Suche/!5354168&s=F1%C3%BCchtlinge&SuchRahmen=Print>.

¹⁶⁴<http://www.sueddeutsche.de/news/politik/fluechtlinge-spd-will-mehr-lehrer-mit-migrationshintergrund-dpa.urn-newsml-dpa-com-20090101-161022-99-898894>.

olan durum, 2016 senesinin son günlerinde Hamburg Üniversitesi'nden Profesör Marianne Pieper önderliğinde yapılan bir araştırmanın sonuçlarına dayanmaktadır. Bu araştırma, 12 bin üzerinde göçmen kökenli insanın yaşadığı *Harburg*'un merkezinde yapılmıştır. Buradaki 18 yaşının altındaki gençlerin % 73,7'si göçmen kökenlidir. Bulgulardan bir tanesi, göçmen kökenli öğrencilere onur kırıcı davranışların giderek artması üzerinedir. Araştırmada yer verilen bir öğrenci velisinin sözleri bu bağlamda meseleyi oldukça iyi anlatıyor. Çocuklarının sürekli olarak motivasyon kırılmasına uğratıldığını belirten anne, okulda sürekli olarak onlara “Eğitimi bırak, kendine meslek kursu bul!”¹⁶⁵ telkinlerinin yapıldığından şikayetçi olmaktadır.

Almanya'nın bu tavrı bir gizli ayrımcılık örneğidir. Eğitim, her bireyin olmazsa olmaz hakkıdır ve bunun yerine getirilmesi devletin görevidir. Ancak lise eğitimi yerine, göçmen öğrencilerin meslek kurslarına yönlendirilmek istenmesi onların doğrudan iş gücü olarak görülmesi anlamına gelmekte ve örtük olarak ikinci sınıf insan kategorisine yerleştirmektedir. Bu bağlamda *European Commission against Racism and Intolerance (ECRI) - Avrupa Birliği Irkçılık ve Hoşgörüsüzlük Komisyonunun* 2014 senesinde yayınlanmış olan raporundaki Almanya ile ilgili tespiti hatırlanmalıdır. Komisyon bu raporda Almanya'daki “okul öncesi tesislerdeki göçmen kökenli öğrencilerin okullara kayıt olma oranını az bulmuş; onlara gerekli mali desteğin sağlanmadığını belirtmiştir.” Daha da önemlisi komisyon, “göçmen kökenli öğrencilerin Gymnasium'a oldukça az kaydedildiğini” bildirmiş ve Almanya'daki göçmen çocukların diğer çocuklara oranla Gymnasium'a öğretmenleri tarafından üçte bir oranında daha az tavsiye edildiğini saptamıştır.¹⁶⁶

Sözünü ettiğimiz bu “elit okullara” göçmen öğrencilerin daha az kayıt yaptırmış olmasına, sadece Aşağı Saksonya eyaletinde Gymnasium ve Yüksekokul için beşadet pilot proje uygulamasına geçilmek suretiyle çözüm aranmıştır. Bu uygulamaya göre, hazırlık ve dil kursları yardımıyla göçmenlerin yüksekokula mı yoksa meslek eğitimine mi devam edip etmeyeceğine yönelik bir rehberlik hizmeti sunulmuştur.¹⁶⁷ Bu tür rehberlik hizmetleri tüm eyaletlerde yaygınlaştırılması gereken bir uygulama olmalıdır.

Tüm bu verilerden hareketle, Almanya'daki göçmen öğrencilerin eğitim taleplerinin tam olarak yerine getirilemediği de başka bir gerçek olarak gün yüzüne çıkmaktadır. Bu noktada Hamburg yerel yönetiminde karşılaşılan durum ele alınabilir. Göçmenler için planlanmış olan geçici

¹⁶⁵<http://www.abendblatt.de/hamburg/harburg/article208994985/Neue-Studie-Diskriminierung-passiert-jeden-Tag.html>.

¹⁶⁶Ecri-Bericht Über Deutschland, s. 10. <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Germany/DEU-CbC-V-2014-002-DEU.pdf>.

¹⁶⁷Bildungsmonitor 2016 içinde “Göçmenlerin Eğitim Entegrasyonuna Bir Bakış”, s. 124.

ikamet yerlerinde eğitimden sorumlu öğretmen Hans Dall, anne babalar için düzenledikleri Almanca eğitim kurslarına, anne babalardan çok çocukların geldiğine dikkat çekmektedir. Kurs ve eğitime ayrılmış yerlerin çok sınırlı olduğunu söyleyen Dall, çözüm olarak eğitimlerine daha önce başlamış eski öğrencilerin mezun edilerek henüz eğitim ve kursların kendilerine ulaşamamış olduğu diğer çocuklara ağırlık verilmesi gerektiğini sunmaktadır.¹⁶⁸ Böyle bir çözüm önerisi ilk bakışta makul gibi görünmektedir ancak palyatif bir çözüm olmaktan öteye ne yazık ki gidememektedir. Çünkü en temel sorun görmezden gelinerek geçiştiriliyor. Zira yönetimin yapması gereken hamle, göçmen çocuklara sınırlı sayıdaki dersliklerde nöbetleşe ve dönüşümlü bir eğitim vermek yerine, öğrencilerin seviyelerinin tespit edilerek onlara uygun sayıda yeni dersliklerinin tesis edilmesidir. Çünkü sözünü ettiğimiz sorun, ancak böyle itidale dayalı olarak çözülebilir. Bunun dışındaki mevcut çözüm, bireyin eğitim hakkı ve imkânının gaspı anlamına gelecektir. Şöyle ki, tespit edilen eldeki mevcut bir soruna dair üretilen çözüm, maddi yatırımla giderilebilecekken; hedeflenen tasarruf, çocukların eğitim hakkının zamana yayılmasıyla onların gelişim süreçlerinin uzamasına tahmil edilmektedir.

Alman eğitim sistemi, daha önce sözünü etmiş olduğumuz Eğitim Raporu'nun bulgularına göre, 2016 senesinde hala daha önlemler alması gereken sorunlar barındırmaktadır. Önceki sene ile karşılaştırıldığında göçmen öğrencilerin diploma oranında gerileme olduğu görülmektedir. Bununla birlikte okulu bırakan göçmen kökenli öğrencilerin oranı 2014 yılında yüzde 10,9 iken, bu oran geçen yıl yüzde 11,9'a yükselmiştir.¹⁶⁹ Göçmen kökenli çocukların eğitimlerinin üstesinden gelebilmek için eğitim bütçesinin 2017 yılında yıllık 3,5 milyar euro artırılması gerektiğini yine aynı raporda görüntüleyebilmekteyiz.¹⁷⁰ Bu açık sadece maddi olarak kapatılabilecek bir açık da değildir. Aynı zamanda kendi verilerine göre 15.000 yeni öğretmene daha ihtiyaç vardır. Bu eksiklik ve dolaylı olarak eğitimde baş gösteren aksama ve sorunlar, öğretmen açığından kaynaklanmaktadır. Çünkü Ağustos 2016 itibariyle Almanya'da 260.000 yetişmiş öğretmen, öğretmenlik dışında başka mesleklerle iştigal etmektedir.¹⁷¹ Dolayısıyla burada mevcut yetişmiş öğrencilerin eğitim odaklı reformlarla asli mesleklerine dönüş yaptırılabilir.

Sonuç olarak şunları söyleyebiliriz: Almanya'nın yürütmüş olduğu eğitim politikasında göçmenler için hala büyük oranda iyileştirilmesi ve yeniden düzenlenmesi gereken aksaklıklar bulunmaktadır. Bunlar, sadece mali fonlarla söz gelimi para yardımı, daha fazla derslik açılması

¹⁶⁸<http://www.taz.de/Schlechte-Bildungschancen-fuer-Gefluechtete!/5349622>.

¹⁶⁹<http://www.sabah.de/partial/haber/haber?titleforurl=egitim-sisteminde-duraklama-donemi>.

¹⁷⁰Bildungsmonitor 2016 içinde "Göçmenlerin Eğitim Entegrasyonuna Bir Bakış", s. 100.

¹⁷¹Bildungsmonitor 2016 içinde "Göçmenlerin Eğitim Entegrasyonuna Bir Bakış", s. 111.

yoluyla giderilebilecek açıklar değildir. Ayrıca göçmenlerin güvenini kazanmaya ve haklarının tanıyıp muhafaza etmeye yönelik politikalar da geliştirilmelidir. Örneğin çalışma içerisinde ayrıntılarıyla incelediğimiz yüksekokul ve gymnasiumlara giriş için tavsiye mektuplarının düzenlenmesi, ya da rehberlik-danışmanlık türünden uygulamalara hız verilmesi gerekmektedir.

Öğrencilerin okullarda karşılaştıkları “eğitim yerine meslek kurslarına devam etmeleri” ön yargısının önüne geçilmelidir. Çünkü daha elitist eğitim yeteneğine sahip göçmen kökenli öğrenciler için bu tür tavsiyeler açık bir ayrımcılık anlamı taşımaktadır. Bu bağlamda göçmen kökenlilerin, imtiyazlı yurttaşları yakalaması oldukça zor görünmektedir.

Diğer taraftan ilk planda eğitim ve/veya mesleki eğitime devlet tarafından ayrılmış bütçeden mültecilerin daha az yararlandırılması onların meslek bulmalarını zorlaştıracak ve pazar ekonomisinde yer alabilmelerinin önünü kesecektir. Hal böyle olduğunda göçmen kökenli insanların işsizlik oranı daha da artacaktır. Bu sonuç, beraberinde yoksulluk düzeyini yükseltecektir. Bunu müteakiben Almanya, yoksul ve giderek yoksullaşan göçmen kökenli insanlara, durumlarını düzeltebilecek veya asgari ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde fon yardımında bulunmak zorunda kalacaktır.

Almanya'nın 2016 yılında yeni açıklanan resmi verilere göre 6,2 Milyar Euro bütçe fazlası verdiği de göz önünde bulundurulacak olursa,¹⁷² mültecilerin eğitim hak ve özgürlüklerindeki kısıtlama ve yetersizliklerin, “en azından” ekonomik gerekçelerden kaynaklanmadığı açığa çıkmış olacaktır.

Türkçe Konuşma ve Türkçe Dil Dersi Bağlamında Hak İhlalleri

Diğer taraftan Almanya'da yaklaşık 2 milyon 900 bin Türkiye kökenlinin yaşadığı bilinmektedir.¹⁷³ Bununla birlikte Almanya'da okul çocuklarının kendi aralarında Türkçe dilini konuşmalarının engellenmeye çalışılması gibi hak ihlalleri yaygınlaşmaktadır. Söz konusu hak ihlali, Türkçenin dışında başka diller için öğrencilerin teşvik edildiği bilgisi ile birlikte ayrımcılık boyutuna da varmaktadır.¹⁷⁴ Bütün dünyada 80 milyonu aşkın kişinin Türkçe konuştuğu, 150 ila 220 milyon insanın Arapça konuştuğu da dikkate alınırsa Alman eğitim bütçesinde bu dillerin öğrenimine de kaynak ayrılması '*diller hiyerarşisinin*' de önüne geçmeye yarayacaktır.

¹⁷²<http://www.reuters.com/article/germany-budget-idUSB4N18L02A>.

¹⁷³https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Publikationen/Migrationsberichte/migrationsbericht-2014.pdf?__blob=publicationFile.

¹⁷⁴ “Okullarda Türkçe dersi”, 4 Mart 2016, www.dw.com Erişim Tarihi: 9 Mart 2016.

Bu minvalde çokça dile getirilen bir başka ayrımcılık içeren uygulama da farklı ülkelerden gelen öğrencilerin Almanca öğrenimleri sırasında öğretmenleri tarafından tabii tutuldukları çifte standartlı tutumlardır. Romanya ya da Nijerya'dan gelen bir öğrencinin Almanca öğrenirken yaşadığı zorluk eğitimciler tarafından 'öğrenme güçlüğü' çeken (*Lernbehinderung*) öğrenciler kategorisi altında kayıt altına alınırken mesela Fransa'dan ya da İngiltere'den gelen bir başka aynı durumdaki öğrenci için aynı kategorizasyon söz konusu olmamaktadır. Almanya eğitim sisteminde eğitimin kalitesi açısından önemli bir yere sahip olan ve 'Gymnasium' olarak adlandırılan orta dereceli okullara geçişte söz konusu kategorizasyonun belirleyici olduğu da hesaba katılırsa öğrenciler arasındaki ayrımcılığın boyutları daha iyi anlaşılır. İlköğretim kurumlarında bahse konu ayrımcılık ile karşılaşan öğrencilerin 'Hauptschule' olarak adlandırılan ortaokullara gitmelerine müsaade edilmesiyle uzmanlar tarafından 'dil ırkçılığı'¹⁷⁵ olarak adlandırılan bir muameleye tabii tutulmaları aslında yeni bir mesele değildir. Söz konusu ayrımcılık göçmenlerin yoğun olarak Almanya'ya gelmeye başladıkları 60'lı yıllara kadar geriye giden yapısal bir sorun olup halen çözülmeyi beklemektedir. Sorunun üstesinden aradan 50 yılı aşkın bir süre geçmiş olmasına rağmen hala gelinememiş olması anayasal bir hak olarak fırsat eşitliği ilkesinin sağlıklı olarak işletilemediğini göstermektedir.

Anaokulundan başlayarak eğitim hayatının her döneminde hemen hemen bütün alanlarda biyolojik Alman nüfusuna dâhil olmayan kesimler ayrımcılığa tabii tutulmaktadırlar. Okul gezileri organizasyonundan gezilerde konaklanan yerdeki mөнünün seçilmesine, okul kitaplarındaki konuların seçiminden yüzme derslerinin kız-erkek karışık yapılması gerekliliğine kadar daha birçok alanda 'yerli' olmayanlar için söz konusu ayrımcılık ve dışlamaya rastlamak mümkündür. Alman sosyal yaşamının bir parçası olarak eğitim hayatları boyunca 'iyinin', 'doğrunun', 'örnek alınması gerekenin' kendi örf ve adetlerinin, kendi kimliklerinin, kendi inançları ve kültürlerinin dışında bir şey olduğunu 'öğrenmek' pek dile getirilmiyor olsa da açık bir ayrımcılıktır. Alman eğitim sisteminin de otoritesi altında olduğu anayasal fırsat eşitliği ilkesine göre örneğin bir Sudan'lı çocuğun okul kitaplarında kendi inanç ve kültür dünyasına ait kavramlar ve kahramanlar aracılığıyla sosyalleşmesi gereken bir birey olduğu anlayışını yerleştirmek yükümlülüğü Alman devletine aittir.

ÇALIŞMA ÖZGÜRLÜĞÜNE DAİR HAK İHLALLERİ VE SORUNLAR

Deutsche Bank'ın 2015 yılı sonunda gerçekleştirdiği ekonomik öngörüler, iki konunun 2016 yılındaki tartışmaların belkemiğini oluşturacağını işaret etmiştir. Bunlar göçmenlerin iş

¹⁷⁵ "Sprachrassismus", 20 Temmuz 2016, www.migazin.de Erişim Tarihi: 8 Ağustos 2016.

hayatına entegrasyonu sorunu ve Britanya ile AB arasındaki görüşmelerin nasıl seyir izleyeceği; Britanya'nın AB'den çıkmaya karar verip vermeyeceğidir. Rapor, 2016'da gerçekleştirilecek bölgesel seçimlerin, bir yerde, hükümetin bu konulardaki performansına yönelik bir oylama olacağına altını çizmektedir¹⁷⁶. Söz konusu öngörülere 2016 yılının sonlarına doğru yeniden bakıldığında, göçmenlerin ekonomik ve sosyal entegrasyonunun Almanya gündeminin yıl boyunca ilk sırasında olduğu söylenebilir. Britanya'nın AB'den ayrılmaya yönelik oylamaya karar vermesiyle sonuca ilişkin ihtimaller ve nihayetinde AB'den çekilme almasıyla AB içinde ne gibi değişikliklere gidileceği önemli tartışma konuları olmuştur. 13 Mart seçimlerinde göçmen karşıtı sağcı AfD'nin büyük çıkış yapması ise hükümetin Almanya'nın göçmenlere ihtiyacı olduğu söyleminin kabul görebilirliğini sorgulamaya açmıştır.

Bu noktada, 2016 yılında göçmenlerin Almanya'da çalışma yaşamına entegrasyonuna ilişkin bir değerlendirme için şu adımlar izlenecektir: i) Alman ekonomisinin göçmenlere ihtiyacı var mıdır? ii) Göçmenlerin ekonomik entegrasyonu için ne gibi politikalar yürütülmüştür? iii) Entegrasyonun beklenen hızda gerçekleşmemesinin nedenleri nedir? Bu sorular cevaplandıktan sonra sonuç bölümüne geçilecektir.

Alman Ekonomisinin Göçmenlere İhtiyacı ve Çalışma Hayatındaki Hak İhlalleri

Federal İş Ofisi'nin (*Bundesagentur für Arbeit - BA*) 2016 yılı boyunca yayımladığı aylık raporlar incelendiğinde, Alman ekonomisine yönelik genel olarak pozitif değerlendirmelerde bulunulmuştur. Kimi dönemler kimi sektörlerde duraklamalar yaşansa da Alman ekonomisi bu raporlara göre mevcut gücünü kaybetmemektedir¹⁷⁷. Fakat resmi makamlar ya da araştırmalar, bu pozitif seyrin uzun vadede büyük yara alabileceğine yönelik uyarılarda bulunmuşlardır. Bu durumun en büyük sebebi olarak Alman nüfusunun yaşlanması ve gelecekte iş yaşamında talep edilen nüfusa ulaşamayacağı kaygısıdır.

Deutsche Bank, 2015 yılındaki raporunda Almanya'nın nüfusunun yaşlandığı gerçeğini not düşerek iş gücü bulunamadığı takdirde on yıl içinde ekonomik büyümenin 2/3 oranında azalacağını belirtmiştir. Demografik gerçeklerin Almanya'nın Avrupa içindeki ekonomik gücüne zarar vereceği uyarısında bulunulmuş; öneri olarak ise Almanya'ya daha çok göçmen alınması sunulmuştur¹⁷⁸. Yine 2015 yılında gerçekleştirilen bir değerlendirme göstermektedir ki 2050 yılında Almanya'da çalışma yaşamına katılabilecek insan sayısı 16 milyona inecektir.

¹⁷⁶“Focus Germany”, Deutsche Bank Research, 16 Aralık 2015.

¹⁷⁷“Monatsbericht”, <https://statistik.arbeitsagentur.de/Navigation/Statistik/Arbeitsmarktberichte/Monatsbericht-Arbeits-Ausbildungsmarkt-Deutschland/Monatsbericht-Arbeits-Ausbildungsmarkt-Deutschland-Nav.html>.

¹⁷⁸ “Focus Germany”, Deutsche Bank Research, 16 Aralık 2015, s. 6.

Bu da şu anki çalışan insan sayısının %36 azalması ve ekonominin önce duraklaması sonra küçülmesi anlamına gelmektedir. Almanya'nın yaşlanmakta olan nüfusu akılda tutulduğunda, ekonominin eski gücünü koruyabilmesi için göçmenlere ve göçmenlerin ekonomik hayata entegrasyonuna önemli derecede ihtiyaç vardır¹⁷⁹.

Federal İş Ofisi'nin değerlendirmesinde nüfusun tek başına yeterli olmadığı, gerekli iş alanlarına ilişkin teknolojik ve mesleki bilgisi olmayanlardan oluşan bir nüfusun bu açığı kapatmaya gücünün yetmeyeceği belirtilmektedir.*

Verilerin ve raporların sonucunda ortaya çıkan nicel tablo ve bu tabloya eşlik etmesi gerekli görülen nitelikler, siyasi alanda da yansımaları bulmuştur. Çalışma bakanı Andrea Nahles, Aile Bakanı Manuela Schwesig ve Uyum Bakanı Aydan Özoğuz bir araya gelerek önemli açıklamalarda bulunmuşlardır. 2030 yılını temel alarak yapılan değerlendirmelerde

işgücünün oldukça azalacağı belirtilerek göçmenlerin bunu engellemede oldukça önemli rol oynayacaklarını; Almanya'nın göçmenlere ihtiyacı olduğunu belirtmişlerdir. Öngörüler, işgücüne ihtiyacın artmasıyla birlikte işlerin niteliğinin de artacağı yönündedir. Öngörülerde salt niceli dikkate alan bir göçmen kabulünün yeterli olmayacağına; meslek sahibi olmadıkları sürece bu nüfusun kullanılamayacağına vurguda bulunulmuştur. Bu nedenle meslek eğitiminin önemine ve ekonominin küçülmesinin engellemesi için kadınların iş yaşamına daha çok katılmaları gerektiğine dikkat çekilmiştir¹⁸⁰. Akabinde Berlin'de "Göçü Nasıl Adil Düzenleriz?" başlıklı bir sempozyum gerçekleştirilmiştir. Çalışma Bakanı Nahles, Almanya'nın yaşlanan nüfusunun yol açacağı işgücü kaybının kapatılması için özellikle eğitilmiş ve kalifiye bireylerin göç etmesini teşvik edecek politikalara yönelmesi gerektiğini söylemiştir. Çalışma koşullarının birçok ülkeden daha iyi olması nedeniyle Almanya'nın bu konuda "mıknatıs" görevi görebileceğini belirtmiştir¹⁸¹.

123 göçmen ve 26 uzmanla yapılan nitel bir araştırma göstermiştir ki Almanya'ya ulaşan göçmenlerin birçoğunun ülkelerinden ayrıldıkları andan itibaren Almanya'ya ulaşma planı bulunurken bir kısmının ülkelerinden ayrıldıktan sonra Almanya'ya yolu düşmüştür. Güvenlik içinde hayatlarına devam etme yanında Almanya'da oturmuş bir sistemin olduğunu, insan haklarının gelişmiş olduğunu ve daha iyi koşullarda yaşayarak iş imkânı bulabileceklerini

¹⁷⁹ Fuchs ve diğerleri (2015). "Zuwanderungsbedarf aus Drittstaaten in Deutschland bis 2050", Bertelsmann Stiftung.

*"Der Arbeitsmarkt in Zahlen 2005 bis 2015", Bundesagentur für Arbeit, 2016, s. 21.

¹⁸⁰ "Üç Bakan: Göç Kaçınılmaz", Hürriyet, 6 Şubat 2015.

¹⁸¹ "Göç Olmazsa Yaşlanırsınız", Hürriyet, 7 Mayıs 2015.

düşünceleri, diğer pek çok ülkedense Almanya'yı tercih etmelerine neden olmuştur¹⁸². Bunun yanında Almanya'da göçmenlerin daha iyi koşullarda yaşadığı ve kendilerine belli miktarda para yardımı yapıldığı söylentileri, göçmen akınını Almanya'ya yönlendirmiştir¹⁸³.

Almanya ve göçmenler arasındaki karşılıklı ihtiyaçların birbirini tamamlayacağına yönelik sunulan tablo, Merkel'in 4 Eylül 2015'te Almanya'nın kapılarını göçmenlere açmasıyla birlikte pratiğe konmuş ve tartışmaları da beraberinde getirmiştir.

Özellikle göçmen arka planı olan saldırganlar tarafından gerçekleştirilen olaylar (trende çekiçli saldırı, Münih'te rastgele ateş açılması ve dokuz kişinin hayatını kaybetmesi) tartışmanın derecesini yükseltmiştir. Merkel'in göçmenleri Almanya'ya aldığı için terör saldırılarının Almanya'da meydana geldiğini söyleyenler Merkel'i suçlasalar da Merkel, bu olaylardan sonra da süreci yönetebildiklerini ("*wir schaffen das*")ve göçmen politikasından ötürü pişmanlık duymadığını söylemiştir¹⁸⁴.

Göçmenlere kapılarını açan Almanya'da bölgesel seçimlerde AfD'nin İslam karşıtı söylemleriyle oy oranlarını arttırmasının ardından Merkel'in benimsediği göç politikalarının aşırı sağın yükselişine neden olduğu ifade edilmektedir.*

Göçmenlerin Almanya'daki varlığı; barınma, eğitim, beslenme gibi pek çok ihtiyaçlarının karşılanması için pek çok alt yapı gerektirmektedir. Bu altyapı için gerçekleştirilen harcamaların Alman ekonomisini ileride kurtaracak bir yatırıma mı yoksa beklenen etkinin gerçekleşmemesi durumunda bir masrafa mı dönüşeceği; başarısızlık durumunda bunun sorumluluğunu kimin üstleneceği tartışması doğmaktadır.

Yeni Sosyal Pazar Ekonomisi Girişimi direktörü Hubertus Pellengahr göçmenlerin entegrasyonunun ancak pazar ekonomisinde kendilerine bulacakları fırsat ve imkânlarla mümkün olduğunu belirtirken bunun için her şeyin başının eğitim olduğunu ifade etmektedir.¹⁸⁵ Pellengahr'ı bu sözleri söylemeye iten neden göçmenler ile yerli Alman vatandaşlarının arasındaki statü farkının, pazar ekonomisi ve iş hayatındaki karşılıklı geçirgenlik ile ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Elbette bunun sağlanması için eğitim alanında ciddi bir reform gerekmektedir ve göçmenler hak kaybına uğratılmamalıdır.

¹⁸² "Qualitative Studie: Warum Flüchtlinge Nach Deutschland Kommen – und was sie können", Frankfurter Allgemeine Zeitung, 4 Ağustos 2016.

¹⁸³ "350 Euro Söylentisi Tehlikeli Yolculuğa Sürüklüyor", Hürriyet, 27 Şubat 2016.

¹⁸⁴ "Angela Merkel defends Germany's refugee policy after attacks", TheGuardian, 28 Temmuz 2016.

*"Merkel refugee policy blamed for CDU German regional defeat", BBC, 5 Eylül 2016.

¹⁸⁵ <http://www.insm.de/insm/Presse/Pressemeldungen/Pressemeldung-INSM-Bildungsmonitor-2016-Sonderkapitel-Bildungsintegration.html>.

Yatırım-Masraf-Sorumluluk Üçgeninde Göçmenlerin Çalışma Hayatındaki Hak Sorunları

Göçmen karşıtı bir partinin yükselişinin ya da Merkel'in göçmen politikalarının eleştirilmesinin, Almanya'da güvenlik açığı doğuracağı ya da Almanya'nın kültürel değerlerinin bozulacağı endişelerini taşıdığı gerçektir. Fakat göçmen politikasına yönelik desteğin azalmasının bir nedeni de 2015 yılında göçmenlerin gerçekten Alman ekonomisini kurtarabileceklerine olan inancın azalmasıdır. Göçmenlerin dil bilmemeleri ve yeterli mesleki bilgiye sahip olmamaları nedeniyle geçmişte göçmenler aracılığıyla gerçekleşen ekonomik büyümenin bu kez yaşanmayacağına yönelik kaygılar dile getirilmektedir¹⁸⁶.

2016'da özellikle ekonomik alanda gerçekleşen tartışmalarda dikkat çeken konu, göçmenlerin kabulünün onları barındırma ve çalışma hayatına hazırlama noktasında önemli bir bütçe gerektirdiğidir. Bu bütçenin nasıl düzenlenmesi gerektiği (borçlanma ile mi yoksa Almanya'nın mevcut ekonomik politikası ile mi olacağı) tartışması bir yandan da böylesi bir harcamanın yapılmasının buna gerçekten değip değmeyeceği endişesi barındırmasıdır. Çalışma yaşamına entegrasyon sağlanmadığı ve beklentiler karşılanmadığı noktada hazırlanan bütçe bir masrafa dönüşecektir; fakat, beklenen etki sağlandığı ve Alman ekonomisinde oluşabilecek iş gücü açığı azaltıldığı durumda söz konusu harcamalar büyük bir yatırıma dönüşmüş olacaktır. Beklentilerin karşılanması ve karşılanamaması ya da borçlanmaya gidilmesi ya da gidilmemesi noktasında göçmenlere yönelik harcamaların sorumluluğunu kimlerin alacağı (gelecek nesillere borç mu yükleneceği yoksa bunun onlara bir kazanım olarak mı döneceği) tartışması da gündeme gelmektedir¹⁸⁷.

Kriz ve işsizlik söylentileri gölgesinde hala güçlü bir ekonomik resim çizen Almanya'da yapılan bir araştırma göstermektedir ki Almanlar, "geleceğe yönelik iyimserlik" noktasında çok inançlı görünmemektedir. "Göçmenlerin gelişi, terör saldırıları, uluslararası krizler vb." gibi sorunlar nedeniyle, şu an maddiyat olarak kendilerini güvende hissetseler dahi bu güvenin devam edebileceği noktasında emin olmadıkları görülmektedir. Entegrasyonun başarılı olacağına yönelik soru işaretleri artmış ve Almanya'daki politik partilerin bu sorunlarla baş edecek yeterli politikaları olmadığına yönelik görüşler ön plana çıkmıştır. Çalışmanın bir diğer önemli göstergesi ise "karamsarlığı" artan kişilerin AfD gibi göçmen karşıtı politikalara sahip partilere yönelmesi olmuştur¹⁸⁸.

¹⁸⁶ "Kein zweites Wirtschaftswunder durch Flüchtlinge", Frankfurter Allgemeine Zeitung, 28 Ağustos 2016.

¹⁸⁷ "Budget Battle Begins Over Germany's New Residents", Spiegel, 29 Şubat 2016.

¹⁸⁸ "Die angstlichen Deutschen", Zeit, 7 Eylül 2016.

Toplumda yer alan sosyal sorunların baş göstermesi endişesi kadar ekonomik büyümenin gerçekleşmemesi noktasında bu zarara katlanmak gerekir gerekmediğinin sorgulanması, karamsar bir tablonun oluşmasına yol açabilmektedir.

Göçmenlerin Çalışma Yaşamına Entegrasyonuna Yönelik Politikalar ve Hak İhlalleri

Federal Çalışma Ofisi'ne bağlı Çalışma Araştırmaları Enstitüsü, 2015 yılında hazırladığı bir raporda işsizliği, genel olarak, dönemsel işsizlik ve yapısal işsizlik olmak üzere ikiye ayırır. Dönemsel işsizlik, ekonomik kriz ya talep azlığı gibi spesifik dönemlerde karşımıza çıkarken söz konusu dönemselliğin birbirini tekrarlaması ya da uzun dönemler sona ermemesi durumunda artık yapısal işsizlik karşımıza çıkar. Bu nedenle dönemsel işsizliğin yapısal işsizliğe dönüşmesinin engellenmesi hayati önem taşır. Çünkü uzun süre işsiz kalanların yeniden iş hayatına entegre edilmesi ve piyasanın kronikleşmiş bir durumu ortadan kaldırmak için büyük çaplı bir şekilde dönüştürülmesi daha da zorlaşır. Bu noktada karşımıza bir arada ele alınması gereken çözümler çıkar. Öncelikli hedef “işverenlerin” uzun dönemli işsizleri de tercih etmeleri ve bu tür sorumlulukları almaları noktasında desteklerinin alınmasıdır. Fakat böylesi bir destek tek taraflı olmayacaktır. İşverenlerin hangi sektörlerde hangi niteliklere sahip elemanlara daha çok ihtiyaç duydukları dikkate alınıp buna göre işsizlerin eğitilmesi planlanmalıdır. Tüm bunlar tek başına teknik süreçler değildir. İşsizlerin iş yaşamına dönmelerini zorlaştıran (çocuk ya da yaşlı bakımı vb.) diğer faktörlerin neler olduğu dikkate alınıp “yoğun ilgi” ile süreç takip edilmelidir. Sürecin tüm yönüyle ele alınması, görüldüğü üzere, işverenlerden bakım sürecine kadar pek çok farklı aktörün katılımını gerektirir. Bu noktada işbirliği içinde çalışmak oldukça önemlidir¹⁸⁹.

Uzun dönemli işsizliğin engellenmesi ve bunun diğer sosyal unsurların da dikkate alınarak gerçekleştirilmesi, 1 Aralık 2015'te ekonomik entegrasyonun sosyal entegrasyonla birlikte sağlanmasının işaretlerini bulabileceğimiz on iki maddelik kararda da kendini göstermektedir. Bu kararlar bütünü, aynı zamanda, 2016 yılındaki politikalara verilecek şeklin de belirleyicisi olmuştur. “Almanya’da Yeni Bir Başlangıç” cümlesiyle başlayan söz konusu metin; demografik değişimin ve entegrasyonun geleceğe dönük olumlu bir etkene dönüştürülmesi ve bunun finanse edilmesi, Almanya’da insan haklarının garanti altına alındığı bir yaşam, farklılıkların toplum olarak bir arada yaşaması, bu farklılıkların pozitif olarak algılanarak çalışma yaşamında onlara yer verilmesi, toplumun tümünün demokratik ilkeler doğrultusunda güçlendirilmesi, göçmen çocuklar için gelişimlerine ve öğrenim süreçlerine yardımcı olacak merkezler açılması, eğitimin göçmen çocuklar içinde daha çok öğretmen ve sosyal hizmet

¹⁸⁹“Structural Unemployment in Selected Countries”, IAB, 4/2015, s. 1-4.

uzmanı eşliğinde yaygınlaştırılması, dil öğreniminin ve iş yaşamına entegrasyonun eş zamanlı sağlanması, göçmenlerin kalifiye çalışan olmaları ve meslek eğitimi almaları, herkese çalışma imkânı sağlayarak uzun süreli işsizliğin önlenmesi, göçmenler için kaliteli yaşam alanları oluşturulması ve böylelikle sosyal devlet olmanın gereklerinin yerine getirilmesine yönelik bir içeriğe sahiptir¹⁹⁰.

Göçmenler arasında görülen işsizliğin uzun süre devam ederek yapısal işsizliğe dönüşmesi tehlikesinin önüne geçmek amacıyla Almanya, çeşitli girişimlerde bulunmuş ve politikalar geliştirmiştir. 2016 yılında ön plana çıkanları platformlar ve inisiyatifler oluşturma, Bir-Avro-İşleri uygulamaya koyma ve uyum yasası hazırlanması olarak sıralayabiliriz.

Platformlar ve İnisiyatifler Oluşturulması: Almanya’da faaliyet gösteren firmaların daha çok göçmen işçi alınmasına yönelik hükümet tarafından da desteklenen platformlar oluşturulmuş; bu platforma dâhil olan firmalar ile çeşitli projeler gerçekleştirilmiştir. Örneğin “*wir zusammen (hep birlikte)*” adıyla 36 girişimcinin inisiyatifiyle 2016 yılında kurulan söz

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Ekonomi ve Enerji Bakanlığı tarafından kurulan “Unternehmen Integrieren Flüchtlinge (Firmalar Göçmenleri Entegre Ediyor)” isimli ağ ile göçmenlere ücretsiz dil kursları verilerek iş yaşamına katılımlarındaki engellerin ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır.*

konusu platform; göçmenlere yeni bakış açıları kazandırmak, onlara yardımcı olmak, toplumsal hoşgörüye katkıda bulunmak, iş fırsatı sunmak, Almanya’ya yeni olanaklar sunmak ve tüm bunları kolektif bir şekilde başarmak gibi amaçlarla yola çıkmıştır. Opel, Adidas, Airbus, Allianz, Bayern, Deutsche Bank, DeutscheBahn, Lufthansa, Ernst&Young, Henkel, Google Germany, Bosch, Siemens, Tschibo, Volkswagen gibi ünlü pek çok

kurum ve firmanın yer aldığı projelerle göçmenlerin entegrasyon sürecine katkıda bulunulmasına çalışılmıştır. Bu projeler arasında mesleki ve teknik eğitim verilmesi, dil kursları, sportif faaliyetler aracılığıyla entegrasyon gibi hizmetler yer almaktadır¹⁹¹.

Diğer taraftanış başvurularında gösterilen ayrımcılık, İstihdam Araştırmaları Enstitüsü’nün (Bonn) bir çalışması ile ortaya konmuştur. 1.500 benzer CV çeşitli Alman firmalarına gönderilmiş fakat kiminde Türkçe bir isim kiminde Alman bir isim kullanılmış; kimi fotoğrafta ise CV sahibi kadın türban takmıştır. Çalışmanın bulguları göstermiştir ki benzer yetenek ve

¹⁹⁰ “Neustart in Deutschland. FüreinanderJahrzehntumfassenderGesellschaftspolitik”, BundesagenturfürArbeit, 1 Aralık 2015.

¹⁹¹<https://www.wir-zusammen.de/home>.

* <https://www.unternehmen-integrieren-fluechtlinge.de>.

yeterliliklere sahip görünseler de Alman ismi yer alan CV'ye şirketlerin cevap verme olasılığı daha fazladır. İsim Türkçe olunca bu oran düşmekte; fotoğrafta türban bulunduğunda ise olasılık daha da azalmaktadır¹⁹². Daha önce gerçekleştirilen bir çalışma da göstermektedir ki göçmen asıllı bir ismi olan aday ile Alman vatandaşı bir aday aynı pozisyonlara başvurduklarında Alman vatandaşına işveren tarafından geri dönülme olasılığı daha yüksektir. Aynı zamanda Alman vatandaşlarına dönüş telefon aracılığıyla gerçekleşirken göçmenlere dönüş e-mail aracılığıyla olmaktadır. Çalışmanın bulgularından biri de büyük şirketlerin firmalar politikaları ve kurumsal işleyişleri nedeniyle adayları daha eşit bir değerlendirmeye tabi tutarken firma küçüldükçe ayrımcılık yapma eğilimi artmaktadır¹⁹³. Bu iki örnekte karşımıza çıkan durum, ayrımcılık yasağının söz konusu firmalar tarafından ihlal edilmesi ve bu ayrımcılıkla birlikte kişilerin çalışma haklarının ellerinden alınmasıdır.

Şubat ayında Berlin'de düzenlenen fuar, iş arayan göçmenleri birçok kamu kuruluşu ve özel firma işverenini bir araya getirerek, yüz yüze görüşme imkânı ve tanışma fırsatı yaratmaktadır. Almanca bilmemin iş imkânlarını arttırdığı hususu ise fuarda ön plana çıkan etmendir.*

Göçmenlerin çalışma hayatına kazandırılması girişimlerinin genellikle daha büyük firmalarla gerçekleştirildiği düşünüldüğünde küçük ve orta ölçekli firmalar tarafından işçi alımında yoğun ayrımcılıkların devam edeceği görülmektedir. Bu nedenle göçmen asıllı biri birçok niteliğe sahip olsa dahi daha dezavantajlı konumda kalacak görünmektedir.

İş edinmeye yönelik eğitim kapsamında dolaylı bir noktaya da şöyle temas edebiliriz. Almanya'da, göçmenlerin ilk üç ay herhangi bir işte çalışmaları ve bir işe başvurmaları kesin olarak yasaktır. Ancak 4. aydan başlayarak 15. aya kadar göçmenlerin bir işe başvurabilme imkânı açılmaktadır. Fakat burada göçmenleri dışlayıcı ve Avrupa Birliği vatandaşlarını koruyucu şöyle bir imtiyazlı ve ayrımcı uygulama mevcuttur: Öncelikle iş başvurusunda bulunan kişinin iş için uygun olduğunun yasal olarak belgelenmesi gerekiyor, ardından o iş için "kein bevorrechtigter Bewerber – imtiyazlı başvuran" olmaması gerekiyor. İmtiyazlı başvuru şu anlama geliyor: Alman ve/veya Avrupa Birliği vatandaşı olmak.¹⁹⁴ Görüldüğü üzere, göçmenlerin entegrasyonu meselesinde, eğitimsizlik veya çalışma izninin olmayışından daha temelli bir sorun bulunmaktadır. Zira göçmenler bu eksiklikleri giderse de iş bulabilmeleri, kendilerine biçilen kast sistemini andıran ikincil statüden kaynaklı olarak zorlaşmaktadır.

*"Thousands of Refugees turnout for German jobs fair", Aljazeera, 1 Mart 2016.

¹⁹² "Almanya'da iş başvurularında 'Türk isimli ve başörtülü adaylara ayrımcılık'", Hürriyet, 20 Eylül 2016.

¹⁹³ "Keinen will einen Ali im Team haben", Spiegel, 26 Mart 2014.

¹⁹⁴ Bildungsmonitor 2016 içinde "Göçmenlerin Eğitim Entegrasyonuna Bir Bakış", s. 92.

Hâlbuki Almanya, kabul edilen yeni Entegrasyon yasası uyarınca göçmenlere iş piyasasında yer verilmesinin, onların ülke içindeki entegrasyonunu daha da kolaylaştıracağı kanaatini taşımaktadır.

Çalışma Yaşamına Hazırlık Olarak “Bir-Avro-İşler (Ein-Euro-Jobs)”: Bir Avro İşler, saat başına ücret alınma esasını üzerine inşa edilmiş ve sosyo-politik olarak uzun süreli işsiz kalma sorunu yaşayanların (*Langzeitarbeitslosen*) çalışma yaşamına alıştırılması; bu esnada da az da olsa bir gelir elde etmeleridir. Bu tür işler ile işsizlerin belirli bir süre sonunda tam zamanlı bir işte çalışmaya yönlendirilmesi amaçlanmaktadır¹⁹⁵. 2015’in son günlerinde 2016 yılında bu tür işlerin göçmenlere yönelik bir politikaya dönüştürüleceğinin sinyali Çalışma Bakanı Andrea Nahles tarafından verilmiş; Bir-Avro-İşler’in, göçmenlerin hem dil öğrenme noktasında sosyal entegrasyonu hem de uzun vadede tam zamanlı bir iş bularak ekonomik entegrasyonu gerçekleştirmeleri için bir imkân olabileceği belirtilmiştir¹⁹⁶. Söz konusu program, Finans Bakanı Wolfgang Schäuble’nin 75 milyar Euro’luk yardımı ile 2016 yılında uygulamaya konmuştur¹⁹⁷.

Nahles, Bir-Avro-İşler ile 2015’teki politikalarına benzer şekilde uzun süredir işsiz olanları ve özellikle göçmenleri daha düzenli bir iş bulmaya yönelik ısınmaları için saat karşılığı para alınan bu işlere yönlendirmeye çalışmıştır. Bir-Avro-İşler planı, Nahles’in öngördüğünün tam tersine göçmenleri düzenli bir işe girmeyi tercih etmekten alıkoyabileceği için eleştirilmiştir. İnsanlar tam zamanlı bir iş bulmak yerine sosyal yardımları devam ederken bu tür işlerde çalışmayı tercih edebilirler¹⁹⁸. Bir Avro İşler, adından da anlaşılacağı üzere saat başına bir avro kazanmayı işaret etse ve bu miktar bazı durumlarda biraz artsa da, iş elbisesine gidecek ücret vb. kesintiler sonrasında ancak saat başı 80 sent edebilecek bir miktar etmektedir¹⁹⁹. Dolayısıyla cazip olmayan ödemeler bu tür işlere yönelimi sekteye uğratabilir.

2016 yılı içerisinde çokça söz edilen ve bazı ülkelerin uyum yasalarında ilk sıralarda yer alan “1 Euro Job” lar AGENDA 2010 reformları kapsamında özellikle 25 yaş altındaki işsizleri çalışmaya özendirmek için kullanılan ve çalışılan işin saatlik ücretinin 1 Euro olduğu işlerdir. Bu sürecin en çok eleştirilen aşamalarından biri, 25 yaş altı işsizler, söz konusu işlerden birini kabul etmedikleri takdirde almakta oldukları işsizlik yardımının sona erdiriliyor olmasıdır. Bu

¹⁹⁵<http://www.hartziv.org/ein-euro-job/sozialpolitischer-hintergrund.html>.

¹⁹⁶“100.000 Jobs für Flüchtlinge? – ‘Nichts als Heisse Luft’”, DieWelt, 30 Aralık 2016.

¹⁹⁷“Program für Flüchtlinge startet zögernd”, Spiegel, 20 Ekim 2016.

¹⁹⁸“Flüchtlinge: Nahles will Ein-Euro-Jobs rasch einführen”, Spiegel, 23 Mart 2016.

¹⁹⁹“Ein-Euro-Jobs für Flüchtlinge sind nur 80-Cent-Jobs”, Süddeutsche Zeitung, 10 Haziran 2016.

durum Almanya'nın sosyal devlet yapısının sonuna gelindiğinin kanıtlarından biri olarak görülerek bazı taraflarca eleştirilmektedir.²⁰⁰.

Alman piyasasına yeni gelenler için bir sıçrama tahtası olarak adlandırılan "1 Euro Jobs" henüz öngörülemeyen etkileri noktasında uzmanları ikna edemediği de düşünülmektedir. Hazırlıksız yakalanan mülteci krizine çözüm arayışına giren Almanya, entegrasyon sürecini hızla devreye sokmuş ve bu yönde adımlar atmıştır. Bu duruma ekonomik bağlamdaki katkıyı ülkeye gelen mültecileri en hızlı ve kolay yol ile iş hayatına eklemeyerek yapmaktadır. Özellikle de uzun süren mültecilik başvurusu sürecinde düzenli bir işe başlayamayan mültecilerin karşılaştığı problemler çerçevesinde devlet 1 Euro Job'u çözüm olarak kullanmaktadır. Bavyera'daki binlerce mülteci için ana çözüm kapısı bu işler olmuştur. Yine Hannover'da çalışma hayatına yeni gireceklere bisiklet tamiri, bağışlanmış kıyafetleri ayırma, kreş çocuklarına eşlik etme gibi işlerin teklif edildiği gözlenmiştir²⁰¹. Bu noktada mültecilerin 1 Euro Job içerisindeki meslek gruplarına dağıtılırken göz önünde bulundurulmuş kriterler yeterince açık değildir. Bu açıklığın olmaması ve mültecilerin ağırlıklı çalıştığı iş alanları düşünüldüğünde zihinsel aktivitenin düşük fiziksel varlığın ağırlıklı biçimde ön planda tutulduğu işlerin tercih edilmesi ve bu noktada bir ayrımcılık olabileceği soru işaretiyle karşı karşıya kalınmaktadır.

Uyum Yasası (Integrationsgesetz) Tasarısı: Andrea Nahles, Şubat ayında yaptığı bir açıklama ile 2016 sonuna yetiyecek yasa tasarılarının ve yine bu yılı kapsayacak tartışma konularını erkenden işaret etmiştir. Göçmenleri, dil öğrenmeleri ve hem sosyal hem ekonomik hayata entegrasyon noktasında çaba sarf etmeleri gerektiğini söylemiştir. Nahles, aksi takdirde, entegrasyona istekli olmayan göçmenlerin aldıkları yardımların kesintiye uğrayabileceğini eklemiştir. Sadece Avrupa dışından değil AB içinden gelen göçmenleri de uyaran bakan, çalışmadan ve Almanya'ya bir şey katmadan sadece Almanya'nın sunduğu sosyal güvenlik fırsatlarında yararlanmak için AB'ye göç eden AB vatandaşlarının da bu kapsamda değerlendirileceğini söylemiştir. Nahles'in her iki göçmen grubuna da verdiği mesaj, özetle, "kendi ayakları üstünde durmayı" öğrenmeleri gerektiği olmuştur²⁰². Bu konuda çalışmaya istekli olmayan Alman vatandaşlarının asla sözkonusu edilmemesi doğal bir durum gibi

²⁰⁰"1 Euro Shop -- 1 Euro Job", <http://bianet.org/bianet/emek/52495-1-euro-shop-1-euro-job>, Erişim Tarihi: 23.12.2016.

²⁰¹"Germany puts refugees to work... for one Euro", <https://www.thelocal.de/jobs/article/germany-puts-refugeesto-work-for-one-euro>, Erişim Tarihi: 23.12.2016.

²⁰² "Integrate into Western society or your benefits will be cut, German minister tells asylum seekers", The Telegraph, 1 Şubat 2016.

karşılanmaktadır. Sanki Alman vatandaşları hiçbir zaman kaybetmeyecekleri doğal haklara göçmenler ise her an kaybedebilecekleri kazanılmış haklara sahip gibi düşünülmektedir.

Çalışma Bakanı Andrea Nahles ve İç İşleri Bakanı Thomas de Maizière'nin inisiyatifiyle hazırlanan yeni göçmen yasasına yönelik yorumlar, “dil bilmenin öncelendiği” ve uyumun “karşılıklı” sorumluluklar üzerine oluşturulduğudur. “Gettolaşmanın” önlenmesine yönelik maddelerin de yer aldığı söz konusu tasarı, özetle, “karşılıklı sorumluluklar” temelinde kurgulanmıştır²⁰³.

Yeni Uyum Yasası İnfografığı²⁰⁴

Yeni “Uyum Yasası” için hazırlanan infografikte, merkeze “birlikte güçlü” sloganı yerleştirilerek sol tarafta Almanya tarafından göçmenlere sağlanacak desteklerden bahsedilirken (Integration Fördern) sağ tarafta buna karşılık göçmenlerden beklenenlere (Integration fordern) işaret edilmiştir. Bu noktada söz konusu yasa, entegrasyon için karşılıklı çabayı işaret etmektedir. Almanya;100.000 kadar göçmene iş olanağı yaratılacağını, meslek edindirme noktasında yardımda bulunulacağını, eğitimin ve kursların yaygınlaştırılacağını, eğitim esnasında gerekli güvenlik şartlarının sağlanacağı gibi taahhütlerde bulunmaktadır.

²⁰³ New German immigrant integration law prioritises language skills”, EurActiv, 26 Mayıs 2016

²⁰⁴ “Infografik: Das Neue Integrationsgesetz”, Bundesministerium für Arbeit und Soziales, Mayıs 2016.

Buna karşılık, entegrasyon sürecine katılımı bir göreve dönüştürmekte ve buna istekli olmayanların oturma izinlerinde sorun çıkabileceğini belirtmektedir.

Almanya'nın göçmenlerle olan ilişkilerini karşılıklılık ilkesi üzerine kurmaya başladığı, 12 Ekim'de onayladığı yasa tasarısında açıkça görülmektedir. Bu yasa ile AB içindeki göçmenlere yönelik de yaptırımlar olması amaçlanmıştır. Avrupa Birliği içinde kabul gören hareket ve çalışma serbestisi, Almanya tarafından ulusal bir yasa ile sekteye uğratılmıştır. Böylece, AB ülkelerinden herhangi bir AB vatandaşı Almanya'ya yerleşerek sosyal yardımlardan ve işsizlik parasından faydalanamayacaktır. Bu yardımları alabilmesi için artık en az beş yıl Almanya'da bir iş kolunda çalışmış olması gerekmektedir. Kısaca hareket ve çalışma serbestisini “refah turizmine” çevirerek Almanya'ya gelen AB vatandaşlarının (çoğunlukla Romanya, Polonya vb. ülkelerden gelenlerin) doğrudan işsizlik yardımı başta olmak üzere sosyal güvenlik talepleri geri çevrilecektir. AB içerisinde üye devletlerin vatandaşlarının birlik içerisinde herhangi bir ülkede çalışma ve iş arama özgürlükleri bulunması nedeniyle Almanya'nın bu tasarısı “Avrupa fikrine ihanet” olarak eleştirilerin odağı olmuştur²⁰⁵.

Uyum Yasası'nda vücut bulan haliyle göçmenlerin bir an önce dil öğrenip çalışma yaşamına entegre olmaları yönünde talepler, göçmenlerin içinde buldukları psikolojide bunu Almanya'nın beklediği hızda gerçekleştiremeyecekleri nedeniyle eleştirilmektedir. Göçmenlerin ailelerinin birçoğu savaşın ve çatışmaların devam ettiği topraklarda kalmıştır ve göç edenler sevdikleri ve ailelerine yönelik bir endişe içinde hayatlarına devam etmeye çalışmaktadırlar²⁰⁶. Aileleri yanlarında olmayan, Almanya'ya yalnız gelen çocuk ve gençlerin böylesi bir durumda dil öğrenme süreçleri de yavaşlamaktadır. Öğretmen ve kurs sayısı arttırılsa dahi çocukların ve gençlerin içinde bulunduğu durum, söz konusu hızı yakalayamamaktadır²⁰⁷.

Bu noktada Berlin Brandenburg Türk Toplumunu, göçmenlerin yaşadıkları travmayı atlatmaları için belli bir zaman gerektiğini söyleyerek Almanya'nın politikalarını eleştirmişlerdir. Göçmenler, dil öğrenemedikleri ya da çalışma yaşamına katılmadıklarında sınır dışı edilebilecekleri tehdidine maruz kalıp durumları daha da kötüleştirilmektedir²⁰⁸. Diğer sivil toplum örgütlerinin eleştirileri de göçmenlerden beklenen sorumlulukların aslında onlara yüklenen “yükümlülükler” olduğu ve böylesi bir psikoloji altında uyumun sekteye

²⁰⁵ “Germany to impose strict welfare curbs for EU immigrants”, EurActiv, 13 Ekim 2016.

²⁰⁶ “Grandi meets with Syrian Refugees at Berlin Centre”, UNCHR, 18 Şubat 2016.

²⁰⁷ “Germany and Refugees: The Perils of Failed Integration”, Hoffingtonpost, 14 Nisan 2016.

²⁰⁸ “Kurs var da gitmiyorlar mı?”, Hürriyet, 30 Mart 2016.

uğrayacağıdır²⁰⁹. Uyum başarılı olmadığı takdirde göçmenlerin sınır dışı edilmeleri tehditleri de aynı zamanda AB Temel Haklar Bildirgesi'nin 19. Maddesinin 1. ve 2. bendinde bahsi geçen “toplular sınır dışı etme” eyleminin ve “tehlikenin devam ettiği ülkeye sığınmacıların gönderilesinin” yasak olması durumuyla çelişmektedir.

Göçmenlerin Çalışma Hayatına Entegrasyonunu Zorlaştıran Nedenler

Göçmenlerin ekonomik entegrasyonunu zorlaştıran nedenlerin bir kısmını yukarıda saydığımız politikalara yönelik eleştirilerde bulmak mümkündür. Bu durumda firmaların göçmenlere karşı ayrımcı uygulamalarda bulunması, Bir-Avro-İşler programının istenilen etkiyi yaratmaması ve düzenlenen Uyum Yasası'nda göçmenlerin psikolojilerinin görmezden gelinerek onların yükümlülük altına sokulmaları bu nedenler arasında sayılabilir. Fakat bu nedenler arttırılabilir.

Almanya'nın uzun vadeli ve detaylı politikalar oluşturmasını zorlaştıran en önemli etmen verilerin belirsizliğidir. Almanya'ya kaç göçmenin giriş yaptığı sayılmaya çalışılsa da sayısı bilinmeyenlerin ya da Almanya'ya girdikten sonra başka ülkelere geçen göçmenlerin varlığı net bir tablo çizmeyi zorlaştırmaktadır²¹⁰.

Almanya'da, sığınmacıları ekonomik hayata entegre etme noktasında, geçmiş deneyimlere dönülmektedir. Fakat ekonomik ya da aile birleşimi gibi amaçlarla Almanya'ya gelenler ile sığınmacı olarak gelenler arasında iş hayatına entegre olma noktasında hem benzerlikler hem önemli farklar bulunmaktadır. Ekonomik sebeplerle ya da aile birleşimi ile gelenlerin önceden ya da geldikten hemen sonra kendi gibi göçmenlerle kurdukları sosyal ağları olduğu için, ilk işlerini bu sosyal ağlar ile bulmaktadırlar. Fakat sığınmacıların ancak yarısı sosyal ağlar aracılığıyla ilk işlerini bulmaktadır. Diğer yarısı ise bunu kurumlar aracılığıyla gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Kurumlar aracılığıyla işlerin yürütmesi, dil öğrenmek ve bir meslek konusunda eğitilmek gibi gerekliler üzerine kurulu olduğundan süreç uzamaktadır. Bu noktada sosyal ağlar, dil bilmeseler dahi göçmenlerin entegrasyonunu hızlandırmaktadır. Bu nedenle sosyal entegrasyon da en az ekonomik entegrasyon kadar önemlidir²¹¹

Sığınmacıların ekonomik hayata entegre olmalarını zorlaştıran ya da geciktiren unsurlardan biri de ülkelerinde aldıkları eğitimlerin ya da edindikleri mesleklerin Almanya'da tanınması konusunda sıkıntılar yaşanmasıdır. Bu durum, kişinin sahip oldukları ile talep edinilen yeterliliklerin uyuşmaması bağlamında işsizliği getirmektedir²¹². Aynı zamanda göçmenlerin

²⁰⁹ “New German immigrant integration law prioritises language skills”, EurActiv, 26 Mayıs 2016.

²¹⁰ “BerechnungenzurKrise: SoEntstehendieZahlenzuFlüchtlingkosten”, Spiegel, 1 Mart 2016.

²¹¹ Eisnecker ve diğerleri (2016). “Integrating Refugees: Insights from the Past”, DIW Wochenbericht 34+35.

²¹² Eisnecker ve Schacht (2016). “Half of the Refugees in Germany found their first job through social contracts”, DIW Economic bulletin 34+35.

“meslek seçme” ve “çalışma hakları”; yeterlilikleri tanınmadığı için sahip oldukları mesleği icra etme hakları noktasında sorunlar yaşanmaktadır.

Oturma izinleri çıkmayan ve/ya iş bulamayan göçmenlerin karşı karşıya kaldıkları durum “kaçak işçi (Schwarzarbeiter)” olarak hayatını kazanmaktır. Göçmenler, dil öğrenme sürecinde ya da çalışma ve oturma izinleri için bekledikleri sürede ailelerinin ihtiyacı olması nedeniyle kaçak olarak çalışmak zorunda kalabilmektedir. Bu durumda sosyal güvenlik haklarından faydalanamadıkları gibi aldıkları ücretler de yaptıkları işlerin karşılığının oldukça altında olmaktadır. Genellikle bulaşıkçılık ve temizlik gibi “yardımcı işlerde (Hilfsjobs)” çalışan kaçak işçilerin, böylece, ekonomik entegrasyonları sekteye uğramaktadır²¹³.

Bu çalışma göstermektedir ki 2015’te 2016’ya yönelik gerçekleştirilen ön görüşler doğru çıkmış; göçmenlerin iş yaşamına entegrasyonu halen en önemli sorunlardan olmaya devam etmiştir. Alman ekonomisi, iyi seyrini korumakla birlikte yaşlılık temelli demografik sorunlar bu gidişata ilişkin sinyaller vermektedir. Bu durumda göçmenlerin iş gücü açığını kapatabileceklerine yönelik 2015’te gerçekleştirilen resmi söylemler, 2016 ile birlikte birtakım sorgulamalara neden olarak bu nüfusun Almanya’nın ihtiyacı olan işgücü ihtiyacını karşılayabileceğine ilişkin şüpheler artmaya başlamıştır. Toplumdaki karamsarlık ve bu resmi söyleme duyulan güvensizlik, sağ partilerin yükselişine neden olmuştur.

Bu durumda korkulan tablo, göçmenler kaynaklı söz konusu “dönemsel işsizliğin”, tedbir alınmadığı takdirde “yapısal işsizliğe” dönüşmesi; böylece işsizlikle mücadelenin daha da zorlaşmasıdır. Bunu engellemek için çeşitli platformların ve inisiyatiflerin kurulması, proje olarak Bir-Avro-İşler’in yürürlüğe konması ve Uyum Yasası gibi politikalara gidilmiştir. Fakat çalışma yaşamında ayrımcılığın artması, küçük işlerin tam zamanlı olanlara tercih edilmesi ve göçmenlerin psikolojilerini dikkate almayacak şekilde düzenlenen karşılıklı sorumluluk ilkesine dayalı yasal düzenlemeler, söz konusu politikaların işlevselliğini tehlikeye düşürmektedir. 2017 yılı bize söz konusu düzenlemelerin etkilerine ilişkin daha çok veri sunacağına benzetilmektedir.

²¹³ “Tausende Flüchtlinge als Schwarzarbeiter ausgebeutet”, dieWelt, 30 Ağustos 2016.

KRONOLOJİ

TARİH	OLAY VE KONUSU	Başlık
1 OCAK - 6 OCAK 2016	Köln'de yılbaşı gecesi yaşanan toplu taciz skandalını protesto etmek için kadın dernekleri protesto düzenledi. Yılbaşı gecesi eğlenceler sırasında Köln'de yüzlerce suç işlenmiş, bu suçların önemli bir bölümünü cinsel saldırı, hırslık ve gasp gibi suçlar oluşturmuştu.	http://www.dw.com/tr/k%C3%B6lnl%C3%BCler-taciz-%C5%9Fokunu-atlatmaya-%C3%A7al%C4%B1%C5%9F%C4%B1yotr/a-18962813 http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/01/160105_almanya_taciz_protesto
4 OCAK 2016	Münih'de bir ihbar üzerine olası terör eylemlerine karşı yılbaşı gecesinde başlatılan ekstra güvenlik önlemleri devam etmekte. İhbarın bir mülteçiden geldiği açıklandı.	http://www.sabah.de/munihte-tehlike-devam-ediyor
4 OCAK 2016	Almanya genelinde polislik mesleğine başvuran göçmen kökenli nüfus sayısında bir artış gözlemlendi. Emniyet Müdürlüğü Kkaynakları göçmen polis sayısını %29 olarak açıklarken birinci sırayı Türkler ikinci sırayı ise Polonyalılar aldı.	http://www.sabah.de/74126-2
4 OCAK 2016	Son yapılan anketlerde AfD'nin oylarının %9 civarında çıkması yükselen ırkçılık ve yabancı düşmanlığına dair endişeleri arttırdı.	http://www.bugun.com.tr/son-dakika/almanyada-gocmen-karsiti-afdye-destek-1994311.html
5 OCAK 2016	Köln'de yılbaşı gecesi yaşanan toplu taciz skandalının bir benzerinin Hamburg'da yaşandığı ortaya çıktı. İçişleri ve Emniyet yetkilileri suçluların en kısa zamanda cezalandırılacağını belirtti.	http://www.sabah.de/sehir-magandalari-terror-estirdi
8 OCAK 2016	Almanya Regensburg'da Domspatzen Kilisesi'nde 40 yıllık bir zaman diliminde 231 çocuğun cinsel tacize uğradığı ortaya çıktı.	http://www.sabah.de/231-cocuga-cinsel-taciz
9 OCAK 2016	Köln'de yaşanan taciz skandalına karışanların bir bölümünün sığınmacılardan oluşmasından dolayı mevcut yasanın değişmesi gündeme geldi. CDU'nun çalıştayında mevcut iltica yasasında yeni düzenlemeler yapılacağı belirtildi. Yapılacak düzenlemeler arasında hapis cezası alan mülteçilere iltica hakkı tanınmaması gibi düzenlemeler var.	http://www.dw.com/tr/almanyada-iltica-yasas%C4%B1-sertle%C5%9Ftiriliyor/a-18969215 http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/01/160109_merkel_gocmen
11 OCAK 2016	Köln'de yaşanan taciz skandalından sonra korkulan oldu ve internet üzerinden anlaşarak bir araya gelen bir grup Suriyeli ve Pakistanlı göçmenlere saldırdı.	http://www.hurriyet.com.tr/almanyadaki-toplu-taciz-krizinde-

		korkulan-oldu-40039005
11 OCAK 2016	Almanya'daki Müslüman vakıf ve derneklerinin kamu tüzel kişiliği almasına dair devletle görüşmeler başladı.	http://www.trthaber.com/haber/dunya/almanya-da-islami-kuruluslarla-devlet-sozlesmesi-228618.html
12 OCAK 2016	Almanya'da cinayet ve taciz gibi suçlara karışan göçmenlerin sınır dışı edilmesi kolaylaştırıldı.	http://www.nrwstarga.zetes.de/2016/01/12/almanya-siginmacilari-sinir-disi-edecek/
13 OCAK 2016	Almanya'da yaşayan her 5 çocuktan 1'inin yoksulluk sınırları içerisinde yaşadığı belirtildi. Mülteci krizi ile beraber bu oranın daha da artmasından korkuluyor.	http://www.sabah.de/5-cocuktan-biri-yoksul
14 OCAK 2016	Mültecilerin kimlik ve sağlık bilgilerini içeren özel kimlik kartlarının çıkartılması ve bu sayede resmi makamların kullanabilecekleri bir veri bankası oluşturulmasına karar verildi.	http://www.dw.com/tr/m%C3%BCltecilere-%C3%B6zel-kimlik-belgesi/a-18977479
15 OCAK 2016	Köln'de yaşanan taciz skandalından sonra aşırı sağcı gruplar sokaklarda devriye gezmeye başladılar. Alman resmi makamları güvenliğin emniyet kuvvetlerinin işi olduğunu belirtti.	http://www.dw.com/tr/almanyada-a%C5%9F%C4%B1r-%C4%B1-sa%C4%9F-c%C4%B1lar-devriye-geziyor/a-18981798
16 OCAK 2016	Köln'de bir araya gelen bir grup Suriyeli mülteci yaşanan taciz skandalını kınadı.	http://tr.euronews.com/2016/01/16/almanya-da-suriyeli-multecilerden-taciz-ve-irkcilik-karsiti-gosteri
17 OCAK 2016	2015 yılı içerisinde bir önceki yıla göre mültecilerin evlerine ve barınma alanlarına yapılan saldırıların sayısının 4 kat arttığı belirtildi.	http://www.dw.com/tr/%C3%BC%C3%A7-g%C3%BCnde-bir-kundaklama/a-18985354
17 OCAK 2016	Mülteci akını ile beraber Almanya'daki Müslüman sayısının arttığı ve bu sayının yakın bir tarihte Fransa'daki oranı geçerek Avrupa'daki en büyük Müslüman nüfus sahip olması bekleniyor.	http://www.dunyabulteni.net/manset/352144/almanyada-musliman-sayisi-giderek-artiyor
19 OCAK 2016	Uluslararası Af Örgütü yaptığı çalışmada Avrupa'ya göç eden mülteci kadınların önemli bir bölümünün göç yolunda cinsel tacize ve fiziksel saldırılara maruz kaldığını belirtmiştir.	http://www.avrupahaber.net/39-kadin-multeciler-avrupa-yolunda-cinsel-taciz-ediliyor39--1912h.htm
20 OCAK - 24 OCAK -	Sınır dışı edilmelere dair hazırlanan yasa taslağında cinayet, yaralama ve tecavüz gibi suçlardan en az 1 yıl ceza alanların sınır dışı edilmeleri önerildi, bu sınır daha önce 3 yıldı.	http://www.dw.com/tr/almanyadan-s%C4%B1n%C4%B1

27 OCAK 2016	Mevcut durumda her gün yaklaşık 100-200 kadar sığınmacı sınırdan geri çevriliyor, bunların çoğunluğunu Balkanlar'dan gelenler oluşturuyor. 2015 yılında 21 bin sığınmacı sınır dışı edildi.	http://www.dw.com/tr/almanya-g%C3%BCnde-100-200-s%C4%B1%C4%9F%C4%B1nmac%C4%B1y%C4%B1-reddediyor/a-19001337 http://www.sabah.de/suc-isleyene-hizli-sinirdisi
24 OCAK 2016	Son yapılan anketlerde AfD ilk defa yüzde 10'u geçti. Bu orana göre AfD Yeşilleri geçerek meclise üçüncü parti olarak girebiliyor.	http://www.dw.com/tr/anketlere-g%C3%B6re-sa%C4%9F%C4%B1-afd-g%C3%BCnC%C3%A7A71-eniyor/a-19001595
25 OCAK 2016	Alman Emniyeti'nin sınırdan geri çevrilen mültecilerin 1-2 saat mesafedeki diğer sınır kapılarından tekrar Almanya'ya girmeye çalıştığını belirtti.	http://www.faz.net/aktuell/politik/fluechtling-skrise/polizei-zur-fluechtling-skrise-viele-die-wir-abweisen-kommen-ein-paar-stunden-spaeter-ins-land-14032870.html
26 OCAK 2016	PEGIDA her pazar yaptığı yürüyüşlerine Münih'de meydana ezan yayını da ekledi. "Uyarı" adı verdikleri gösteride Pazartesi'den Cuma'ya kadar yüksek sesle ezan yayını yapıyor. Cami minarelerinden yasak olan ezanın PEGIDA tarafından yayınlanmasına şuana kadar bir sınırlama gelmedi.	http://www.hurriyet.com.tr/minareden-yasak-pegidaya-serbest-40045299
26 OCAK 2016	PEGIDA 15 ay önce başladığı eylemlerini devam ettirdi. Dresden'de başlayan eylemler Almanya'nın geri kalanına da yayıldı ve diğer ülkelerdeki benzer hareketlere öncelik etmektedir.	http://www.trthaber.com/haber/dunya/alman-yada-yabanci-ve-islam-karsiti-gosteri-duzenlendi-231936.html
29 OCAK 2016	Alman iç İşleri Bakanı Thomas de Maiziere eğer birkaç hafta içerisinde sığınmacı krizine çözüm bulunmazsa AB Açık Sınır Antlaşması'nın sonunun geleceğinden korktuğunu belirtti.	http://www.spiegel.de/international/europe/interview-with-german-interior-minister-on-refugee-crisis-a-1074630.html

30 OCAK 2016	AfD Başkanı Frauke Petry polisin Avusturya-Almanya sınırını yasadışı yollardan geçmeye çalışan mültecileri gerekirse vurması gerektiğini söyledi.	http://www.hurriyet.com.tr/polis-siginmacilari-gerektiginde-vurmali-40047372
30 OCAK 2016	Açık kapı politikası hakkındaki eleştirilere yanıt veren Merkel Suriye'deki iç savaş bittiğinde ve Irak'daki IŞİD varlığı son bulduğunda Almanya'ya gelen mültecilerin ülkelerine geri döneceklerini belirtti.	http://www.dunyabulteni.net/haberler/353602/merkel-savas-bittiginde-multeciler-geri-donmeli
30 OCAK 2016	Alman Gizli Servisi BND'nin 2000-2013 yılları arasında muhbirlik yapmayı kabul eden 850 mülteciye sığınma hakkı sağladı.	http://www.spiegel.de/politik/deutschland/bundesnachrichtendienst-wirbt-asylbewerber-als-informanten-an-a-1074614.html
31 OCAK 2016	Başbakan Yardımcısı Sigmar Gabriel demokratik değerlere muhalif olarak gördüğü AfD'nin yerinin televizyon kanalları ve meydanlar değil istihbarat servisi raporları olduğunu belirtti.	http://www.faz.net/aktuell/politik/inland/parteien-gabriel-fuer-beobachtung-der-afd-durch-verfassungsschutz-14043888.html
1 ŞUBAT 2016	Sosyal Güvenlik Bakanı Andreas Nahles mültecilerin entegrasyon konusunda çabalarını sürdürmeleri gerektiğini, aksi halde aldıkları yardımların kesileceğini belirtti.	http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/germany/12134658/Integrate-into-Western-society-or-your-benefits-will-be-cut-German-minister-tells-asylum-seekers.html
2 ŞUBAT 2016	1990'larda ırkçı NSU örgütünün davasında polisin maktullerin ailelerine zanlı muamelesi yaptığını hatırlatan Figen Brandt, mültecilere karşı tutumun o dönem ki durumu hatırlattığını belirtti.	http://www.hurriyet.com.tr/almanyada-90li-yilların-havasi-var-40048226
6 ŞUBAT 2016	Tübingen Eyaleti'nde 3 mültecinin kendine tecavüz ettiğini iddia eden 21 yaşındaki genç kız ikinci sorgusunda iftira attığını kabul etti.	http://www.dunyabulteni.net/haberler/354217/alman-kiz-multecilere-iftira-attigini-kabul-etti
6 ŞUBAT 2016	Yapılan bir araştırmada Almanların üçte birinin gerekirse silahsız mültecilere güvenlik güçleri tarafından ateş açılmasını destekledikleri belirlendi.	http://www.dunyabulteni.net/haberler/354205/gocmelere-silah-kullanmak-isteyen-almanlar
6 ŞUBAT 2016	PEGİDA'nın aylardır sürdürdüğü eylemlere karşılık olarak "Ayrımcılığa Karşı Dayanışma" grubu PEGİDA eylem yaparken karşısında eylem yaptı. Gergin geçen gösterilerde bir çatışma yaşanmadı.	http://tr.euronews.com/2016/02/06/avrupada-iki-karsit-grup

		sokaga-indi-mesele-gocmenler-ve-islam
7 ŞUBAT 2016	3 Milyonun üzerinde Türk'ün yaşadığı Almanya'da gençlerin %85'inin Almanca konuştuğu belirtildi ve Türkçenin yakın gelecekte Avrupa'da unutulacağı belirtildi.	http://www.sabah.de/maalesef-turkce-cancekisiyor
8 ŞUBAT 2016	"Çocuklarımız Tehlike Altında" sloganı altında sosyal medyada paylaşılan birçok tecavüz haberinin asılsız olduğu belirtildi.	http://www.focus.de/politik/deutschland/esgeht-darum-unruhe-zu-stiften-erfundene-vergewaltigungen-wie-luegner-stimmung-gegen-fluechtlinge-machen_id_5268084.html
11 ŞUBAT 2016	Kuzey-Ren Vestfalya Eyaleti'nde bir milletvekili Müslüman taksi şoförü ile arbeye yaşadı. İki tarafında birbirinden şikâyetçi olduğu olayda milletvekili dokunulmazlığını kullanarak ifade vermeyi reddetti.	http://www.dunyabulteni.net/haberler/354749/alman-politikacidan-musulman-taksi-soforuna-hakaret
12 ŞUBAT 2016	Berlin'de bir otobüs şoförü başörtülü Müslüman bir kadına ırkçı hakaretler ederek otobüse bindirmek istemedi. Kadının şikâyeti üzerine şoför hakkında soruşturma başlatıldı.	http://www.dunyabulteni.net/haberler/354849/alman-sofor-musulman-kadina-hakaret-etti
15 ŞUBAT 2016	SPD ve Yeşiller mülteciler için asgari ücreti desteklerken CDU asgari ücretin altında çalıştırılabilmeleri görüşünü savundu.	http://tr.euronews.com/2016/02/15/almanya-da-multeciler-icin-asgari-ucret-tartismasi-suruyor#.VsLkLzqnMXQ.twitter
16 ŞUBAT 2016	Arnavutluk'tan gelip iltica başvurusunda bulunan ve başvuruları halen değerlendirilmekte olan bir ailenin 20 aylık bebeğine Arnavutlukta tehlike altında olmadığı gerekçesiyle ülkeyi terk etmesi için 1 hafta süre verildi.	http://tr.sputniknews.com/avrupa/20160216/1020901691/almanya-arnavutluk-iltica-edona.html
16 ŞUBAT 2016	Sputnik Gazetesi için yapılan bir ankete göre sığınmacıların kabulüne sıcak bakmayan Almanların oranı 2015 yılına oranla yüzde 6 artış göstererek yüzde 41'e ulaştı.	http://tr.sputniknews.com/avrupa/20160216/1020900402/almanya-siginmaci-rahatsiz.html
21 ŞUBAT 2016	Saksonya Eyaleti'nde sığınmacıların kalması için yapılan bir binada yangın çıktı. Bina boş olduğu için can kaybı yaşanmazken olay yerine gelen ve itfaiyenin görevini yapmasına engel olan bir gruba polis müdahale etti.	http://www.sabah.de/yangina-alkis-tuttular
22 ŞUBAT 2016	Sachsen-Anhalt Eyaleti'nde seçimlere az bir süre kala yapılan anketlerde SPD ve CDU oy kaybına devam ederken AfD SPD'yi geçerek ikinci sıraya çıktı.	http://www.focus.de/politik/videos/landtagswahl-afd-ueberholt

		spd-in-sachsen-anhalt_id_5303745.html
22 ŞUBAT 2016	Saksonya Eyaleti'nde mülteciler kendilerini taşıyan otobüse giren bir polis memurundan şiddet gördüler. Bölgede genel olarak mültecilere karşı gösterilen nefret ve ırkçılık mültecileri endişelendirmektedir.	http://www.focus.de/politik/deutschland/focus-online-vor-ort-in-clausnitz-sie-wollte-nicht-raus-aus-fluechtlingsbus-dann-packte-mir-ein-polizist-ins-gezicht_id_5303419.html
23 ŞUBAT 2016	Almanya'ya daha önceki göç dalgalarında gelen göçmen asıllı Almanlar da yeni gelenleri istememektedir.	http://www.dw.com/tr/g%C3%B6%C3%A7menler-m%C3%BCltecilere-kar%C5%9F%C4%B1/a-19067019
23 ŞUBAT 2016	Berlin'deki eski havaalanı çevresinde mülteciler için düzenlenen tesislerde görevlilerin mültecilere "Burası bir hapisane ve sizde mahkûmlarsınız" dedikleri ve ırkçı davranışlarda buldukları öğrenildi.	http://www.focus.de/regional/berlin/das-hier-ist-ein-gefaengnis-ihr-seid-gefangene-verbale-er-niedrigung-fluechtlinge-erheben-vorwuerfe-gegen-sicherheitsdienst_id_5306969.html
24 ŞUBAT 2016	Uluslararası Af Örgütü son günlerde ırkçılığın arttığı ve mültecilere karşı davranışların sertleştiği Almanya'yı eleştirdi.	http://www.amerikani-nsesi.com/content/almanya-ya-irkcilik-elestirisi/3204803.html
24 ŞUBAT 2016	Köln'de yılbaşı yaşanan saldırılara yönelik ilk ceza 23 yaşındaki bir Faslıya verildi, fakat cezası tecil edildi.	http://www.haber24.com/koln-de-yasanan-yilbasi-olaylarinda-ilk-ceza-haberi-820889
25 ŞUBAT 2016	İltica yasasında beklenen değişiklikler gerçekleşti ve aile birleşimi, sınırdışı edilmeler ve ikametle ilgili yeni düzenlemeler geldi	http://www.stern.de/politik/deutschland/asylpaket-ii--so-wird-der-bundestag-das-asylrecht-verschaerfen-6716460.html
26 ŞUBAT 2016	Hristiyan olurlarsa iltica şanslarının artacağı gibi inançlar sebebiyle mülteciler arasında Hristiyanlığa geçenlerde artış yaşandığı kaydedildi.	http://www.focus.de/p-anorama/welt/massent-aufen-im-schwimmbad-warum-

		immer-mehr-fluechtlinge-zum-christentum-konvertieren_id_5315982.html
2 MART 2016	NSU skandalının ardından aralarında çok sayıda Türk derneğininin de bulunduğu bir grup dernek “Kahverengi değil rengârenk - İrkçılığa karşı ittifak” adı altında toplantı düzenledi.	http://www.hurriyet.com.tr/nsu-cinayetleri-uzerine-offenbachta-toplanti-40062660
3 MART 2016	Schlewsig-Holstein Eyaleti’nde CDU’lu Eyalet Meclis Grubu Başkanı Daniel Günther giderek artmakta olan domuz eti satmayan restoranlar karşısında dengeli beslenme ve Alman kültüründeki yerinin korunması amacıyla domuz etinin satılmasının zorunlu kılınmasını önerdi.	http://www.sabah.de/domuz-eti-onergesi
4 MART 2016	13 Mart’ta 3 eyalette gerçekleşecek seçimlerde AfD’nin oy oranını %20 civarına çıkartması bekleniyor. Genel seçimler öncesi CDU için başarısızlık göstergesi olacak böyle bir sonucun göçmenlere karşı açık kapı politikasına zarar vermesi bekleniyor.	http://www.dunyabulteni.net/avrupa/357087/almanyada-multeci-karsitlari-oylarini-arttiriyor
4 MART 2016	Yapılan bir çalışmada Almanlar arasında AB’ye güvensizliğin %27’ye kadar yükseldiği belirlendi.	http://www.hurriyet.com.tr/almanlar-ile-ilgili-carpici-arastirma-40063727
4 MART 2016	Berlin Hür Üniversitesi’nde yapılan bir araştırmada Almanya’da yaşayan Türkiye kökenlilerin yeni mültecilere yaşam şartlarının zorluğu ve uyum sağlayamayacakları sebebiyle	http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/03/160302_almanya_multeciler_turkiyeliler_topcu
5 MART 2016	Siegen kentinde hocasının PEGİDA’yı terör örgütü olarak tanımlamaması üzerine El Kaide’nin terör örgütü olup olmadığını soran Türk öğrenciyi Hocası terörist diyerek sınıftan attı.	http://arti49.com/2016/03/05/almanyada-turk-ogrenci-terorist-diye-dersten-atildi/
6 MART 2016 - 15 MART 2016	Berlin Teknik Üniversitesi’nde 50 yıldır kullanılan mescit kapatıldı. Karar yer sıkıntısı ve anayasadaki tarafsızlık ilkesi ile açıklandı. Üniversitedeki Müslüman öğrenciler kararı rektöre dilekçe yazarak protesto etti.	http://www.sabah.de/50-yillik-mescit-kapatiliyor
8 MART 2016	Bavyera Eyaleti’nde ırkçı yerel yetkilileri eleştirdikten sonra ölüm tehditleri alan Kongo asıllı 66 yaşındaki rahip görevinden güvenlik gerekçeleri ile ayrıldı.	http://tr.euronews.com/2016/03/08/almanyada-olum-tehdidi-alan-rahip-kiliseden-ayrildi/
9 MART 2016	CSU-CDU’nun Türkiye-AB zirvesinde Merkel’e Türkiye’ye çok fazla taviz verdiği ve bu konuda dikkatli olması gerektiği yönünde uyarılar yapıldı.	http://www.hurriyet.com.tr/almanya-basbakani-merkele-partisinden-uyari-40065818
10 MART 2016	AfD eyleminde gözlemci olarak görev yapan polis otosunda ön camda bulunan sağcı popilist dergi yüzünden yapılan soruşturmada iki polis memuru başka bölümlere tayin edildi.	http://www.sueddeutsche.de/news/politik/migration-rechte-

		zeitschrift-in-einsatzwagen---polizei-entschuldigt-sich-dpa.urn-newsml-dpa-com-20090101-160310-99-157826
12 MART - 15 MART 2016	Müslüman ve Yahudi cemaatleri temsilcileri AfD'nin sünnetin yasaklanması kararını protesto ettiler. AfD sünnetin, minarelerin ve ezanın yasaklanmasını kararını parti tüzüğüne eklemişti.	http://www.dunyahabulteni.net/avrupa/357828/alman-irkci-partisi-afd-islama-yasak-istiyor http://www.hurriyet.com.tr/muslumanlar-ve-yahudilerden-sunnet-yasagi-planina-sert-tepki-40070409
13 MART 2016	Nüfusun yoğun olduğu üç eyalette yapılan ve "süper seçim" olarak adlandırılan seçimin sonuçları merakla bekleniyor.	http://www.dw.com/tr/almanyada-s%C3%BCperse%C3%A7im-heyecan%C4%B1/a-19113830
14 MART 2016	AfD iktidara gelirse başörtüsünü yasaklayacağını resmi olarak parti programına aldı.	http://www.sabah.de/iktidara-gelirse-yasaklayacak
15 MART 2016	PEGİDA'nın AfD ile birleşme isteğinin başarısızlıkla sonuçlanması üzerine yeni bir parti kurana kadar AfD'yi destekleme kararı çıktı.	http://www.dw.com/tr/pegida-afdyi-kontrol-etmek-istiyor/a-19117180
15 MART 2016	Yapılan bir ankette Almanların %71'inin yaşanan mülteci kriziyle ilgili Türkiye'nin Almanya'ya yardım edeceğine güvenmedikleri gözlemlendi.	http://www.dw.com/tr/almanlar-t%C3%BCrkiyeye-g%C3%BCvenmiyor/a-19116842
17 MART 2016	Silahlı Kuvvetler'deki ayrı sağcılarla mücadele için yetkileri arttırılan Alman Askeri İstihbarat Servisi'nin 4 kişiyi Neo-Nazi oldukları gerekçesiyle attığı belirtildi.	http://www.dw.com/tr/alman-ordusunda-a%C5%9F%C4%B1r%C4%B1-sa%C4%9Fc%C4%B1-temizli%C4%9Fi/a-19121617
18 Mart 2016	NSU davasının baş sanığı Zschaepé'nin ifadeleri özel bir ekip tarafından dinlenip kontrol edilecek.	http://www.hurriyet.com.tr/zschaepenin-ifadeleri-ozel-bir-ekip-tarafindan-incelenecek-40071368
18 MART 2016	İrkçılığa ve Ayrımcılığa Karşı Köln Forumu tarafından ırkçılık ve ayrımcılı karşıtı gösteri düzenlendi.	http://www.haberler.com/almanya-da-irkcilik-ve-ayrimcilik-

		karsiti-etkinlik-8274524-haberi/
27 Mart 2016	2015 yılı içerisinde Almanya’da hakkında sınır dışı edilme kararı bulunan yaklaşık 200 bin göçmen ve sığınmacıdan sadece 20 binin ülkelerine geri gönderildiği belirtildi.	https://www.cihan.com.tr/tr/multeci-sinir-gocmen-2043667.html
30 MART 2016	Almanya’da 2015 yılı içerisinde 6,33 milyon suç işlendi ve bunun içerisinde 152,123 ev soygunu gerçekleşti. Ev soygunlarında yaklaşık %9,9 artış göstererek son 15 yılın rekorunu kırdı.	http://www.haberler.com/almanya-da-ev-soygunlarında-rekor-artis-8307799-haberi/
31 MART 2016	Yapılan son anketlerde CDU ve SPD koalisyonunun oy oranında ciddi düşüş gözlemlenirken SPD’nin %20’lerdeki oy oranıyla tarihinin en düşük seviyesine gerilediği görüldü.	http://www.hurriyet.com.tr/alman-sosyal-demokratlara-destekte-rekor-dusus-40078129
1 NİSAN 2016	Dortmund, Essen, Duisburg ve Berlin’deki üniversitelerde mescitlerin kapatılması dinin kamusal alandaki yeri ile ilgili tartışmaları yeniden alevlendirdi.	http://www.perspektif.eu/alman-universitelerinde-mescitler-kapaniyor/
2 NİSAN 2016	Alman ZDF kanalının Cumhurbaşkanı Erdoğan ile ilgili yaptığı hakaret içeren yayından sonra UETD mensubu bir grup ZDF binası önüne gelerek tepki gösterdi.	http://www.sabah.de/turklerden-zdfe-buyuk-tepki
3 NİSAN 2016	“Halal Challenge” adlı gösteri çerçevesinde Müslüman marketlerinin et reyonlarına islam karşıtları ve ırkçılar tarafından domuz eti ve propaganda metinleri bırakıldı.	http://www.hurriyet.com.tr/irkcilarin-yeni-hedefi-musulman-marketlerinin-et-reyonlari-40080256
4 NİSAN 2016	2016’nın ilk üç ayında sığınmacıların kaldığı yurtlara 268 saldırı düzenlendi.	http://www.dw.com/tr/s%C4%B1%C4%9F%C4%B1nmac%C4%B1-yurtlar%C4%B1na-268-sald%C4%B1r%C4%B1/a-19163197
5 NİSAN 2016	Mülteci anlaşması kapsamında Almanya’ya gelen ilk 42 mülteciyi havaalanında karşılayan aşırı sağcılar hakaret içeren pankartlar açtılar.	http://www.amerikani-nsesi.com/content/almayada-multecilere-soguk-karsilama/3269909.html
7 NİSAN 2016	2015 yılı içerisinde Alman polislerinin sığınmacıların Almanya’da geçirecekleri süre ve sınır dışı edilmeleri kararı çıkması halinde sınır dışı edilme masraflarında kullanılmak üzere sığınmacılara ait 350 bin Euro’ya el koyduğu ortaya çıktı.	http://www.dha.com.tr/siginmacilarin-350-bin-eurosuna-el-koymus_1189300.html
9 NİSAN 2016	Aşağı Saksonya Eyaleti’nde 2003’den beri yürürlükte olan ve polise camilere sebepsiz yere baskın yapma, camiye gidenleri takip edebilme ve kimlik sorabilme yetkisi veren yasa kaldırıldı.	http://www.sabah.de/camilere-baskin-yasasi-kaldirildi

10 NİSAN 2016	Yapılan ankette Cumhurbaşkanı Joachim Gauck'un bu görevine bir dönem daha devam etmesine sıcak bakanların oranı %63 çıktı.	http://www.sabah.de/gauck-tekrar-aday-olmalı
11 NİSAN 2016	2015 yılı içerisinde Almanya'ya gelen 5835 sığınmacı çocuk kayıp olarak bildirildi. Bunlardan 5555'i 15 yaşın altında.	http://www.haberturk.com/dunya/haber/1223074-almanyada-5-bin-835-siginmaci-cocuktan-haber-alinamiyor
11 NİSAN - 13 NİSAN - 16 NİSAN 2016	Komedyen Jan Böhmermann programına ara verdiğini ve bir süreliğine Almanya'dan ayrılacağını açıkladı. Türk Hükümeti yayımladığı şiirle Cumhurbaşkanı Erdoğan'a hakaret eden komedyen Jan Böhmermann'ın yargılanmasını istemişti. Merkel ise ifade özgürlüğünün diğer siyasi pazarlıklara dâhil edilemeyeceğini belirtmişti.	http://www.cnnturk.com/dunya/erdogana-hakaret-eden-komedyen-almanyadan-ayriliyor http://www.cnnturk.com/dunya/merkelden-basin-ve-ifade-ozgurlugu-vurgusu-temel-degerler-pazarlik-konusu-yapilamaz
13 NİSAN 2016	CSU Genel Sekreteri Andreas Schauer ülkedeki camilerde Almanca vaaz verilmesinin ve camilerin Türkiye ve Suudi Arabistan tarafından finanse edilmesine son verilmesinin gerektiğini söyledi.	http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/04/160413_camilerde_almanca
14 NİSAN 2016	Aylardır sürekle uyum ve terör yasaları değişikliğinde karar verildi. Uyum sağlamaya çaba harcamayan sığınmacılara sınırsız oturma ve çalışma izni verilmemesi kararı verildi.	http://www.ntv.com.tr/dunya/almanyada-uyum-saglamayana-sinirsiz-oturma-ve-calisma-izni-yok,3MhtEkva60aWkcBbiNw-fA
14 NİSAN 2016	Berlin'de başörtüsünden dolayı işe alınmayan bir ilkökul öğretmenin davası reddedildi. Mahkeme yasalar gereğince polis, eğitimciler ve yargı mensuplarının görevleri sırasında dini sembol taşıyamayacaklarını belirtti.	http://www.sabah.de/basortusune-mahkemedan-ret
14 NİSAN 2016	Türkiye'de 2010 yılında seçmen konumunda olan 50 milyon kişinin bilgilerinin internete sızması, Türk vatandaşlığına gizlice geri dönen çifte vatandaşların durumunu tehlikeye soktu.	http://www.amerikani-nsesi.com/content/alm-anyada-cifte-vatandas-olan-turkler-tedirgin/3285324.html
16 NİSAN 2016	Mültecin yeteneklerinin ne olduğunun tespit edilip erkenden başarılı olabilecekleri mesleklere yönlendirilmesi amacıyla Saarland Eyaleti'nde gönüllü zekâ testi uygulaması başlatıldı.	http://www.dw.com/tr/m%C3%BCltecilere-zek%C3%A2-testi/a-19192838
18 NİSAN 2016	İslam karşıtı bir partiye dönüşen AfD, İslam'ın Alman Anayasası ile uyum olmadığını ve yasaklanması gerektiğini bildirdi. AfD İslam'ın yasaklanmasını parti programına almayı hedefliyor.	http://www.sabah.de/guendem/2016/4/17/islam-karsitligi-resmilesiyor

19 NİSAN 2016	PEGİDA'nın kurucusu Lutz Bachmann'ın Eylül 2014'de Facebook'ta paylaştığı bir yorumda sığınmacıların insanlık onuruna hakaret ettiği ve nefreti kışkırttığı suçlamasıyla hâkim karşısına çıkacak.	http://www.dw.com/tr/pegida-kurucusu-h%C3%A2kim-kar%C5%9F%C4%B1s%C4%B1nda/a-19197577
19 NİSAN 2016	AfD'nin içindeki aşırı sağcı gruplar partinin İslam karşıtlığının dozunun daha da arttırılması isteyen 1425 sayfalık bir öneri kitabı yayınladılar.	
20 NİSAN 2016	CSU milletvekili Alexander Radwan camilere dışarıdan desteğin yasaklanması halinde Kilise Vergisi gibi Cami Vergisi getirilmesi ve masrafların buradan karşılanması gerektiğini belirtti.	http://www.sabah.de/muslumanlardan-vergi-alinsin
21 NİSAN 2016	AfD Başkan Yardımcısı Beatrix Von Stroch siyasal İslam'ın Almanya için en büyük tehlike olduğunu belirtti. Merkel Müslümanların Alman Anayasası'na uyduğunu belirtirken SPD'nin Din Politikaları Sözcüsü Kerstin Griese, AfD'nin açıklamaların anayasanın dini özgürlük maddelerine aykırı olduğunu belirtti.	http://www.amerikani-nsesi.com/content/politikalarimiz-islam-karsiti-olacak/3293852.html
21 NİSAN 2016	Gaziantep'e bir gezi gerçekleştirecek olan Merkel gezinin iki ülke arasındaki bir görüşme için olmadığını AB kapsamında buradaki sığınmacıların durumunu gözlemek adına yapılacağını belirtti.	http://www.haberturk.com/dunya/haber/1227995-merkel-turkiyeye-ziyareti-hakkinda-konustu
21 NİSAN 2016	Almanya'ya giren mülteci sayısında 2016 yılında 2015 yılına oranla büyük düşüş yaşandı. Merkel'in farklı ülke ve örgütlerle yaptığı görüşmeler ve izlediği politikaların bunda büyük etkisi olduğu düşünülüyor.	http://www.amerikani-nsesi.com/content/alm-anyada-siginmaci-sayisinda-onemli-dusus/3295499.html
22 NİSAN 2016	ARD'nin anketine göre Merkel'in partisi CDU %33 ile son 5 yılın en düşük seviyesine geriledi. SPD'nin %21, Yeşiller'in %12, AfD'nin %14 oy oranına sahip olduğu tahmin ediliyor.	http://www.dw.com/tr/merkelin-partisi-kan-kaybediyor/a-19207030
23 NİSAN 2016	Türkiye ile yapılan mülteci antlaşmasını savunan Cumhurbaşkanı Gauck, Almanya'nın insan hakları konusunda kendisi gibi düşünmeyen ülkelerle de iş yapması gerektiğini belirtti.	http://www.dw.com/tr/gauck-ab-t%C3%BCrkiye-anla%C5%9Fmas%C4%B1n%C4%B1-savundu/a-19211398
24 NİSAN - 26 NİSAN 2016	DİTİB kendisine bağlı imamlar hakkında yöneltilen Almanya'ya uyum sağlayamayacaklarını ve bu nedenle Almanya'da yetiştirilmeleri gerektiği konusunda sert çıktı. Son dönemde Türkiye'den görevlendirilen imamlar ve DİTİB üzerine tartışmalar sürmektedir.	http://www.sabah.de/yeni-hedef-ditib-imamlar http://www.sabah.de/ditib-iddialar-asilsiz-dedikodu

24 NİSAN 2016	Başbakan Merkel Hannover’de ABD Başkanı Obama ile Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı üzerine bir görüşme gerçekleştirdi.	http://www.cnnturk.com/dunya/almanyada-merkel-obama-gorusmesi
26 NİSAN 2016	2015 yılında Alman vatandaşlığına geçenlerin sayısı bir önceki yıla oranla %4,2 azaldı. 2015’de de geçenlerin içinde birinciliği açık ara farkla Türkler aldı.	http://www.sabah.de/v-atandasliga-ilgi-azaliyor
28 NİSAN 2016	Yapılması planlanan yeni düzenleme ile Almanya’da yaşayan AB vatandaşları eğer Almanya’da daha önce çalışmamışlarsa sosyal yardımlardan faydalanamayacaklar.	http://www.sabah.de/s-osyal-yardimlar-kisitlaniyor
28 NİSAN 2016	NSU davasında Zschaepé’nin avukatlığını yapan Hermann Borchert kendisine gönderilen cdlerde davanın bütün tutanaklarının olamayacağını belirtilmesi üzerine davanın durdurulmasını talep etti.	http://www.hurriyet.com.tr/zschaepenin-avukati-davanin-durdurulmasi-talebinde-bulundu-40096089
28 NİSAN 2016	2015’de mülteci kamplarına ve yurtlarına 1031 saldırı gerçekleşti. 2016’da ilk çeyrekte bu oran arttı ve 347 saldırı gerçekleşti.	http://www.faz.net/aktuell/politik/inland/bka-warnt-vor-uebergriffen-auf-fluechtlinge-in-deutschland-14204313.html
29 NİSAN 2016	Köln’de yılbaşı gecesi yaşanan toplu taciz ve hırsızlık olaylarının baş zanlısı İsviçre’de yakalandı.	http://www.hurriyet.com.tr/kolnde-tacizin-bas-zanlisi-yakalandi-40096457
29 NİSAN 2016	CDU-CSU ittifakının Meclis Grup Başkanı Volker Kauder camilerde devlet denetimine ihtiyaç duyulduğunu belirtti. AfD Genel Başkanı Frauke Petry de minarelerin İslam’ın hâkimiyet anlayışı ile alakalı olduğunu ve anayasaya aykırı olduğunu ifade etti.	http://www.avazturk.com/haber-alman-vekilden-skandal-cikis-minareler-anayasaya-aykiri-10757.html
30 NİSAN 2016	Yurt dışında yaşayan yaklaşık 6 milyon Türkten yaklaşık 1,5 milyonunun işsiz olduğu belirtildi. Almanya’da işsizlik oranları %6,5 civarında seyrederken bu oranın Türkler arasında %20,9.	http://www.sabah.de/turkler-arasinda-issizlik
30 NİSAN 2016	2016 yılının ilk üç ayı içerisinde çoğunluğu Afgan uyruklu 309 çocuk Almanya’ya kabul edilmedi.	http://www.zeit.de/politik/deutschland/2016-04/unbegleitete-minderjaehrige-fluechtlinge-zurueckgewiesen
1 MAYIS 2016	Bir gazeteye açıklamalarda bulunan SPD Meclis Grup Başkanı Thomas Oppermann, Federal Meclis’in 2 Haziran’da 1. Dünya Savaşı’nda Ermenilere yönelik kitlesel katliamı ve yurtlarından sürülmelerini soykırım olarak tanıyacağını belirtti.	http://www.hurriyet.com.tr/federal-meclis-ermeni-soykirimini-taniyacak-40097657

2 MAYIS 2016	AfD Sachsen-Anhalt Meclis Üyesi Thomas Tillschneider, İslam'ın Almanlara yabancı olduğu ve özgürlüklerinin Hristiyanlık ile eşit derecede olmayacağını belirtti.	http://www.independe nt.co.uk/news/world/e urope/alternative-for-germany-anti-immigrant-afd-says-muslims-are-not-welcome-in-germany-a7009531.html
2 MAYIS 2016	Yapılan bir araştırmaya göre Almanya'daki eğitim düzeyi Türklerin %46'si bir gün Türkiye'ye dönmeyi düşünüyor, fakat gelecek 5 yıl içerisinde dönmeyi düşünenlerin oranı %13'ü geçmiyor.	http://www.sabah.de/k alifiye-turkler-turkiyeye-donuyor
3 MAYIS 2016	AB ile ABD arasında imzalanması beklenene Transatlantik Serbest Ticaret ve Yatırım Antlaşması'nın koşullarının medyaya sızmasıyla beraber Almanya'da büyük gösteriler düzenlendi.	http://www.amerikani nsesi.com/a/almanya-da-serbest-ticaret-anlasmasi-na-tepki/3313580.html
3 MAYIS 2016	PEGİDA kurucusu Lutz Bachmann Facebook üzerinden yaptığı paylaşımlar yüzünden suçlu bulundu. "Halkı kin ve nefrete tahrik etmek" suçundan yargılanan Bachmann 9,600 Euro para cezasına çarptırıldı.	http://www.dw.com/tr /bachmann-su%C3%A7lu-bulundu/a-19232475
3 MAYIS 2016	YouGov şirketinin araştırmasında Almanya'da yaşayanların %51'i okullarda başörtüsü ve yüzü kapatan kıyafetlerin yasaklanması gerektiğini, %30'u böyle bir yasağa gerek olmadığını, %11'i ise yaş sınırı getirilmesi gerektiğini belirtti.	http://www.platinhaber.com/almanyada-basortusunun-okullarda-yasaklanmasini-isteyenlerin-orani-yuksek-706985h.htm
4 MAYIS - 5 MAYIS 2016	Başbakan Merkel Türkiye'nin vize serbestisi için gereken eksik koşulları da yerine getireceğine inandığını belirtti. Federal Hükümet Sözcüsü Steffen Steibert bunun olumlu bir karar olduğunu belirtirken CSU Genel Başkanı Horst Seehofer böyle bir serbestliğin Türkiye'nin iç sorunlarının Almanya'ya taşınmasına sebep olacağını belirtti ve PKK ile olan mücadeleden kaçacak Kürtlerin Almanya'ya akın edeceğini ileri sürdü. Yapılan araştırmalarda bu kararı destekleyenlerin oranı %33 iken karşı çıkanların oranı %62. ARD'nin araştırmasında ise bu oran %38'e %57 olarak gerçekleşti.	http://www.trthaber.com/haber/dunya/merkel-den-vizesiz-seyahat-aciklamasi-248742.html http://www.amerikani nsesi.com/a/almanyadan-vize-kararina-farkli-tepkiler/3315203.html http://www.dw.com/tr /almanlar%C4%B1n-%C3%A7o%C4%9Fu-t%C3%BCrklere-vize-serbestisine-kar%C5%9F%C4%B1/a-19237108
5 MAYIS - 6 MAYIS 2016	Yapılan son anketlerde oy oranı %15'lere kadar çıkan AfD tarihinin en yüksek oy oranı seviyesine ulaştı. SPD'nin oy	http://www.telegraph.co.uk/news/2016/05/0

	oyranı iste %20'lerde seyrediyor. Böylece aralarındaki fark %5'e kadar geriledi.	5/germanys-far-right-afd-party-has-more-publicsupport-than-ever/ http://www.hurriyet.com.tr/aralarindaki-fark-5-puana-indi-4010021
7 MAYIS 2016	YouGov şirketinin araştırmasında Almanların %62'sinin arkadaş veya yakın çevresinde Müslüman bulunmadığı, %84'ünün ise hiç cami görmediği ortaya çıktı. İslam hakkında çok az bilgiye sahip olanların oranı %52'de seyretmektedir.	http://www.sabah.de/almanlar-korkuyor-cunku
8 MAYIS 2016	Federal Savunma Bakanı Von der Leyen'in Alman ordusunun asker sayısındaki üst sınırın kaldırılması için bir çalışma yaptığı, böylece ordunun yeni tehditlere hazırlıklı olmasının planlandığı belirtildi.	http://www.sabah.de/alman-ordusu-buyutulecek
9 MAYIS 2016	CSU Başkanı Seehofer ile CDU Başkanı Merkel arasındaki göçmen krizine dair fikir ayrılıkları sebebiyle CSU'nun seçime tek başına girebileceği iddia ediliyor.	http://www.hurriyet.com.tr/csu-secime-merkelsiz-mi-hazirlanacak-40101220
10 MAYIS 2016	Münih'de bir trende meydana gelen saldırıda Alman kökenli saldırganın tekbir getirdiği ve radikal islamcı olduğu iddia edilirken, incelemelerde böyle bir bağlantıya rastlanılmadığı ve zanlının psikolojik sorunları olabileceği belirlendi.	http://www.amerikansesi.com/a/munihtekbirli-saldiri/3323080.html
11 MAYIS 2016	AB'nin vize serbestisi için Türkiye'den istediği reformlardan olan terörle mücadele yasalarındaki reformlar üzerine yaşanan görüş ayrılıklarından dolayı sürecin durmasından ve bunun da anlaşmanın iptaline yol açarak mültecilerin Avrupa'ya akın etmesine yol açmasından korkuluyor.	http://www.telegraph.co.uk/news/2016/05/11/turkey-refuses-to-change-terrorism-law-in-standoff-with-eu/
11 MAYIS 2016	İçişleri Bakanı Thomas de Maiziere mültecilerin ülkeye girişini denetlemek amacıyla geçen yıl başlatılan sınır kontrollerinin bu sene de sürdürüleceğini belirtti.	http://www.hurriyet.com.tr/almanya-sinir-kontrollerini-surdurecek-40102301
11 MAYIS 2016	AfD Genel Başkanı Frauke Petry, Almanya Müslümanlar Merkez Konseyi Başkanı Aiman Mazyek'in Berlin'deki yönetim kurulu toplantısına katılması yönündeki davetini kabul etti. Mazyek, Petry'nin neden Müslümanlardan nefret ettiğini öğrenmek istediklerini belirtmişti.	http://www.hurriyet.com.tr/afd-daveti-kabul-etti-40102328
12 MAYIS 2016	Yeşiller Partisi'nde siyaset yapan Muhterem Aras, Baden-Württemberg Eyaleti'nde Meclis Başkanı olarak Almanya'nın ilk Türk ve Müslüman meclis başkanı oldu.	http://www.trthaber.com/haber/dunya/alman-yada-ilk-turk-ve-musliman-kokenli-meclis-baskani-250182.html

13 MAYIS 2016	2015 yılı içerisinde 1 milyondan fazla insanın sığındığı Almanya’da sayıyı azaltmak için Tunus, Fas ve Cezayir’in güvenli ülke statüsüne getirilmesi görüşülüyor.	http://www.amerikani nsesi.com/a/almanya- da-gundem- multeciler-ve- turkiye/3329054.html
13 MAYIS 2016	Başbakan Merkel, 22 Mayıs’ta İstanbul’da gerçekleşecek BM Dünya İnsani Yardım Zirvesi’ne katılmak için Türkiye’ye geliyor.	http://www.milliyet.co m.tr/almanya- basbakani- merkel/dunya/detay/2 244863/default.html
14 MAYIS 2016	Almanya 2020 yılına kadar harcanmak üzere mülteciler için 93 milyar 600 bin Euro bütçe ayırmayı planlıyor.	http://www.dw.com/tr /almanyadan- s%C4%B1%C4%9F% C4%B1nmac%C4%B 1lara-93-milyar-600- bin-euro- b%C3%BCt%C3%A7 e/a-19258107
14 MAYIS 2016	NSU davası başkanı Zschaepé’nin duruşmada gösterdiği tutumlarının aksine cezaevinde son derece özgüveni yüksek ve aktif birisi olduğu, diğer mahkûmlarla izin verilmediği halde iletişime geçtiği ve buna rağmen ceza almadığı bildirildi.	http://www.hurriyet.c om.tr/cezaevinde- kralice-gibi-40103583
14 MAYIS - 16 MAYIS 2016	Davanın kilit isimlerinden olan ve 2014’de ölü bulunan ‘Corelli’ kod isimli muhbirin kayıp olduğu iddia edilen cep telefonu Anayasayı Koruma Teşkilatı’nın kasasında çıktı. Bundan önce de Brandenburg İçişleri Bakanlığı’nın örgütün çökertilmesini aktif bir şekilde engellediği ortaya çıktı.	http://www.sabah.de/n suda-skandal- bitmiyor-2 Http://www.amerikani nsesi.com/a/almanya- daki-nsu-davasinda- yeni-bir- skandal/3332730.html
16 MAYIS 2016	Almanya Federal Meclisi web sitesinde verilen duyuruya göre Ermeniler ve diğer azınlıklara yönelik soykırımın anılmasına dair yasa tasarısı mecliste 2 Haziran’da görüşülecek.	http://www.ntv.com.tr /dunya/alman- meclisinde-soykirim- oylamasi-2- haziranda,fkiWYkYw 4E-Y7twM41zmEw
22 MAYIS 2016	Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu’nun aktardığı bilgilere göre yurtdışında yaklaşık 3.8 milyon Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı bulunuyor ve bunların yaklaşık 240 bini çoklu vatandaşlık sahibi.	http://www.sabah.de/e n-cok-cifte-vatandas
23 MAYIS 2016	CDU’dan Federal Meclis üyesi olan Cemile Yusuf Almanya’da AfD’nin kışkırtıcı politikaları sonrasında Müslüman kadınların sokakta yürümeye korkar hale geldiklerini belirtti.	http://www.sabah.de/ musulman-kadınlar- sokaga
23 MAYIS 2016	AfD ile Almanya Müslümanlar Merkez Konseyi arasındaki uzun süredir beklenen buluşma kısa sürdü. Görüşmenin başlamasından kısar bir süre sonra AfD Genel Başkanı	http://www.dw.com/tr /m%C3%BCsl%C3% BCmanlar-islam- kar%C5%9F%C4%B

	Frauke Petry salonu terk ederken her iki tarafda birbirini suçladı.	1tlar%C4%B1yla-bulu%C5%9Fuyor/a-19276819 http://www.amerikani nsesi.com/a/afdnin-musulmanlar-merkez-konseyi-ile-gorusmesi-kisa-surdu/3342248.html
26 MAYIS - 26 MAYIS 2016	Alman Milli Futbol Takımı PEGİDA'nın Kinder çikolata paketlerinde göçmen asıllı milli takım oyuncularının çocukluk fotoğraflarının kullanılmasına karşı çıkmasına tepki gösterdi. Alman Milli Futbol Takımı'nın ülkenin gurur kaynağı olduğu ve sosyal entegrasyonun en iyi örneği olduğu belirtildi. Kinder çikolatalarının paketlerindeki beyaz olmayan çocuklar için Facebook sayfasında tepki gösteren PEGİDA, bu fotoğrafların Alman Milli Futbol Takımı'nda oynayan göçmen asıllı oyunculara ait olduğunu öğrenince zor durumda kaldı.	http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/05/160525_pegida_ilkay_kinder http://www.hurriyet.com.tr/almanya-futbol-federasyonundan-asiri-sagcilara-tepki-40109188
26 MAYIS 2016	Alman hükümeti sığınmacıların topluma uyum sağlamasını hızlandırmak amaçlı düzenlenen Uyum Yasasını kabul etti. Yasa göre uyum kurslarına gitmeyen sığınmacılara yaptırımlar uygulanması ve kendi geçimini sağlayabilen ve Almanca konuşabilen sığınmacılara 5 yılın sonunda süresiz oturma izni verilmesi gibi değişiklikler içeriyor.	http://www.haberturk.com/dunya/haber/1244720-almanyada-uyum-yasasi-tasarisi-kabul-edildi
27 MAYIS 2016	AfD Bavyera Teşkilatı Genel Başkanı Petr Bystron yaptığı açıklamada Protestan ve Katolik kiliselerini finansal destek ve bağışlardan kar sağladıkları için mülteci krizine destek çıkmakla suçladı.	http://www.hurriyet.com.tr/sag-populist-afd-bu-kez-kiliseleri-hedef-aldi-40109705
29 MAYIS 2016	Evanjelik Lüteryen Kilisesi liderlerinden Piskopos Heinrich Bedford Strohm, müslüman gençlerin radikalleşmesinin önüne geçilmesi ve gençlerin kendi dinlerine daha eleştirel bir bakış geliştirebilmeleri amacıyla İslam'ın okullarda ders programına eklenmesi gerektiğini düşündüğünü belirtti. Almanya'da 16 eyaletin 7'sinde İslam dini derslere adapte edilmiş durumda.	http://www.independent.co.uk/news/world/europe/german-bishop-calls-for-islam-to-be-taught-in-all-state-schools-a7054906.html
31 MAYIS 2016	Almanya Federal İş Ajansı Mayıs ayı sonu itibariyle 11 bin kişi daha azalan işsiz sayısının %6,1'e gerileyerek birleşmeden bu yana en düşük seviyeye gerilediğini belirtti.	http://www.hurriyet.com.tr/almanyada-issizlik-tarihi-dusuk-seviyeye-geriledi-40111412
31 MAYIS 2016	Alman hükümetinin eski insan hakları sorumlusu Markus Löning mecliste görüşülmesi kararlaştırılan soykırım yasasının içeriğini tartışmalı bulduğunu belirtti. Öte yandan Tehdit Altındaki Toplumlar Derneği Genel Sekreteri Tilman Zülch yasanın eksik olduğunu ve Trakya, Ege ve Pontus Rumlarını da kapsamaması gerektiğini belirtti.	http://www.ntv.com.tr/dunya/soykirim-tasarisina-almanyada-elistiri,L3qyQ10Bhkufwnt9qFOiTg?_ref=infinite
1 HAZİRAN - 2	Alman Federal Meclisi Ermeni Soykırımı'nı resmi olarak tanıdı. Soykırım yasası çerçevesinde konunun orta öğretim	http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/0

HAZİRAN 2016	ve üniversite düzeyinde ders olarak okutulması, sivil toplum çalışmalarına ve yayınlara yansımaları ve resmi olarak soykırım olarak tanınması öngörülüyor. Oylamada tek ret oyunu veren CDU milletvekili Bettina Kudla, Almanya dışındaki ülkelerinin tarihleri hakkında karar vermenin Alman meclisinin görevi olmadığını ve bu kararın sadece iki ülke ilişkilerine zarar vereceğini belirtti. Başbakan Angela Merkel, Dışişleri Bakanı Walter Steinmeier ve Başbakan Yardımcısı Sigmar Gabriel oylamaya katılmadı.	6/160601_almanya_soykirim_tasarisi http://www.ntv.com.tr/dunya/son-dakika-alman-meclisinden-soykirim-iddialarina-onay,nirxrybMWkuiY YztUp1w_w?_ref=infinite http://www.ntv.com.tr/dunya/alman-meclisinde-tek-ret-oyu-veren-milletvekili-konustu,64hKnsEuL0WKKnpP3hL_sQ http://www.hurriyet.com.tr/ucu-de-soykirim-oylamasinda-yok-40112103
3 HAZİRAN 2016	ARD'nin yaptığı bir çalışmada Almanların %91'inin Cumhurbaşkanı Erdoğan yönetimindeki bir Türkiye'ye güvenmediği ortaya çıktı. Bu oran Nisan ayında %79'du. Vize serbestesi için bütün koşulların yerine getirilmesini savunanlar %89, Ermeni soykırımını yasasını savunanlar ise %74 olarak belirlendi.	http://www.dw.com/tr/almanlar%C4%B1nt%C3%BCrkiyeye-g%C3%BCveni-sars%C4%B1ld%C4%B1/a-19303684
4 HAZİRAN 2016	Uluslararası Hak İhlalleri İzleme Merkezi'nin Almanya raporu açıklandı. Rapora göre 1990-2011 yılları arasında 746 ırkçı cinayet işlendiği belirtildi. 2001-2011 yılları arasında her yıl ortalama 22 cami saldırıya uğrarken bu sayı 2012'de 40'a çıktı. Raporda Almanya'da yükselişte olan ırkçılığa dikkat çekildi.	http://www.trthaber.com/haber/dunya/alman-yanin-hak-ihlalleri-karnesi-254402.html
5 HAZİRAN 2016	AfD'nin Alman Milli Futbol Takımı'ndaki göçmen kökenli oyunculara olan karşıtlığı sürüyor. Frauke Petry, Mesut Özil'in umre fotoğrafını Facebook'ta paylaşmasını eleştirirken Özil'in kişisel yaşantısında şeriat kurallarına uymamasına da değindi.	http://www.amerikansesi.com/a/gocmen-kokenli-alman-milli-futbolculara-irkci-kampanya-devam- ediyor/3362541.html
5 HAZİRAN 2016	Almanya Adalet Bakanı Heiko Maas'a 9mm'lik bir mermi gönderildi. Olayı aşırı sağcıların yaptığını belirten Maas, NSU gibi bir olayın bir daha yaşanmaması için özellikle sosyal medyada örgülenen aşırı sağcılara karşı önlem alınması gerektiğini belirtti.	http://www.ntv.com.tr/dunya/almanya-adalet-bakani-maasa-mermili-mesaj,2ylQyhVCnEyRDBXA4RUE_A
6 HAZİRAN 2016	Alman Federal Meclisi'nin soykırım kararını geçirmesinin ardından başta yasayı destekleyen Yeşiller Partisi Eş	http://www.amerikansesi.com/a/almanya-

	Başkanı Cem Özdemir olmak üzere Türk kökenli milletvekillerine yönelik ölüm tehditlerinde ciddi artış yaşandığı gözlemlendi.	da-turk-kokenli-vekillere-olum-tehdidi/3363573.html
6 HAZİRAN 2016	12 Şubat 2017'de yapılacak Cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesinde mevcut Cumhurbaşkanı Joachim Gauck'un sağlık durumu ve yaşı sebebiyle aday olmaması durumunda kimin aday olacağı belirsizliğini sürdürüyor. Gauck üzerine bütün partiler mutabıkken onun dışındaki hiçbir isim tüm partilerin desteğine sahip değil.	http://www.sabah.de/cumhurbaskani-araniyor
7 HAZİRAN 2016	Başbakanlık'ın hazırladığı rapora göre 2015 yılı içerisinde Türklere yönelik toplam 104 saldırı gerçekleşirken, 53 saldırı ile Almanya ırkçı saldırılarda diğer ülkeleri geride bıraktı.	http://www.sabah.de/en-irkci-ulke-almanya
8 HAZİRAN 2016	Federal Emniyet Teşkilatı ilk kez sığınmacıların suçlarına dair rapor hazırladı. Buna göre 2016'nın ilk üç ayında 69 bin suç işlendi veya teşebbüste bulunuldu. Bunların %28'ini hırsızlık oluşturdu. Dikkat çekici nokta Kuzey Afrika, Sırbistan ve Gürcistan'dan gelen sığınmacıların sayılarının az olmasına karşın suç oranları yüksek iken Iraklı, Afgan ve Suriyelilerin suç oranlarının düşük olmasıydı.	http://www.dw.com/tr/emniyet-s%C4%B1%C4%9F%C4%B1nmac%C4%B1lar%C4%B1n-su%C3%A7-raporunu-a%C3%A7%C4%B1klad%C4%B1/a-19313835
9 HAZİRAN 2016	Alman Federal Meclisi'nin haftalık oturumun açılış konuşmasında Meclis Başkanı Norbert Lammert, Ankara'nın evet oyu veren Türk kökenli milletvekillerine yaptığı açıklamaları eleştirdi. Özellikle Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Cem Özdemir ve diğer vekiller için "PKK uzantıları" açıklaması büyük tepki çekti.	http://www.amerikani nsesi.com/a/alman-meclisinin-turkiyeye-tehdit-tepkisi-dinmiyor/3368951.html
10 HAZİRAN 2016	Uluslararası Af Örgütü Almanya'daki ırkçılığa dair hazırladığı 80 sayfalık raporda ırkçılık sorununa ve ırkçılığın kurumlardaki yerleşmişliğine dikkat çekti. NSU davasının adli başarısızlık değil, kurumsallaşmışlık ırkçılıktan kaynaklandığı belirtilen raporda mültecilere olan saldırılara da yer verildi.	http://www.dw.com/tr/af-%C3%B6rg%C3%BCt%C3%BCnden-almanyaya-kurumsal-%C4%B1rk%C3%A7%C4%B1n-su%C3%A7lamas%C4%B1/a-19320188
15 HAZİRAN - 17 HAZİRAN 2016	Leipzig Üniversitesi'nin yaptığı bir araştırmaya göre Almanların %50'si ülkedeki Müslüman nüfusun fazlalığından rahatsızlık duyarken %41,3'ü Müslümanların ülkeye girişine sınırlama getirilmesini istiyor. %20 ise kendisini yabancı düşmanı olarak tanımlıyor. Türklerin ise %90'ı Almanya'da mutlu hissederken %85'i aynı zamanda Türkiye'ye bağlı olduğunu belirtti. %51'lik bir kesim Almanya'da ikinci sınıf vatandaş muamelesi gördüklerini düşünüyor.	http://www.ntv.com.tr/dunya/almanlarin-yuzde-41i-muslumanlari-istemiyor,XTwzr8RvqkmvKYPtWtG3LQ?_ref=infinite http://www.amerikani nsesi.com/a/almanyada-tartisma-yaratan-

		arastimalar/3380872.html
20 HAZİRAN 2016	Federal Suç Dairesi Kriminal Suçlar Direktörü Martin Schmitz, 2016 yılının ilk yarısında sığınmacılara karşı işlenen suçlarda artış olduğunu belirtti. Ocak ve Haziran ayları arasında sığınmacı yurtlarına karşı 536 suç işlendi, bunların 51'ini kundaklamalar oluşturdu.	http://www.trthaber.com/haber/dunya/alman-yada-siddet-eylemleri-urkutucu-boyutta-257266.html
21 HAZİRAN 2016	UNICEF'in Almanya bürosu sığınmacı çocukların durumuna dair eleştirilerini belirtti.	http://www.trthaber.com/haber/dunya/uniceften-almanyaya-siginmaci-elestirisi-257408.html
22 HAZİRAN 2016	Bavyera Eyaleti mahkemelerde peçe ve yüzü örten diğer kıyafetlerin giyilmesini yasakladı.	http://www.dw.com/tr/bavyera-mahkemede-pe%C3%A7eyi-yasakl%C4%B1yor/a-19347032
26 HAZİRAN 2016	Almanya'da ilk Türk partisi kuruluyor. "Alman Demokratlar Birliği" isimli parti amaçlarının göçmenler ve Alman toplumu arasında bütünleşmeyi sağlamak olduğunu belirtti.	http://www.milliyet.com.tr/turkler-almanya-da-parti-kuruyor-dunya-2269027/
28 HAZİRAN 2016	Alman Anayasayı Koruma Teşkilatı'nın açıkladığı rapora göre 2015 yılında aşırı sağcı ve ırkçı suçlarda patlama yaşandı. Toplam 21,933 aşırı sağcı suç işlendi bunların 1,408'i şiddet içerikliydi. Bu rakamlara göre yükseliş bir önceki yıla göre %42,2 oldu.	http://www.dw.com/tr/almanyada-2015te-%C5%9Fiddet-katland%C4%B1/a-19363173
29 HAZİRAN 2016	Almanya'nın Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti'ndeki göçmen nüfusunun 4.15 milyon olduğu açıklandı. Bu rakam toplam nüfusun %23,6'sını oluşturuyor.	http://www.sabah.de/nrwde-4-milyon-gocmen-yasiyor
29 HAZİRAN 2016	İstanbul Atatürk Havalimanı'ndaki canlı bomba saldırısı sonrasında Berlin'deki Brandenburg Kapısı Türk bayrağı ile ışıklandırıldı. Berlin Eyaleti İçişleri Bakanı CDU'lu Frank Henkel, Perşembe günü de kamu binalarında bayrakların yarıya indirileceğini açıkladı.	http://www.dw.com/tr/berlinden-istanbuladayan%C4%B1%C5%9Fma-mesaj%C4%B1/a-19365328
2 TEMMUZ 2016	Başta Selefilere olmak üzere cihat yanlısı grupların sayısının hızla artması Almanya'da endişe yaratmaya devam ediyor. Sayının 8,200 civarı olduğu tahmin ediliyor.	http://www.amerikani-nsesi.com/a/almanya-da-selefi-kaygisi-artiyor/3401476.html
4 TEMMUZ 2016	Almanya Kiel'de bir Türk başörtülü olduğu için saldırıya uğradı.	http://www.sabah.de/musluman-diye-saldiriya-ugradi
7 TEMMUZ 2016	AfD Baden-Württemberg Eyaleti milletvekili Wolfgang Gedeon'un Yahudi Soykırımı'na çok vurgu yapıldığı ve soykırımı reddetmenin doğal olduğunu belirten açıklamalarının ardından AfD eş başkanlarından biri de dâhil olmak üzere Baden-Württemberg'deki 23 vekilin 13'ü partiden ayrıldı.	http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/07/160706_almanya_afd_kriz

8 TEMMUZ 2016	Daha önce üzerinde anlaşma sağlanan Uyum Yasası meclisten geçti. Yasa şehir idarelerine mültecilerin nerede kalacağına karar vererek gettolaşmayı engellemek, mültecileri iş piyasasına entegre etmek ve uyum sürecinde sorumluluklar ve yaptırımlar getirmek gibi değişiklikler içeriyor.	http://www.dw.com/tr/almanyana%C4%B1n-ilk-uyum-yasas%C4%B1-meclisten-ge%C3%A7ti/a-19387411
9 TEMMUZ 2016	Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Başbakan Merkel soykırım krizi sonrası ilk kez Varşova'daki NATO zirvesinde bir görüştü.	http://www.bbc.com/turkce/turkiye/2016/07/160709_nato_turkiye
10 TEMMUZ 2016	Anayasaya Koruma Dairesi, AfD'nin anayasaya uyup uymadığına karar vermek için partiyi incelemeye aldı. Parti milletvekillerinin Yahudi Soykırımı'na yönelik açıklamalarından sonra böyle bir karar alındığı açıklandı.	http://www.sabah.de/afid-mercek-altinda
13 TEMMUZ 2016	Alman Hükümeti 1904-1908 arasında Namibya'da yapılanları soykırım olarak tanımladı ve Almanya'nın tazminat ödemesine karar verdi.	http://www.amerikani nsesi.com/a/almanyada-a-namibyada-soykirim-irafati/3416658.html
14 TEMMUZ 2016	Almanya internette örgütlenen radikal örgütlerle mücadele etmek için harekete geçti. Yapılan araştırmalarda Alman halkının %68'i aşırıktan korkuyor, bu oran bir önceki yıla göre %19'luk bir artış gösteriyor.	http://www.dw.com/tr/almanyada-radikalliklem%C3%BCCadeledenyeni-strateji/a-19400127
16 TEMMUZ - 17 TEMMUZ 2016	Başbakan Merkel yaptığı açıklama ile 15 Temmuz gecesi Türkiye'de yaşanan darbe girişimini sert bir şekilde kınadı. Almanya'daki Türkler de büyükelçilik ve başkonsolosluklar önünde gösterilerde bulundu.	http://www.amerikani nsesi.com/a/merkel-darbe-girisimini-ensert-sekildekiniyorum/3421116.html http://www.hurriyet.com.tr/avrupali-turkler-darbecilere-karsi-40150762
19 TEMMUZ 2016	Bavyera'nın Würzburg kentinde bir trende 17 yaşındaki Afgan mülteci baltalı saldırı düzenledi. Saldırıyı İŞİD üstlenirken saldırıda en az 5 kişi yaralandı.	http://www.amerikani nsesi.com/a/almanyada-baltali-isid-saldirisi-5-yarali/3424185.html
19 TEMMUZ 2016	Hessen Eyaleti'nin Mühlheim am Main kasabasında Müslümanlar artık isterlerse ölen yakınlarını İslami usullere göre defnedebilecekler.	http://www.hurriyet.com.tr/muhlheimda-islami-defin-40154135
22 TEMMUZ 2016	Yeşiller Partisi Eş Başkanı Cem Özdemir, Türkiye'deki darbe girişimi sonrası takibata uğrayan muhaliflerin Almanya'ya kabulü için bir program hazırlanmasını talep etti.	http://www.cnnturk.com/dunya/dw/ozdemir-muhelif-turkler-avrupaya-kabul-edilmeli
23 TEMMUZ 2016	Münih'de bir alışveriş merkezinde yaşanan saldırıda 3'ü Türk 9 kişi hayatını kaybetti. Saldırganın İŞİD'le bağlantısı bulunmazken Würzburg'daki saldırı sonrasında harekete	http://www.amerikani nsesi.com/a/munih-saldisi-nedeniyle-

	geçen aşırı sağcı bir saldırı olma ihtimali üzerinde duruluyor.	almanya- alarmda/3431595.html http://www.ntv.com.tr/dunya/almanya-munihte-avmde-ates-acildi-9-olu,3FZNta8csUautQg1AQb7jQ
24 TEMMUZ 2016	8'i Türk 10 kişinin ölümünden sorumlu tutulan NSU terör örgütü davasında 300. duruşma yapıldı. 85. duruşmada bitirilmesi öngörülen dava devlet kurumlarının müdahalesi ve sanıkların intiharları gibi sebeplerden dolayı çözüme kavuşmadı.	http://www.amerikani nsesi.com/a/almanyad a-nsu-teror-orgutu-davasinda-300-durusma-goruldu/3432582.html
31 TEMMUZ 2016	Köln'de 15 Temmuzdaki darbe girişimini protesto etmek için yaklaşık 80 bin kişilik miting düzenlendi. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın telekonferansla halka hitap etmesinin yasaklanması krize sebep oldu.	http://www.haberturk.com/dunya/haber/1274645-avrupada-yasayan-turkler-kolndeki-darbe-karsiti-miting-icin-toplaniyor http://www.haberturk.com/dunya/haber/1274468-erdoganin-telekonferansla-hitabini-anayasa-mahkemesi-karariyla-engellediler
5 AĞUSTOS 2016	Köln'deki darbe karşıtı mitingle beraber Almanya'da Türklerin çifte vatandaşlık durumu tekrar gündeme geldi. Tartışmalar uyum ve aidiyet üzerine gerçekleşti.	http://www.sabah.de/cifte-vatandaslik-icin-iptal-cagrisi
7 AĞUSTOS 2016	Köln'deki mitingde binlerce kişinin ellerinde Türk bayrakları ile gösteri yapması uyum tartışmalarını yeniden canlandırdı. Brilik Partileri Meclis Grup Başkanı Volker Kauder Türklerin yaşadıkları ülkeyi kabul etmeleri gerektiğini belirtirken, CDU'lu Jens Spahn "Kalbi Erdoğan için atanlar Köln'de değil Türkiye'ye dönerek orada gösteri yapabilir" dedi.	http://www.amerikani nsesi.com/a/almanyad a-uyum-tartismasi/3454372.htm
14 AĞUSTOS 2016	Türkiye'deki darbe girişimi sonrası Fetullahçı olarak bilinen kişilerin camilere alınmadığı ve hutbelerde kışkırtıcı vaazlar verildiği iddiaları ile DİTİB yeniden Alman medyasının gündemine oturdu. DİTİB'in partiler üstü statüsünü korumadığı ileri sürüldü ve Aşağı Saksonya Eyaleti imzalamayı planladığı antlaşmadan vazgeçerken Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti radikalleşmeye karşı DİTİB'le yürüttüğü ortaklığını sona erdirdi.	http://www.amerikani nsesi.com/a/almanyad a-ditib-tartismasi/3463675.html
15 AĞUSTOS - 17	Alman İç İstihbarat'ı yaptığı açıklamada İslamcı unsurların mültecileri militanlaştırmaya çalıştığını, bunda da Arap camilerinin pay sahibi olduğunu belirtti. İŞİD'in Suriye ve	http://www.dw.com/tr/islamic%C4%B1lar-gen%C3%A7-

AĞUSTOS 2016	Irak'da toprak kaybetmesiyle bu çalışmaların hızlandığı belirtildi.	m%C3%BCltecileri-hedef- al%C4%B1yor/a- 19475157 <a href="http://www.amerikani
nseyi.com/a/almanyad
a-selefiler-
siginmacilari-
yanlarına-cekme-
k-
istiyor/3467200.html">http://www.amerikani nseyi.com/a/almanyad a-selefiler- siginmacilari- yanlarına-cekme- k- istiyor/3467200.html
17 AĞUSTOS 2016	Başbakan Merkel terörizmi Almanya'ya mültecilerin getirmediğini ve İslam'ın Alman anayasası için bir tehlike oluşturmadığını söyledi.	https://www.theguardian.com/world/2016/aug/17/refugees-did-not-bring-terrorism-to-germany-says-angela-merkel
20 AĞUSTOS 2016	Berlin'de iki gün süren ve eyaletlerin içişleri bakanları ile Federal İçişleri Bakanı Thomas de Maiziere'nin bir araya geldiği teröre karşı alınabilecek önlemlerin görüşüldüğü toplantı neticesinde burkaya kısmi yasak getirilmesi konusunda anlaşıldı. Ayrıca 250 bin olan polis sayısının 2020 yılına kadar 15 bin daha artırılması da onaylandı.	<a href="http://www.amerikani
nseyi.com/a/almanya-
da-burka-yasagi-ve-
cifte-vatandaslik-
iptali-
gundemde/3473133.ht
ml">http://www.amerikani nseyi.com/a/almanya- da-burka-yasagi-ve- cifte-vatandaslik- iptali- gundemde/3473133.ht ml
2 EYLÜL 2016	Kuzey Alman Radyo Televizyonu ile Batı Alman Radyo Televizyonu'nun ortak haberine göre dış istihbarattan sorumlu Federal Haber Alma Servisi'nin dinleme faaliyetleri sırasında yasaları ihlal ettiği iddia edildi.	https://www.ntv.com.tr/dunya/alman-istihbarat-servisi-hakkinda-yasadisi-dinleme-iddiasi,d44IA3xU3UeLaBSOJsQ\$1w
4 EYLÜL - 6 EYLÜL 2016	AfD'nin Mecklenburg-Vorpommern Eyaleti'nde seçimlerden 2. parti olarak çıkması Avrupa'daki aşırı sağcıları sevindirdi. Fransız Ulusal Cephe Başkanı Marine Le Pen ve Avusturyalı Avusturya Özgürlük Partisi Başkanı Heinz-Christian Strache sosyal medyada tebrik mesajları gönderdiler. Mecklenburg-Vorpommern Eyaleti'nde gerçekleşen seçimlerde AfD %21,5 oy alarak SPD'nin arkasından 2. sırayı aldı. Merkel'in partisi CDU, Merkel'ın kendi seçim bölgesi olan eyalette 3. oldu. Böylece CDU tarihinde ilk defa bir eyalette 3. parti konumuna gerilemiş oldu.	<a href="http://www.amerikani
nseyi.com/a/almanyad
aki-eyalet-seciminde-
afd-oy-patlamasi-
yapti/3493285.html">http://www.amerikani nseyi.com/a/almanyad aki-eyalet-seciminde- afd-oy-patlamasi- yapti/3493285.html http://www.haberturk.com/dunya/haber/1292990-afd-avrupali-irkcilari-sevindirdi
11 EYLÜL 2016	Alman Der Spiegel dergisi Türkiye'deki darbe girişimine dair çıkardığı özel sayısında darbe girişimi ve halkın verdiği mücadeleyi görmezden gelip darbe girişimi sonrasındaki süreci "Türkiye özgürlüğünü kaybeden bir ülke" diyerek lanse etti. Ayrıca terörle mücadele operasyonları da "Cumhurbaşkanı Erdoğan kendi halkıyla savaşıyor" şeklinde yer buldu.	http://www.milliyet.com.tr/der-spiegel-den-kustah-yayin-dunya-2309662/

19 EYLÜL 2016	Berlin Eyaleti'nde yapılan meclis seçimlerinde SPD'den 3, Yeşiller'den 3, CDU'dan 1 ve Sol Parti'den 1 adet olmak üzere 8 Türk kökenli milletvekili meclise girdi.	http://www.milliyet.com.tr/berlin-eyalet-meclisi-nde-8-turk-dunya-2313215/
20 EYLÜL 2016	İş Pazarı Geleceği Enstitüsü'nün yaptığı bir araştırmaya göre işverenler türbanlı birisinin yaptığı başvuruyu görmeme eğilimindeyken, Alman ismiyle yapılan başvurulara daha çok geri dönüş yapıyor. Türbanla yapılan başvuruda ortalama 24 işverenden 1'i geri dönüş yaparken Alman ismiyle yapılan ortalama 5 işverenden 1'i geri dönüş yaptı.	http://www.hurriyet.com.tr/almanyada-is-basvurularinda-ayrimcilik-40227563
20 EYLÜL 2016	Federal Meclis'te kurulan NSU Araştırma Komisyonu'nun yaptığı incelemeler sonucu davaya bakan iki savcının sanıklardan Jan Werner'in eşyalarını imha ettiği ortaya çıktı.	http://www.hurriyet.com.tr/savcilik-bka-incelemeden-belgeleri-imha-ettirmis-40227826
21 EYLÜL 2016	Almanya'da ırkçı saldırılar artmaya devam etti. İlk 8 ayda göçmenlerin kaldığı barınma yerlerine en az 700 saldırı gerçekleşti. Bu saldırıların büyük çoğunluğu nüfusun sadece %17'sini oluşturan doğu eyaletlerinde gerçekleşti.	http://www.amerikani nsesi.com/a/almanyad a-yabanci-dusmanligi-hizla-artiyor/3519042.html
27 EYLÜL - 28 EYLÜL 2016	Dresden'de bir camiye el yapımı bombayla saldırı gerçekleştirildi. Bu eylemin üzerine Dresden'de bazı Almanlar caminin önünde Müslümanlarla beraber gece nöbeti tuttu. Üç gün önce de Hessen Eyaleti'ndeki Bebra kentinde de bir camiye kundaklama girişimi olmuştu. Bunun üzerine camilerin önünde polislin nöbet tutması kararı alındı.	http://www.independe nt.co.uk/news/world/e urope/dresden-bombings-home-made-bombs-mosque-conference-centre-xenophobia-hate-crime-pegida-march-far-a7332486.html http://www.haberturk.com/dunya/haber/1302126-almanyada-camiye-saldiri http://www.milliyet.com.tr/almanya-da-camilerin-onunde-polis-dunya-2317636/ http://www.ntv.com.tr/dunya/almanlar-cami-onunde-nobet-tuttu,a1o_cqjS00W1G TbqQV - VP5g?_ref=infinite
2 EKİM 2016	Federal Maliye Bakanı Wolfgang Schäuble Almanya'da Almanlaşmış bir İslama ihtiyaç olduğunu belirtti.	http://www.faz.net/aktuell/politik/fluechtling-skrise/integration-

		schaeuble-fordert-einen-deutschen-islam-14463157.html
16 EKİM 2016	PEGİDA'nın kuruluşunun 2. yılında binlerce sağcı hareketin kuruluş merkezi olan Dresden'de yürüyüş yaptı.	http://www.spiegel.de/politik/deutschland/pegida-tausende-bei-demonstration-zu-zweijaehrigem-bestehen-a-1116849.html
19 EKİM 2016	Federal Emniyet Teşkilatı verilerine göre 2016 başından beri mülteci barınaklarına 800'ün üzerinde saldırı gerçekleştirildi.	http://www.spiegel.de/politik/deutschland/fast-800-straftaten-gegen-asylunterkuenfte-in-deutschland-a-1117263.html
10 KASIM 2016	2. Dünya Savaşı öncesinde yaşanan "Kristal Gece" olaylarının yıl dönümünde ırkçılar Berlin'deki 70 Yahudi dükkânının olduğu harita yayınladı.	http://www.spiegel.de/politik/deutschland/jahrestag-der-pogromnacht-neonazis-veroeffentlichen-liste-juedischer-geschaefta-1120603.html
12 KASIM 2016	2016 yılında Türkiye'den Almanya'ya olan iltica başvuruları ikiye katlandı.	http://www.hurriyet.com.tr/turkiyeden-almanyaya-iltica-basvurulari-ikiye-katlandi-40275751
14 KASIM 2016	Alman Hükümeti 2015 Ocak ayı sonrasındaki aşırı sağcı cinayetlerin listesini hazırladı. Sol Parti milletvekili Martina Renner listenin birçok saldırıyı içermediği yönünde itirazlar yöneltti.	http://www.spiegel.de/politik/deutschland/rechte-toetungsdeliktewarum-versuchter-mord-und-totschlag-aus-der-statistik-fallen-a-1120081.html
18 KASIM 2016	2016 yılı içerisinde dörtte üçü Kosova, Sırbistan, Arnavutluk, Makedonya, Bosna-Hersek ve Karadağ gibi balkan devletlerinden olmak üzere 14.259 iltica başvurusunun reddedildiği belirtildi.	http://www.spiegel.de/politik/deutschland/hochste-zahl-an-abschiebungen-von-asylbewerbern-seit-2003-erwartet-a-1121876.html
28 KASIM 2016	Kendilerine Reichsbürger (İmparatorluk Vatandaşı) adını veren aşırı sağcı bir grubun bir polis memurunu öldürmesi üzerine aşırı sağcı grupların silah ruhsatına erişimi üzerine tartışmalar yeniden canlandı.	http://www.faz.net/aktuell/politik/inland/rain-er-wendt-unterstuetzt-waffenrecht-verschaerfung-fuer-

		extremisten-14548989.html
28 KASIM 2016	Baden-Württemberg Eyaleti'nde iş yerinde başörtüsünü çıkartması istenen bir öğretmen açtığı davada haklı bulundu.	http://www.faz.net/aktuell/politik/inland/urteil-erzieherin-darf-in-kita-kopftuch-tragen-14550138.html
14 ARALIK 2016	40 ülkede yapılan bir çalışmada vatandaşların ülkelerindeki Müslüman sayısını olduğundan çok fazla sandıkları ortaya çıktı. Almanlar her 5 kişiden 1'inin Müslüman olduğuna inanırken bu sayı 20'de 1.	http://www.spiegel.de/politik/deutschland/gefuehlte-wahrheit-deutsche-schaetzen-anteil-der-muslimen-viel-zu-hoch-a-1125901.html
15 ARALIK 2016	34 Afgan'ın sınırdışı edilmesi üzerine Frankfurt Havalimanı'nda gösteriler düzenlendi.	http://www.spiegel.de/politik/deutschland/fluuechtlinge-proteste-bei-erster-sammelabschiebung-nach-afghanistan-a-1125966.html
16 ARALIK 2016	Baden-Württemberg'in Freiburg kentinde yaşanan bir cinayet olayı sonrasında eyaletin CDU'lu İçişleri Bakanı Thomas Strobl aileleri olmadan gelen mültecilerin el bilek kemiği taraması yöntemiyle yaşının belirlenmesi gerektiği yönünde açıklamalarda bulundu.	http://www.berliner-zeitung.de/politik/strobl-fordert-handwurzeluntersuchung-bei-fluechtlingen-25303792
23 ARALIK 2016	Berlin'de resmi makamlarca Berlin saldırısındaki zanlının bağlantısı olduğu gerekçesiyle Fussilet 33 caminin ve derneğinin kapatılması gündeme alındı. Caminin İŞİD sempatanları için buluşma noktası olduğu düşünülüyor.	http://www.berliner-zeitung.de/berlin/senat-prueft-verbot-von-moschee-verein-in-berlin-moabit-25367530
24 ARALIK 2016	Son yapılan anketlerde AfD oylarını daha da arttırarak %15,5 civarına yükseldi.	https://www.taz.de/Archiv-Suche!/5369634&s=afd&SuchRahmen=Print/
28 ARALIK 2016	Alman Emniyeti'nin raporuna göre 2016 yılı içerisinde mülteci barınaklarına toplamda 921 saldırı gerçekleştirildi. Böylece son 2 ayda sayı 120 artmış oldu	https://www.taz.de/Archiv-Suche!/5370050&s=ayl/
28 ARALIK 2016	SPD ve CDU üye kaybederken FDP ve Yeşiller ilk kez üye sayısında artış yaşadı. AfD ise büyük bir artış gerçekleştirerek 26.000 üyeye ulaştı.	http://www.berliner-zeitung.de/politik/mitgliederzahlen-der-parteien-volksparteien-schrumpfen--afd-waechst-am-staerksten-25385918

29 ARALIK 2016	Berlin'deki saldırının ardından bir hafta içerisinde sadece Berlin'de 123 silah ruhsatı başvurusu olduğu belirlendi. Ekim ayı sonu itibariyle toplamda 449.000 başvuru olurken, bu sayının bir önceki sene 275.461'idi	https://www.taz.de/Archiv-Suche/!5361023&s=anschlag&SuchRahmen=Print/
-------------------	--	---